

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Державний заклад

«Південноукраїнський національний педагогічний університет

імені К. Д. Ушинського»

Кафедра германської філології та методики викладання іноземних мов

О. М. ТРУБІЦИНА Т. Є. ЄРЕМЕНКО

Навчання монологічного мовлення англійською мовою

з навчальної дисципліни

«Методика навчання основної іноземної мови» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта(Мова і література (англійська))»

Навчальний посібник

Одеса - 2023

Друкується за рішенням Вченої Ради Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол засідання № 13 від 29.06. 2023 р.).

Трубіцина О.М., Єременко Т.Є. Навчальний посібник. «**Навчання монологічного мовлення англійською мовою**» з навчальної дисципліни «Методика навчання основної іноземної мови» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (англійська)). Одеса. Університет Ушинського, 2023. с.177.

Рецензенти

І. М. Колегаєва, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри лексикології і стилістики англійської мови, Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Т. М. Картель, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов Одеської державної академії будівництва та архітектури.

Навчальний посібник знайомить з основами навчання монологічного мовлення як виду мовленнєвої діяльності у навчанні іноземних мов. Навчальний посібник призначено для студентів, майбутніх викладачів іноземних мов, і може бути використано на лекційних заняттях в якості опорних конспектів, а також в процесі самопідготовки до практичних занять, модульних контрольних робіт, поточного та державного екзаменів. Посібник може бути корисним для вчителів іноземних мов, для слухачів центру післядипломної освіти і для всіх, хто має відношення до вивчення і навчання іноземних мов.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. Методичні основи навчання іншомовного монологічного мовлення	8
1.1. Суть і характеристика монологічного мовлення.....	8
1.2. Монологічні вислови, їх типи та особливості	11
1.3. Шляхи навчання монологічного мовлення.	15
1.4. Мовні особливості монологічного мовлення. Етапи навчання монологічного мовлення.	19
1.5. Використання вербальних опор при навчанні монологічного мовлення.	24
1.6. Етапи формування мовленнєвих умінь.	29
РОЗДІЛ 2. Методика навчання монологічного мовлення	44
2.1. Система вправ для навчання монологічного мовлення.	44
2.2. Навчання монологічного мовлення на основі текстів.	64
РОЗДІЛ 3. Способи активізації мовленнєвої діяльності на уроках іноземної мови.	71
3.1. Практичні аспекти використання ІКТ у процесі навчання іноземної мови.	73
3.2. Застосування відеоматеріалів при навчанні іноземної мови.	79
3.3. Психологічні характеристики та дидактичні можливості впровадження відеоресурсів в навчальний процес.	82
3.4. Етапи роботи з відеоматеріалами в навчальному процесі.	88
РОЗДІЛ 4. Навчання іншомовного монологічного мовлення із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій.	91
4.1. Відеоматеріали TED Talks як засіб навчання монологічному мовленню.	91

4. 2. Навчання монологічному мовленню з використанням відеоматеріалів TED Talks.	95
4.3. Навчання монологічного мовлення засобами проектної роботи....	111
4.4. Система вправ для навчання монологічного мовлення засобами проектної роботи.	115
4.5. Навчання монологічного мовлення з використанням кейс-технології. Система вправ.	137
4.6. Методичні рекомендації з навчання монологічного мовлення з використанням кейс-технології.	154
4.7. Критерії оцінювання іншомовного монологічного мовлення.	157
Література.	163
Додатки.	168

Передмова

Створення передумов для входження освіти України до єдиного європейського та світового освітнього й наукового простору актуалізує проблему навчання іноземних мов у системі вищої освіти, яке сьогодні розглядається під кутом зору навчання комунікативної діяльності, вмінню спілкуватися.

Очевидно, що такий підхід спричиняє необхідність удосконалення навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах. Насамперед необхідно підкреслити важливість удосконалення організації підготовки вчителя іноземної мови, мовлення якого є певним еталоном, мовленнєвою моделлю, що в будь-якому випадку засвоюється і неодноразово відтворюється учнями. Основи для розв'язання цієї важливої проблеми закладаються як у середній школі, так і у вищому навчальному закладі, де відбувається формування базових механізмів мовленнєвих стереотипів, що є об'єктивними показниками рівня досконалості мовленнєвих умінь. Чинні програми з іноземних мов для вищих педагогічних мовних закладів висувають високі вимоги до мовлення студентів. Відповідно до цих вимог, студенти молодших курсів повинні опанувати усне мовлення у діалогічній та монологічній формах. Висловлювання студентів мають бути правильно оформлені у мовному відношенні. А це означає, що мовна сторона спілкування є важливим показником нормативного володіння іноземною мовою як засобом комунікації. Щоб досягти цього необхідно сформувані у студентів відповідні механізми, що дозволили б вільно оперувати мовним матеріалом у процесі спілкування. Важливе місце серед них відводиться засвоєнню монологічного мовлення як однієї із умов володіння усним мовленням, оскільки саме мовлення надає мові життя. Проте роботу над розвитком усного мовлення на мовному факультеті можна вважати успішною лише в тому випадку, коли у студентів будуть сформовані навички та вміння

усного монологічного мовлення. Так, навчити виражати свої думки в монологічній формі є однією з найголовніших практичних цілей навчання іноземної мови.

Водночас навіть на мовному факультеті вищого навчального закладу навчання монологічному мовленню відбувається поза мовним середовищем та обмежене рамками навчальної аудиторії. Розсунути рамки та значно реконструювати мовне середовище можна шляхом оволодіння студентами знаннями прикладних наук, новітніми педагогічними технологіями, вмінням розробки навчальних матеріалів та управління навчально-педагогічним процесом, професійної майстерності.

Загальна мета навчання іншомовного (англомовного) говоріння у ЗВО будь-якого профілю полягає в розвитку в тих, хто навчається, англомовної комунікативної компетенції в говорінні. Говоріння забезпечує усне спілкування іноземною мовою в діалогічній формі і в монологічній формі. Відповідно, можна говорити про формування компетенції студентів в монологічному мовленні та формуванні компетенції в діалогічному мовленні.

Мета навчального посібника «Навчання монологічного мовлення англійською мовою» допомогти здобувачам вищої освіти у теоретичній і практичній підготовці до майбутньої професійної діяльності та запобігти типовим методичним помилкам у здійсненні навчального процесу з англійської мови.

Навчальний посібник «Навчання монологічного мовлення англійською мовою» призначається для підготовки майбутніх вчителів і містить теоретичний та практичний матеріал з методики навчання англійської мови у середній школі. Навчальний посібник складається з чотирьох розділів.

Теоретичний розділ посібника висвітлює та роз'яснює комунікативні, лінгвістичні та психологічні функції монологічного мовлення; риси та

структуру монологічного мовлення; типи монологічних висловлювань; типи монологів, етапи навчання монологічного мовлення; рівні роботи із текстами.

В практичній частині надається система вправ для навчання монологічного мовлення, вимоги до вправ, яка надає можливість відкоригувати та удосконалити свої знання про методи, прийоми та засоби навчання учнів монологічному мовленню на матеріалі англійської мови та у подальшому творчо використовувати свої навички та уміння на практиці з урахуванням конкретних умов.

Особливої уваги заслуговує четвертий розділ посібника «Навчання іншомовного монологічного мовлення із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій» а саме:

- навчання монологічному мовленню з використанням відеоматеріалів TED Talks;
- навчання монологічного мовлення засобами проектної роботи;
- навчання монологічного мовлення з використанням кейс-технології.

На нашу думку, навчальний посібник, що пропонується, збудовано з урахуванням сучасних підходів розвитку методики викладання іноземних мов і має сприяти ефективному формуванню професійно-методичних умінь майбутнього вчителя іноземних мов.

Цей навчальний посібник може бути рекомендований викладачам і студентам вищих навчальних закладів, вчителям середніх вищих педагогічних навчальних закладів, вчителям середніх шкіл і може бути використаний на лекційних заняттях в якості опорних конспектів, а також в процесі самопідготовки до практичних занять, модульних контрольних робіт, поточного та державного екзаменів.

РОЗДІЛ 1. Методичні основи навчання іншомовного монологічного мовлення

1. Суть і характеристика монологічного мовлення

В основі говоріння лежить звукова система мови, це об'єднує його з іншим видом мовленнєвої діяльності – з аудіюванням. На відміну від аудіювання, говоріння є продуктивним видом мовленнєвої діяльності. Його метою є висловлення своїх думок, що дозволяє вирішувати потреби спілкування. Це є засіб спілкування. З психологічної точки зору, говоріння являє собою процес породження, або процес формування і формулювання думки за допомогою мови. Говоріння забезпечує усне спілкування іноземною мовою в діалогічній (паралельно з аудіюванням) і в монологічній формах. Воно спрямоване до однієї особи або до необмеженої кількості осіб. Як і будь-яка інша діяльність, акт говоріння завжди має певну мету, мотив, в основі якого лежить потреба; предмет - думки того, хто говорить; продукт - висловлювання (діалог або монолог) і результат, який може виражатися у вербальній або невербальній реакції на висловлювання. Діалогічне мовлення - це процес мовленнєвої взаємодії двох або більше учасників спілкування. Тому в межах мовленнєвого акту кожен з учасників по черзі виступає як слухач і як мовець.

Монолог - це безпосередньо спрямований до співрозмовника чи аудиторії організований вид усного мовлення, який передбачає висловлювання однієї особи.

Монолог – це безпосередньо спрямований до співрозмовника чи аудиторії організований вид усного мовлення, який передбачає висловлювання однієї особи. Це значний за розміром відрізок мови, що складається із змістовно і структурно зв'язаних між собою висловів, що мають смислову завершеність. Монолог має певну композиційну форму.

Ступінь прояву цих ознак залежить від жанрово-стилістичної (художній монолог, ораторська мова і ін.) і від функціонально-комунікативної (оповідання, міркування, опис і ін.) приналежності. Внутрішньожанрові відмінності, усне або письмове здійснення монологу обумовлюють їх особливості: лексичний відбір, будова пропозицій, синтаксичні способи їх з'єднання, види взаємодії розмовної і книжкової мови і ін.

Монолог обернутий не тільки зовні, але і усередині, тобто той, що говорить адресується не тільки до партнерів, але і до самого себе, і у зв'язку з цим неодмінно розраховує на словесну реакцію партнерів, тому іноді монолог визначають як інтраперсональний мовний акт.

Монологічне мовлення характеризується певними комунікативними, психологічними і мовними особливостями, які вчитель має враховувати у процесі навчання цього виду мовленнєвої діяльності.

Монологічне мовлення виконує такі **комунікативні** функції:

- 1) **інформативну** — повідомлення інформації про предмети чи події навколишнього середовища, опис явищ, дій, стану;
- 2) **впливову** — спонування до дії чи попередження небажаної дії, переконання щодо справедливості чи несправедливості тих чи інших поглядів, думок, дій, переконань;
- 3) **експресивну** (емоційно-виразну) — використання мовленнєвого спілкування для опису стану, в якому знаходиться той, хто говорить для зняття емоційної напруженості;
- 4) **розважальну** — виступ людини на сцені чи серед друзів для розваги слухачів (наприклад, художнє читання, розповідь у неофіційній бесіді);
- 5) **ритуально-культову** — висловлювання під час будь-якого ритуального обряду (наприклад, виступ на ювілеї).

Кожна з цих функцій має свої особливі мовні засоби вираження думки відповідні психологічні стимули та мету висловлювання (наприклад,

нейтральне в стилістичному плані повідомлення, прагнення переконати слухача або якимось іншим чином вплинути на нього.

З погляду **психології** монологічному мовленню властиві такі риси :

1. **Однонаправленість**. Монологічне мовлення не розраховане на відповідну реакцію у вигляді мовлення уголос.

2. **Зв'язність**, яка відрізняє монологічне мовлення від випадкового набору речень і розглядається у двох аспектах — психологічному та мовному.

У *першому* випадку йдеться про зв'язність думки, що виражається в композиційно-смысловій єдності тексту як продукту говоріння,

у *другому* — про зв'язність мовлення, яка передбачає володіння мовними засобами міжфразового зв'язку.

3. **Тематичність** як співвіднесеність висловлювання з будь-якою досить загальною темою. Монологічне висловлювання має певну комунікативно-смыслову організацію. Перш за все, в ньому чітко виступає наявність певної теми, яка, у свою чергу, розпадається на ряд підтем або мікротем.

4. **Контекстуальність**, яку, однак, не слід протиставляти ситуативності — властивій рисі діалогічного мовлення. Монолог теж може бути ситуативним (наприклад, спонтанне висловлювання - розгорнута репліка (мікромонолог) у діалозі). В деяких випадках монологічне мовлення може бути наочно-ситуативним (наприклад, у кінофільмі, телепередачі).

5. **Відносно безперервний** спосіб мовлення. Монологічне висловлювання, як правило, не обмежується однією фразою і триває протягом певного часу, не перериваючись, завдяки чому досягається завершеність думки.

6. **Послідовність і логічність**. Ці якості монологічного мовлення реалізуються в розвитку ідеї основної фрази шляхом уточнення думки, доповнення до неї, пояснення, обґрунтування тощо.

1. 2. Монологічні вислови, їх типи та особливості

Монологічний вислів - це особливе й складне вміння, яке необхідно спеціально формувати. У лінгвістичному плані зусилля людини, що навчає та людина, яка навчається повинні бути направлені на відпрацювання правильності структурно-граматичної, лексичної і стилістичної побудови, в екстралінгвістичному плані - на відповідність мовленнєвого вислову комунікативної мети, заданій ситуації, темі.

Монолог є відносно розгорненим видом мовлення, при якому рідко використовується невербальна інформація, характерна для діалогу. Це активний і довільний вид мовлення, для здійснення якого мовець повинен уміти будувати вислови або послідовність висловів. Крім того, це організований вид мовлення, що означає планування і програмування не тільки окремого вислову або пропозиції, але й усього повідомлення. Принципово важливе значення має положення С.Д. Кацнельсона про те, що кожен монолог в загальному плані - це якесь «словесне відтворення знань», а кожне «словесне відтворення знань вимагає кожен раз словесної імпровізації, форма і об'єм якої міняються в значних межах залежно від ситуативних умов і стратегії мовця».

При цьому об'єм і характер інформації, а також вибір мовних засобів визначаються людиною, яка говорить. Основні труднощі для мовця полягають у визначенні об'єкту вислову й послідовності викладу.

Усне монологічне мовлення має специфічну структуру, яка характеризується:

- * точнішим віддзеркаленням норми мови;
- * цілеспрямованістю повідомлення;
- * завершеністю;
- * безперервністю і розгорнутістю;
- * відсутністю полемичності і дискусійності;

* меншою ефективністю.

Залежно від комунікативної функції і характеру логико-синтаксичних зв'язків між пропозиціями розрізняють такі основні типи монологічних висловів:

* опис

* розповідь

* міркування

В основі їх класифікації лежать такі логічні категорії як простір, час, причина і наслідок. Людина або описує факти об'єктивної дійсності, передаючи їх просторові відносини, або повідомляє, розповідає про них, розглядаючи їх в тимчасових відносинах, або міркує про них, зважаючи на інші відносини, найважливішими з яких є причинно-наслідкові.

Монолог-опис є констатуючим типом монологічного вислову, в якому підтверджується наявність або відсутність яких-небудь ознак в об'єкті, описується людина, природа, погода, навколишні предмети і т.п., указується просторове розміщення предметів, перераховуються їх якості і ознаки.

1. Мовленнєві завдання для реалізації **монологу - опису** передбачають здійснення таких мовленнєвих дій :

- описувати природу, місто/село, зовнішність тощо, використовуючи слова і словосполучення, що означають якості (добрий/злий, довгий/короткий, високий/низький і т. п.).

Синтаксичною особливістю монологу - опису є :

- переважне використання простих і складносурядних речень з переліково-приєднувальним і послідовно-приєднувальним зв'язком,
- граматичних структур із зворотом: there is (there are);
- таких видо-часових форм як Present Continuous, Present Indefinite, Past Indefinite.
- Реальність явищ в описі передається дійсним способом.

Монолог- розповідь є динамічним типом монологічного вислову, в якому розповідається про розвиток подій, пригод, дій або станів. Дійсність

сприймається в процесі її розвитку і зміни в хронологічній (тимчасовою) послідовності.

2. Мовленнєві завдання для реалізації *монологу-розповіді* передбачають здійснення таких мовленнєвих дій :

- розповісти про себе (свого друга, школу, місто/село тощо),
- висловити при цьому свою думку, свою оцінку.

Головним засобом вираження часової послідовності подій у монологі - розповіді є:

- такі вищо-часові форми дієслова як Past Indefinite, Past Perfect;
- сполучники, сполучникові прислівники та адвербіалії when, since, one day, then, the other day, in the afternoon, yesterday, first, after that.
- Для монологу-розповіді характерні прості і складнопідрядні речення з підрядними часу.
- У розповіді про минулі події (дії, випадки) в основному вживаються Past Indefinite, Past Perfect.
- У розповіді про те, що відбувається звичайно в тих чи інших ситуаціях, вживається Present Indefinite.
- У розповіді про майбутні події - Future Indefinite.

У монологі-повідомленні переважають прості розповідні речення з дієсловами в Present Indefinite, Present Perfect, оскільки для повідомлення характерна часова невизначеність.

Саме різновидами монологу-оповідання є монолог-розповідь і монолог-повідомлення. Якщо в оповіданні йдеться про об'єктивні факти з життя суспільства в цілому, то в розповіді - про факти з життя самого розповідача, який додає подіям, які описуються, суб'єктивно-особовий характер. Монолог-повідомлення є відносно коротким викладом фактів або подій реальної дійсності в короткій, інформативній формі.

Монолог-міркування спирається на висновки як процес мислення, в процесі якого на основі початкової тези/думки або декількох тез/думок робиться

висновок. Оскільки в процесі роздуму завжди вирішується якась проблема, то вона і є об'єктом роздуму. Для роздуму характерний причинно-наслідковий зв'язок між реченнями. Різновидом монологу-міркування є монолог-переконання. Його мета - переконати слухача/слухачів, сформулювати у нього/ в них конкретні мотиви, погляди, повернути увагу його/їх до певних дій.

3.Мовленнєві завдання для реалізації *монологу-міркування/переконання* передбачають здійснення таких мовленнєвих дій :

- переконати співрозмовника в чомусь,
- навести докази за чи проти певної дії/фактів,
- спонукати співрозмовника до певних дій.

Для монологу-роздуму характерний **причинно-наслідковий зв'язок між реченнями**. В ньому переважно вживаються складнопідрядні речення з підрядними причини та наслідку, підрядними означальними й додатковими, а також інфінітивні звороти.

Функціонально-сміслові типи монологічних вислівів рідко зустрічаються в чистому вигляді. У описі, наприклад, може бути міркування, в розповіді - опис і т.п.. Тісніше переплетено між собою повідомлення, розповідь і оповідання. Так, монологічний вислів учнів на тему "Свята", як правило, складатиметься з трьох взаємозв'язаних частин: повідомлення про одне з свят, оповідання про його історію і розповіді про святкування в школі (класі, сім'ї).

Для того, щоб учні уміли зв'язно висловлюватися в типових ситуаціях основних сфер спілкування, вони повинні навчитися:

- комбінувати мовні зразки відповідно до комунікативного наміру і на основі логічної схеми;
- передавати зміст зразка зв'язного монологічного мовлення:
 - а) близько до тексту
 - б) своїми словами

- в) з скороченням
- г) з розширенням;
- зв'язно висловлюватися при варіюванні опор:
 - а) дається зміст і частково мовна форма,
 - б) дається мовна форма
 - в) дається лише зміст;
- зв'язно висловлюватися на основі комбінування декількох джерел інформації, наприклад, матеріалів різних текстів:
 - а) з опорою на даний вчителем зразок
 - б) без опори на зразок;
- висловлювати свою думку і своє відношення до предмету мови;
- описувати картину (серію картин, діафільм і т.п.);
- передавати різними способами сприйнятий на слух або прочитаний текст;
- робити повідомлення або розповідь по темі, комбінуючи матеріал усередині одного або декількох джерел інформації;
- звернутися до лексичної перифрази або для допомоги до співбесідника у разі незнання слова.

1.3. Шляхи навчання монологічного мовлення.

У навчанні монологічного мовлення в методиці прийнято два шляхи: «шлях сверху»- початковою одиницею навчання є закінчений текст; «шлях знизу», де в основі навчання - речення, що відображає елементарний вислів.

«**Шлях сверху**». Максимальне «привласнення» змістовного плану тексту, його мовного матеріалу і композиції, тобто всього того, що може бути використане потім в текстах, які будуватимуть люди, що вчаться, створюючи свої монологи.

- * знайомство учнів з текстом (вправи: прочитати текст, відповісти на питання; план, порядок пропозицій; короткий переказ)
- * передача змісту тексту (від імені одного з персонажів)
- * зміна ситуації

Переваги: текст достатньо повно обкреслює мовну ситуацію і вчителю не треба придумувати хитромудрі способи для її створення на уроці; на дотекстовому етапі учні складають міні-монологи, передбачаючи зміст тексту, коментуючи його заголовки і отримуючи наступні завдання:

- * Відповісти на питання на розуміння змісту і сенсу прочитаного тексту.
- * Погодитися з твердженнями або спростувати їх.
- * Довести, що...
- * Визначити основну ідею тексту.
- * Охарактеризувати...
- * Стисло викласти зміст тексту, скласти анотацію до тексту, дати рецензію на текст.
- * Розповісти текст від імені головного героя (лиходія, спостерігача, пліткаря, журналіста і т.д.).
- * Придумати інший кінець і т.д.

«Шлях знизу» припускає розгортання вислову від елементарної одиниці речення до закінченого монологу.

- * вислови школярів на певну тему (вислови шикуються в логічному порядку, що вчать за допомогою вчителя розгортають свої вислови)
- * етап встановлення текстових і логічних зв'язків між висловами
- * учні продукують свій монолог по заданій темі, включаючи в нього думку і оцінку

Будується без опори на конкретний текст.

1. Вчитель повинен бути упевнений, що у учнів є достатній інформаційний запас по даній темі (з урахуванням міжнаочних зв'язків);

2. Рівень мови (лексичний і граматичний) достатній для успішного обговорення даної теми на іноземній мові;
3. У мовному репертуарі учнів є необхідний запас засобів реалізації різних мовних функцій (згоди, незгоди, передачі або запиту інформації і т.д.);
4. Учні володіють мовними вміннями (способами зв'язку різних мовних висловів, дискурсивними прийомами, композицією мови).

Зразкові завдання під час формування монологічного вислову за шляхом зверху:

- Прочитати текст, відповівши на питання за змістом.
- Скласти план тексту у вигляді питань або тез
- Скласти програму, тобто кожному пункту плану підібрати необхідний «будівельний» матеріал. Кожен учень підбирає свій матеріал, тому програма носить індивідуальний характер.

-Різноманітні перекази початкового тексту:

Наприклад, текст «Розпорядок дня школяра»: спочатку близько до тексту (з мінімальними перетвореннями, об'єктивно, об осіб його автора), потім від імені різних дійових осіб (мами, брата), що веде певним перетворенням, до внесення доповнень, оцінки, нарешті, від імені учня теж з елементами оцінки (для опису власного розпорядку дня).

- Моя знайома працює в зоопарку. Вона доглядає за ведмежам. Ось що вона розповідає про його розпорядок дня.

- Хлоп'ята, ви знаєте, що зараз в космосі працюють космонавти... Що ви знаєте про їх розпорядок дня? Як вони проводять свій вихідний день?

Таким чином, початковий текст повністю переробляється, тексти-монологи, що є редакцією на нову ситуацію, вмотивовані, індивідуальні та емоційно забарвлені; їх можна розцінювати, отже, як власне мовлення учнів.

Зразкові завдання під час формування монологічного вислову за шляхом знизу:

Учням пропонуються завдання, які стимулюють їхні короткі вислови у зв'язку з темою (ситуацією):

- Учні, я дуже люблю зиму. А ви? Давайте з'ясуємо, хто як відноситься до цієї пори року.

- Давайте з'ясуємо, кого в класі більше: тих, хто любить зиму, або тих, хто її не любить.

Аналогічні завдання розповсюджуються на ситуації про зимовий спорт і забави. Потім створюється загальна картина відношення учнів до зими.

Обидва підходи - «зверху» і «знизу» - використовуються як при підготованому, так і при непідготованому мовленні, тобто або з використанням опор, або без них. Чим ретельніше пропрацювали опори на стадії підготованого мовлення, тим якіснішим буде непідготований монолог

Основними якісними показниками сформованості загального уміння укласти зв'язний монологічний вислів є такі спеціальні вміння:

а) уміння сполучати декілька мовних зразків, нанизуючи їх, на основі певної логічної схеми, наприклад: Хто це? Який він? Що робить? і т.п.;

б) уміння повно висловлюватися відповідно до запропонованої комунікативної ситуації;

в) уміння відносно правильно, відповідно до принципу комунікативної достатності, оформити свій вислів мовними засобами іноземної мови, що вивчається;

г) уміння оптимально використовувати мовний матеріал (лексичний, граматичний) певної теми, збагачуючи мову з урахуванням рівня навченості, року навчання;

д) уміння оптимально використовувати раніше вивчений матеріал заданої теми, свідомо здійснюючи перенесення придбаних знань, звичок і вмінь на нову ситуацію.

е) уміння привертати для викладу певної теми матеріал суміжних тим, розширюючи і заглиблюючи її, комбінуючи і варіюючи матеріал формою і по сенсу.

1.4. Мовні особливості монологічного мовлення. Етапи навчання монологічного мовлення

З мовної точки зору монологічне мовлення характеризується

- а) структурною завершеністю речень,
- б) відносною повнотою висловлювання,
- в) розгорнутістю та різноструктурністю фраз
- г) досить складним синтаксисом,
- д) зв'язність, передбачає володіння мовними засобами міжфразового зв'язку.

Такими засобами виступають лексичні та займенникові повтори, сполучники та сполучникові прислівники, прислівники або сполучення іменника з прикметником у ролі обставини місця та часу (так звані адвербіалії), артиклі тощо. Наприклад:

- адвербіалії часу та послідовності: later, then, after that;
- адвербіалії причин та наслідку: why, that's why, so, at first, firstly, in the second place, secondly, so that, though;

Як сполучні засоби в монологі вживаються також усномовленнєві формули, які допомагають почати, продовжити чи закінчити висловлювання :

- to begin with, well, I'd like to tell you this, let's leave it at that, that reminds me, by the way, speaking of;

а також показують ставлення того, хто говорить, до висловлювання:

- to my mind, there is no doubt, it's quite clear, I am not sure, people say, therefore, that's why, because of that, in short.

Нагадаємо, що по характеру логико-синтаксичних зв'язків розрізняють такі типи монологічних висловів: опис, розповідь і міркування.

Синтаксичною особливістю монологу-опису є переважаюче використання простих і складносурядних речень з перелічувально-приєднувальним і послідовально-приєднувальним зв'язком, граматичних структур з поворотом: *there is (there are)*. Реальність явищ в описі передається відповідній дійсності способом.

Головним засобом виразу тимчасової послідовності подій в монологу-розповіді є такі вищо-тимчасові форми дієслова як *Past Indefinite, Past Perfect*, союзи, союзний займенник і адвербіалії: *when, since, one day, then, the other day in the afternoon, yesterday, first, after that*.

Для монологу-розповіді характерні прості і складнопідрядні речення з підрядними часу.

У розповіді про минулі події (діях, випадках) в основному вживаються *Past Indefinite, Past Perfect*.

У розповіді про те, що відбувається зазвичай в тих або інших ситуаціях, вживається *Present Indefinite*. У розповіді про майбутні події - *Future Indefinite*. У монологу-повідомленні переважають прості повествуючі речення з дієсловами в *Present Indefinite, Present Perfect* оскільки для повідомлення характерна тимчасова невизначеність.

Для монологу-міркування характерний причинно-наслідковий зв'язок між пропозиціями. У ньому переважно уживаються складнопідрядні речення з підрядними причини і наслідку, підрядними, що визначають і доповнюють, а також інфінітивні обороти.

Етапи навчання монологічного мовлення

В методиці навчання іноземних мов виділяють **три етапи формування**

монологічних умінь. В основу кожного з них покладена якість висловлювання учнів, причому ця якість обов'язково веде до збільшення обсягу зразків мовлення (ЗМ), що використовуються учнем.

Завдання **першого етапу** полягає в тому, щоб навчити учнів об'єднувати ЗМ рівня фрази в одну понадфразову єдність.

Наприклад, за темою "Погода" учні можуть з'єднувати такі ЗМ:

It's cold today.

It isn't snowing now.

The sky is blue.

The sun is shining.

Кожен учень вимовляє одну фразу. Будь-які фрази вважаються правильними, якщо вони відповідають темі і грамотно оформлені у мовному відношенні. Вже на цьому етапі враховується самостійність висловлювання: вчитель лише називає тему, визначає загальний напрям думки, а вибір конкретного змісту залишається вільним.

На **другому етапі** учні вчаться самостійно будувати висловлювання понадфразового рівня. Навчання монологічного мовлення на цьому етапі здійснюється за допомогою різних **опор**, зображальних, вербальних, комбінованих.

У ролі **зображальної** опори можуть виступати окремі малюнки, слайди, тематичні та сюжетні картини, композиції на магнітній дошці, кодограми. Вони допомагають створити навчально-мовленнєву ситуацію, а також варіювати її і, відповідно, мовлення учнів.

Важливим видом **вербальної зорової опори** є **підстановча таблиця**, яка здатна забезпечити логічний зв'язок речень, їх граматичну правильність, належний вибір усіх необхідних мовних засобів для побудови власного висловлювання. Наприклад: Опишіть одного із членів своєї сім'ї,

My mother's My father's My brother's My sister's		name is...		
He She		is isn't	tall. very tall. small.	
He She	has	an oval a round	face.	
His Her	hair is	fair dark	and	short. long.
His Her	eyes	are	blue. grey. green. brown.	

користуючись таблицями.

У навчанні монологічного мовлення широко використовується така ефективна вербальна опора як *логіко-структурна схема*, яка забезпечує логічну послідовність висловлювання і створює можливості для варіювання змісту в залежності від реальних обставин.

Наприклад:

Учитель: Розкажіть про себе, користуючись цією схемою.

Англ. My name is...

My surname is...

I am ... years old.

I am a pupil of the ... form.

Поряд з такими таблицями і схемами застосовуються також *ілюстративні невербальні опори*, які лише підказують тематику, певний зміст і послідовність висловлювань.

Різновидом повної вербальної опори може слугувати **висловлювання-зразок** у звуковому (фонограма, мовлення учителя) чи зоровому (друкований текст) варіанті.

З метою навчання усного мовлення доцільніше використовувати **звуковий зразок** (фонограму), в якому після кожної фрази передбачена пауза для висловлювання учнів за аналогією. Проте слід пам'ятати, що поступово опори обов'язково усуваються.

Учитель: Ти береш участь у конкурсі гідів для навколосвітньої подорожі. Підготуйся до виступу перед членами міжнародного журі. В паузах за диктором, який описує Україну, опиши одну із країн світу (Англію, США, Німеччину, Францію, Іспанію).

Англійська мова.

Sp: Ukraine is situated in Europe.

P: ... is situated in ...

Sp: It is washed by the Black Sea and the Sea of Azov.

P: It is washed by ...

Sp: It has an area of more than 603 thousand square kms.

P: It has an area of...

Sp: Ukraine borders on Poland, Slovakia, Hungary, Romania, Moldova, Belaruss and Russia.

P: ... borders on ...

Sp: Its capital is Kyiv,

P: Its capital is ...

Головне завдання **третього етапу** - навчити учнів створювати монологічні висловлювання текстового рівня різних функціонально-смыслових типів мовлення в такому обсязі, який передбачено програмою для даного класу.

Третій етап навчання монологічного мовлення характеризується розвитком умінь виражати своє особисте ставлення до фактів чи подій, про

які висловлюється учень; формулювати критичну оцінку і доводити правильність будь-якого факту; включати до свого мовлення елементи розмірковування, аргументації. Одночасно повинно відбуватися збільшення обсягу висловлювання. Учні повинні заздалегідь засвоїти ряд словосполучень і штампів, характерних для монологічного мовлення. Включення подібних словосполучень до монологічного висловлювання дає можливість учням передати своє особисте ставлення до обговорюваних подій та фактів.

Завдання на цьому етапі формулюються таким чином, щоб учень не міг обмежитись двома-трьома реченнями .

Наприклад, учитель говорить:

Якщо ви згодні з таким твердженням, наведіть свої докази, які підтверджують його справедливність.

Київ — дуже красиве місто.

Літо — найкраща пора року.

Теніс — найбільш захоплюючий вид спорту.

Виконуючи такі завдання, учні вчать розвивати думку, передавати її засобами іноземної мови, доводити правильність своїх тверджень.

1.5. Використання вербальних опор при навчанні монологічного мовлення

навчанні усному іншомовному вислову велику роль відіграють вербальні опори. Перш за все, визначимо, що таке опора і які види опор ефективні при навчанні іноземним мовам.

Поняття «**опора**» трактується в методиці викладання іноземних мов по-різному. У ряді робіт вона визначається як стимул, спонука до дії. Наприклад, Царькова В.Б. визначає призначення всіх опор таким чином: "... викликати асоціації з життєвим досвідом учнів і з тим, що можливо (через

мовну підготовленість) в його мовленнєвому досвіді". Завдання опор дослідник бачить в повідомленні певної інформації. В одних випадках опора розгорнена, в інших - стисла. Очевидно, що інформація сама по собі є лише імпульсом до роздуму, а завдання вчителя - коректно управляти тим, що виникає у зв'язку з почутою або побаченою масою асоціацій. Назване управління можливе за допомогою опор як вербальних, так і невербальних.

Часто вербальні опори називаються орієнтирами мовної діяльності, які обмежують зони пошуку, сприяють розгортанню думки в певному напрямі, скорочують міру невизначеності, а, отже, і помилковість мови.

У літературі даються і такі визначення: «Опора - це модель програми вислову, в якій повинна бути закладена можливість варіативного використання засобів її виразу на основі усвідомлення способів виконання мовних дій за породженням вислову». «Опори - це як пунктирна лінія, що приводить до задуманого вислову і що носить розподілений відповідно до логіки майбутнього вислову характер».

Таким чином, приведені визначення акцентують увагу на тому, що опори є послідовністю вербальних орієнтирів, які спонукають учнів сконцентрувати свою увагу на істотному.

Представники різних напрямів пропонують до використання різноманітний арсенал опор: від ініціалів слів до текстів-зразків. Як правило, пропонується наступна **класифікація опор**:

1) за способом презентації матеріалу:

* вербальні - мікротекст (візуальний, зоровий), текст (візуальний, зоровий), план (схематичний, повний), слова як смислові віхи, гасло, приказка, підпис;

* образотворчі - кінофільм, діафільм, різноманітні відео-матеріали, серія малюнків, фотографій, крокі, таблиця, схема, символіка, плакат, карикатура.

2) за способом управління мовною діяльністю:

* змістовні опори (що відповідають на питання Хто? Що? Де? Коли? і т. і.)

* смислові (що відповідають на питання Навіщо? Чому? З якою метою? та ін.

Не менший інтерес викликає класифікація вербальних опор, які співвідносяться з певними мовними формами. До них відносяться:

1. «Структурний скелет», в основі якого лежить логічна схема, властива тій або іншій формі монологу або діалогу. Ця схема визначає послідовність пропозицій, не підказуючи їх мовне оформлення. Вона покликана прогнозувати зміст, план вислову, лексичне наповнення, граматико-стилістичне оформлення.

2. Підстановча таблиця.

3. Логіко-структурна схема.

4. Рольові картки.

5. Опори на зачин і кінцівку.

Опори всіх вказаних видів дозволяють програмувати мовний задум, загальний напрям, а також наочний зміст і план вислову. Вони сприяють логічній побудові вислову, забезпечують його якісну та кількісну повноту.

Прихильники активного методу навчання використовують опори-пропозиції як смислові віхи або план повідомлення за відсутності тексту-зразка. Вони вважають, що разом з опорами необхідно пропонувати учням різноманітні правила, які орієнтують як в лексиці, так і в граматиці.

Представники структурно-функціонального напрямку використовують структурні схеми для породження вислову на рівні однієї пропозиції, а далі - логіко-смислові схеми, які визначають композицію цілого тексту. Застосовуються також і алгоритми: їх призначення - навчати вислову на основі тексту, розвивати уміння трансформації, компресії прочитаного, переробки інформації і зв'язку її з минулим життєвим досвідом.

Надзвичайно цікавим є використання комбінованої опори-колажа. Колаж здатний привернути увагу до об'єкту для розгляду названого об'єкту з різних боків. Особливо широкі можливості застосування даного прийому при ознайомленні з текстами країнознавчого характеру.

За формою і змістом **колаж** - це засіб зорової наочності, що є образним, схематично фіксованим за допомогою мовних і екстралінгвістичних засобів відображенням деякої частини наочного змісту, об'єднаного ключовим ядерним поняттям. Навколо ключового поняття групується різнопланова, різнорівнева, супровідна інформація, наприклад, назви текстів, малюнки, фотоматеріали, слова, фрази, пропозиції, граматичні категорії і т.д. Колаж за допомогою закодованої у ньому інформації направлений на виникнення у учнів всього комплексу асоціацій, пов'язаних з тим або іншим ядерним поняттям. Зв'язок між ядром і іншими компонентами позначається стрілками, кольором, цифрами.

Колаж може бути фабулою тексту, ходом подій або смисловою опорою для переказу. Прийом колажування дозволяє з'єднати вербальну, графічну й образотворчу наочність, розвиває творче мислення, не даючи готового змісту вислову, але пропонуючи можливість планувати зміст вислову самотійно. За рахунок комбінування різних кольорів і насиченості тону можна підкреслити важливість одних компонентів над іншими і показати їх тематичні зв'язки. Несподівані поєднання колажа викликають різні асоціації у кожного учня, вони сприяють самотійності та незалежності думок.

Вербальні опори повинні відповідати ряду вимог, обумовлених як загальнодидактичними, так і методичними принципами навчання іноземним мовам.

Перш за все, вони повинні бути побудовані з урахуванням параметрів матеріалу, що вивчається, в нашому випадку - параметрів монологічного вислову. Названі параметри повинні бути типовими для іншомовного

монологу, отже, даним параметрам необхідно навчати в процесі формування іншомовних монологічних умінь.

Важливими для побудови й введення вербальних опор є принципи доступності і наочності. Увага учнів повинна бути сконцентрована на найбільш важливих компонентах майбутнього монологічного вислову як змістовного, так і смислового характеру. Слід пам'ятати, що збільшений шрифт, курсив, колірне виділення, підкреслення є засобами привертання уваги учнів до специфічних компонентів іншомовного матеріалу.

Вербальні опори допомагають не тільки організувати «поле сприйняття», але і надають учням свободу для власної інтерпретації ситуації залежно від загального рівня знань і ступеня володіння мовою. Застосування опор додає необхідної індивідуалізації до учбового процесу.

Всі описані вище опори є опорами, які учні отримують в готовому вигляді, їх підбирає або створює викладач і адресує всьому класу. Проте разом з об'єктивними опорами важливо стимулювати в процесі навчання використання суб'єктивних опор, тобто таких, які учні самі складають для своїх висловів. Створюється ситуація, в якій «...учень сам керує семантикою свого вислову через елементи форми».

Таким чином, використання вербальних опор здатне істотно інтенсифікувати як процес навчання іноземній мові, так і процес оволодіння іноземною мовою. Поступове зняття опор сприяє підвищенню самостійності учнів в іншомовній мовленнєвій діяльності.

Навчання самостійному монологічному вислову передбачає навчання не тільки засобам, тобто словам і правилам іноземної мови, але і самому способу «формування думки». Трудність при рішенні цієї задачі полягає в тому, що необхідно добитися автоматизму у використанні мовних засобів, і в теж час не втратити творчу суть мовленнєвої діяльності. Особливої важливості в даному випадку набуває поетапне формування умінь самостійного монологічного вислову.

1.6. Етапи формування мовленнєвих умінь.

Прийнято вважати, що процес формування будь-яких мовленнєвих умінь припускає наявність двох основних етапів: підготовчого до мовлення і мовленнєвого.

На підготовчому етапі необхідно сформувати фонетичні та лексико-граматичні навички, а також тренувати учнів у складанні окремих компонентів монологічного вислову.

При навчанні структурі, композиції і архітектоніці монологу слід використовувати текст-зразок. Робота з названим текстом організована в рамках **чотирьох рівнів**:

- 1) дотекстового
- 2) текстового
- 3) аналітичного
- 4) післетекстового

Дотекстовий рівень припускає навчальну діяльність, направлену на зняття труднощів з майбутнього сприйняття тексту-зразка.

Текстовий рівень містить читання тексту-зразка та виконання завдань, пов'язаних з контролем розуміння сприйнятої інформації. Завданням *аналітичного рівня* є розчленовування тексту на структурно-змістовні компоненти і аналіз типового й особливого в кожному компоненті монологічного вислову.

Післятекстовий рівень спрямований на відтворення тексту-зразка з урахуванням типових і особливих характеристик певного типу монологу.

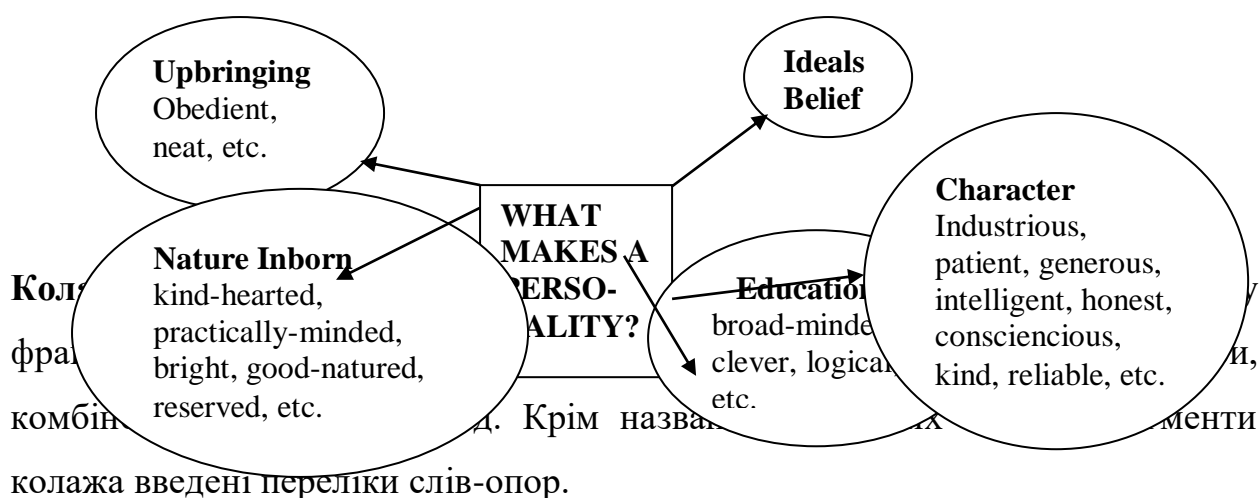
Мовленнєвий рівень забезпечує формування власне монологічних умінь. Ця діяльність передбачає, що учні будують самостійні вислови, спираючись на модель тексту-зразка. В даному випадку текст-зразок виступає як найбільш розгорнена опора, яка далі редукується, і надалі змінюється якісно

іншими опорами, наприклад, опорою на афоризми, прислів'я, підписи до карикатур, ситуацію, тему. Продовженням роботи на завершальному етапі може бути введення нової опори (найбільш зредукованої), наприклад, теми, яка є узагальненим виразом основного предмету, його логічним продовженням. До цього часу в учнів повинні вже бути сформовані внутрішні опори, що забезпечують перехід від опорного вислову до самостійного. Стимулом до мовлення буде уявний зміст, який повинен стати внутрішньою наочністю.

Таким чином, в рамках мовного етапу удосконалюється діяльність по самостійній побудові програми вислову і поступово відбувається перенесення уваги учнів із способів оформлення думки на сенс породжуваного вислову, а також на реалізацію не тільки комунікативного завдання, але й комунікативного наміру.

Особливо слід підкреслити думку про те, що на завершальній стадії формування мовного уміння «...вербальним опорам не місце, оскільки їх застосування тут виховуватиме у учнів мовне утриманство, гальмуватиме формування якості самостійності і розвиток іншомовного уміння в цілому».

Розглянемо на прикладі матеріалів для 8 класу варіанти використання вербальних опор при навчанні учнів середньої школи монологічному вислову.

I. Навчання монологу-оповіданню на прикладі тексту «The Boys and Their Money» (after Keith W.Jemmison).

PART I

Вправа 1.

Read the text and answer the following questions:...

Вправа 2.

Agree or disagree with the following statements: ...

Вправа 3.

Divide the text into logical parts and put the title to each part.

Вправа 4.

Answer the following four questions with 3-4 sentences:

- Who?
- Where?
- When?
- What?

Use the following key-words in your answers:

Who?	The story tells us about ... The story describes ... The main character of the story is ...
Where?	The story goes happened in the street at home
When?	At first... Finally... In the end....

What?	<p>.... met.....</p> <p>...decided...</p> <p>...went...</p> <p>...got...</p>
-------	--

Вправа 5.

Retell the story in chain, using the above given table. Зразки коротких переказів:

a) Once, when Chris was four and his brother Mick was only two, Chris put a coin into his mouth and it got stuck into his throat. As soon as his parents took it out of it, Chris threw the coin away. Several years later the boys spent their pocket-money the day they got it, buying unnecessary things. The situation didn't change after they started to earn money themselves. it lasted until they saw a picture of the bicycle in a magazine and decided to save money to buy two of them.

b) The main characters of the story are two little brothers. One day the elder brother Chris threw a quarter away. When the boys grew older and their parents started giving them some money, they threw it away all the same, buying trifles. As the time went on and the boys earned their money doing odd jobs, the boys wasted it the day they got it. It lasted until they found a picture of an expensive bicycle in a magazine and decided to save money for two bicycles.

Вправа 6.

Think, what could happen to the main characters next Entitle your story "10 years later".

PART II

Вправа1.

Read the continuation of the text and answer the following questions: ...

Вправа 2.

Agree or disagree with the following statements: ...

Вправа3.

Match the adverbs of the time on the left (they are given in the correct order according to the text) with the end of the sentences on the right

1. At the end of May ...	a) they looked troubled.
2. All through June ...	b) the boys worked harder.
3. After school closed
for summer ...	c) they went to their rooms to write
the letter ordering bicycle.
4. When the last dollar had
been put in the bank...	d) Tony would pay it back.
5. When the brothers
came out of the room ...	e) the boys were still saving
money.
6. As soon as Tony had
enough money ...	f) that they would pay \$2 each
for...
7. Before they left to write
the letter ...	g) the boys had learnt a lot.
8. Finally the father said ...	h) the red line climbed slowly.
9. In the end the parents
decided ...	i) Nick said that...

Вправа 4.

Divide the text into logical parts and put the title to each part.

Вправа 5.

Retell the story in chain, using the above given sentences.

Вправа 6.

Imagine that:

- a) you are one of the brothers;
- b) their father.

Tell about the events happened in your family (including the first part of the story).

Вправа 7.

Make up the development of the story as if you were Tony whom the brothers gave a newly bought bicycle. Use the following ideas and verbs, if necessary.

- a) I happily accepted the boys' bike but my father made me return it.
(be delighted with; appeal / beg; *convince*: disapprove; afford; explain; obey/disobey)
- b) I refused to take the bike and didn't do things together with the boys until I could buy my own bike with the help of my father.
(to appreciate; enjoy; be proud; be confused; suffer; encourage; lend).
- c) I accepted the bike and did my best to pay back the money for it.
(come true; admire; self; take up odd jobs; save; keep one's promise)

Вправа 8.

Have you ever found yourself in the similar situation? What did you need money for? Did you manage to save it? Did anybody help you?

Вправа 9.

Explain the following proverbs. Give examples from books you've read or movies you've seen.

- * Lend your money and loose your friend.
- * Money spent on the brain is never spent in vain.

II. Навчання монологу-опису на прикладі тексту «Half a Gift» (after Rober Lacks).

Вправа 1.

Read the text and answer the following questions: ...

Вправа 2.

Agree or disagree with the following statements: ...

Вправа 3.

Divide the text into logical parts and put the title to each part.

- a) Find and read out the sentences that characterize the brothers and their parents.*
- b) Name the qualities of each character using the table below.*
- c) Finish the table.*

Nick	Bob	mother	father
industrious	industrious	hard-working	
thoughtful	considerate	patient	
generous	generous	reserved	
bright	honest	good-natured	
kind-hearted	reliable	kind	
practically-minded	noble		
conscientious	intelligent		

Вправа 4.

Analyze, how the following sentences describe the characters of the story.

- a) Bob and Nick earned little extra money and decided to buy a gift for their mother.*
- b) Father patted the children, he was proud of them.*
- c) Mother was not quite happy: she worked hard all day long, but didn't complain.*
- d) Nick suggested that father should tell mother about the gift in advance.*
- e) Nick wanted to share father's praise with Sob, but Bob refused.*
- f) Bob bought a beautiful comb; Nick — a scrubbing pail.*

- g) Nick was ashamed of himself.
- h) Bob didn't give mother his gift, but said that it was half of the scrubbing pail.
- i) Nick looked at him with loving eyes.

Вправа 5.

Give character sketches of Father, Nick, Bob and Mother, using the list of their character traits.

Приблизні варіанти коротких переказів:

- Father loved his sons dearly. He was tender and frank with them. It revealed itself when the boys told him about a gift. He patted his sons and was proud of them. He was a good father. He always supported his boys...
- Though mother was not quite happy and had to work a lot, she did it without complain. It proved that she was hard-working and patient. She didn't laugh a lot, only smiled...

Вправа 6.

Give a character sketch of any famous person (a movie star, a movie or book character, a pop-star, a politician, etc.) without mentioning his / her name. All the rest will try to guess who you mean (15-18 sentences). Try to make it as clear as possible.

Упражнение 7.

Imagine your friend 20 years later. Describe him / her and his / her style of life.

III. Навчання монологу-міркуванню на прикладі тексту "A Mother in Mannville" (after Marjorie Kinnan Rawlings).

Вправа 1.

Read the text and answer the following questions: ...

Вправа 2.

Agree or disagree with the following statements: ...

Вправа 3.

Divide the text into logical parts and put the title to each part.

Вправа 4.

Prove by the text the following statements:

- a) Jerry enjoyed nature and understood it deeply.
- b) Jerry was fond of the dog and devoted most of his free time to it.
- c) Jerry did a lot of work in the orphanage.

Вправа 5.

Find in the text and read out loud the scenes, which you think:

- a) most impressed Jerry;
- b) most disappointed him;
- c) made him suffer most deeply;
- d) will last in his memory for a long time.

Вправа 6.

Analyze, how the following sentences describe the characters of the story:

- a) The author stayed in the mountains to do some writing in quiet.
- b) She asked at the orphanage for a boy or man to chop wood for her.
- c) Jerry was 12 years old, rather small for his age, but he worked as a man.
- d) Jerry always did trifle things for the author.
- e) The boy became friendly with the author's dog.
- f) When the author left for a week-end, Jerry was in charge for her dog.

Вправа 7.

Find "causes" and "effects" and combine them in sentences with "because".

- * The boy was strong.
- * There was a strange communication between the boy and the dog.
- * The author looked for the quiet to do some writing.
- * Jerry was careless.
- * The author was surprised.
- * The boy and the dog became friendly.
- * The boy broke the axe handle
- * The author stayed in the mountains.

- * The boy had done as much as the man.
- * A boy stood at the cabin door.

Вправа 8.

Choose any "effect" and think several "causes" to it.

- a) The author looked at the boy, actually for the first time, when they were saying good-bye.
- b) Jerry came every day: he cut wood, did small helpful things and stayed to talk.
- c) The author expected Jerry to come and say good-bye to her, but he didn't come.

Вправа 9.

Choose any situation and make up a short story (15-17 sentences) that would give explanation to the following:

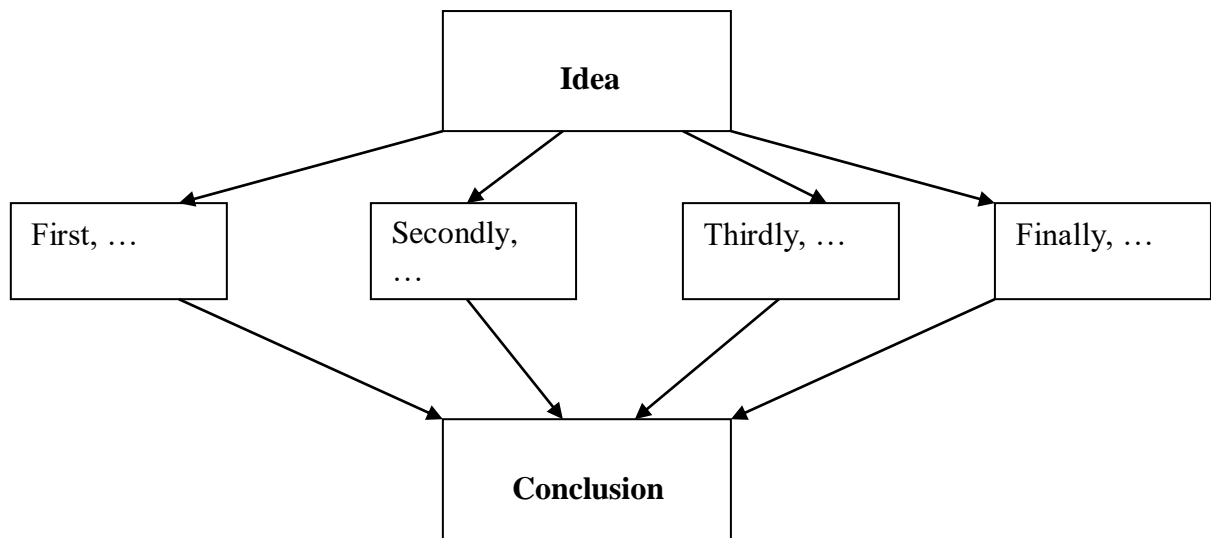
- A. Jerry grew up, but still remembered the kind woman, who was a writer, because...
- B. Fifteen years passed, when the author and Jerry met again by chance. An angry look came to Jerry's face, because...
- 3. In few months the author came to the orphanage to take Jerry with her, because...

Make use of the following table.

+	-
I think ...	I don't think ...
I feel ...	I disagree with ...
I suppose ...	I can't agree with ...
I believe ...	I don't go along with ...
I agree ...	
Frankly speaking...	
Honestly ...	

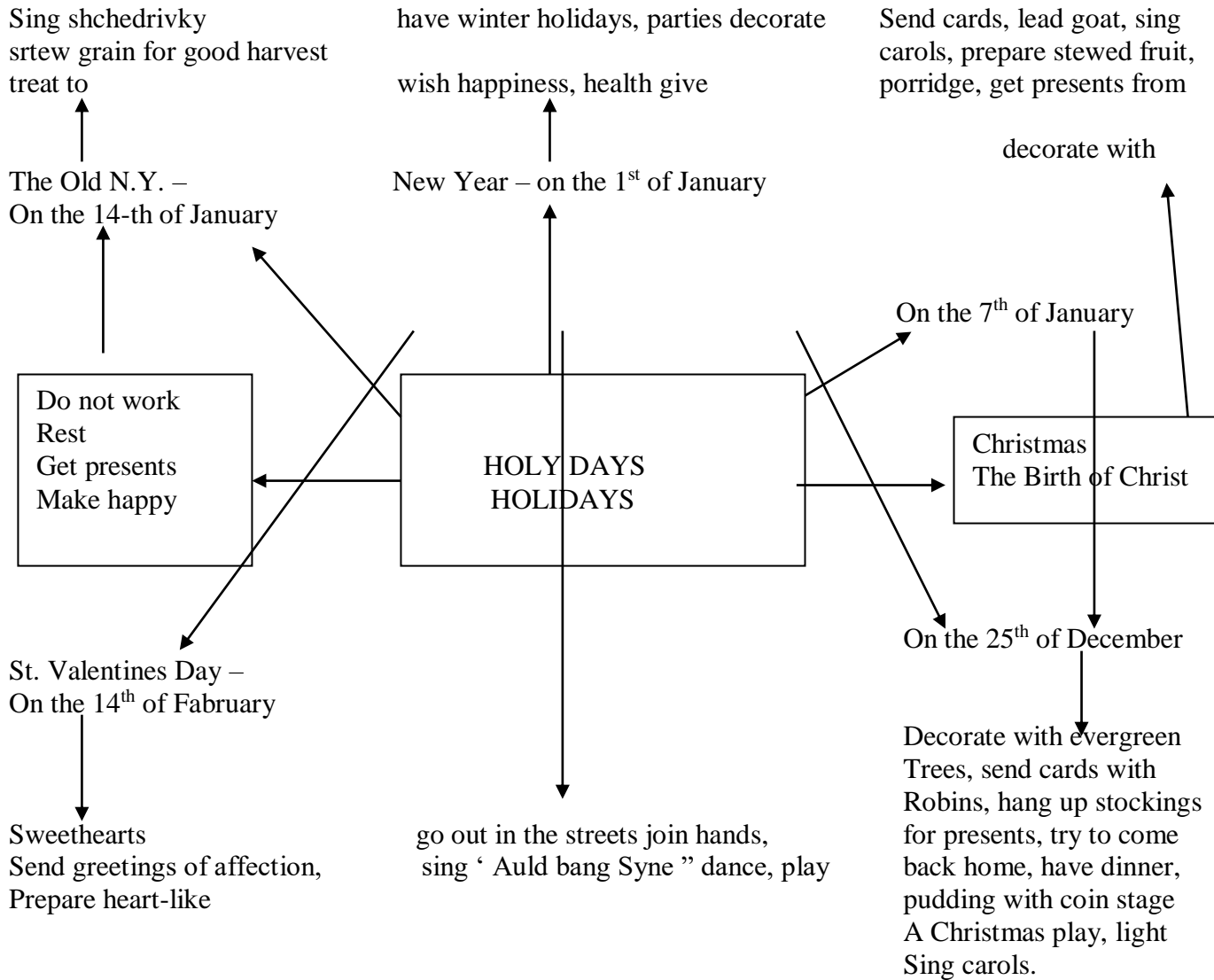
Вправа 10.

Imagine that you are a script writer and you wrote a very good script (at /east you think so). You go to the studio and try to persuade them to take your script and film it. You have to make them interested in the plot, in the characters and in ideas. Be argumentative. You can base your script on either your favourite book or your own story (15-17 sentences). Make use of the following sceme.

Опорні конспекти для оволодіння монологічним мовленням

Ukraine

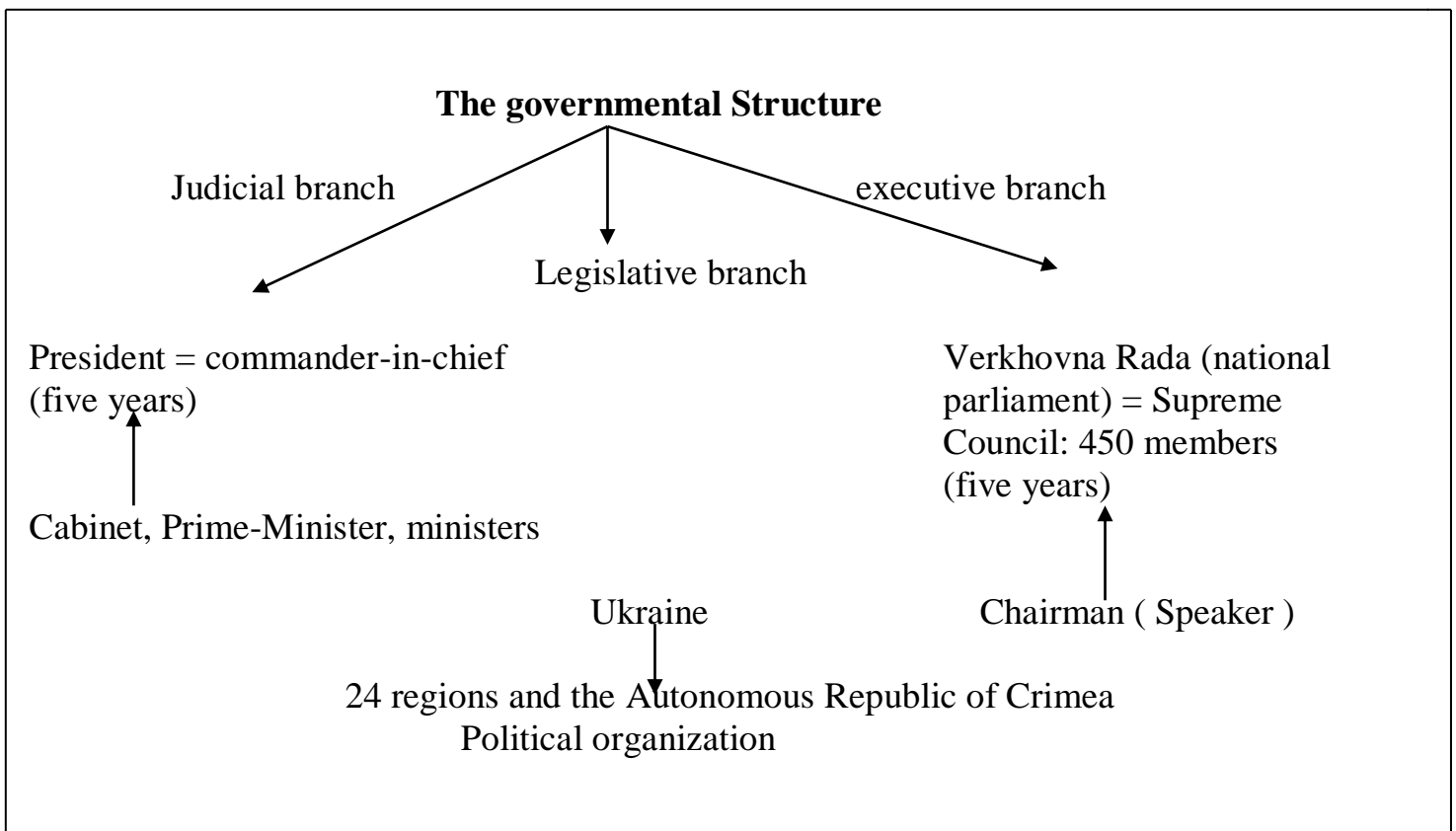

Great Britain

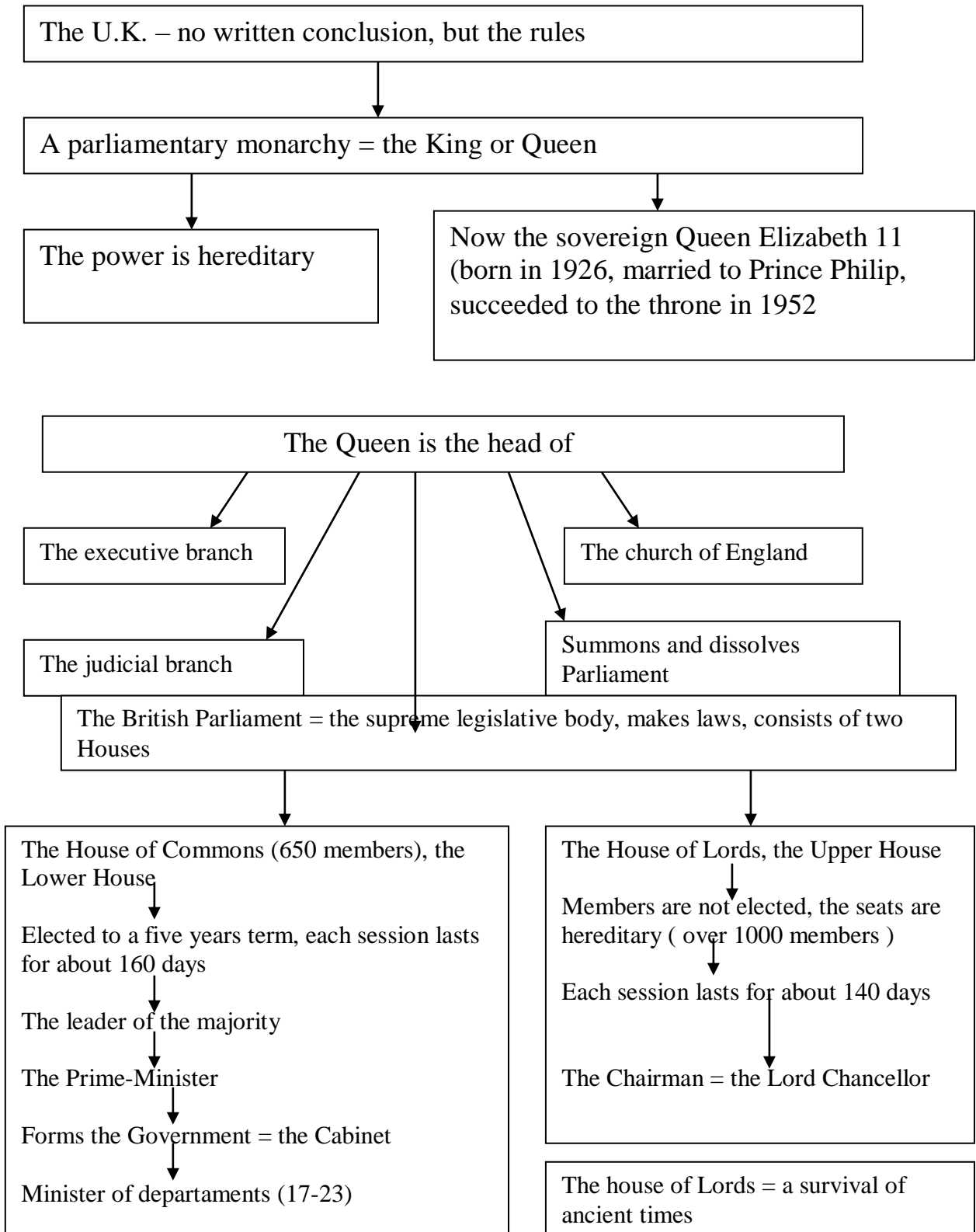
Bohdan Khmelnytsky

Khmelnysky, Bohdan (Fedir) Zinovii Born in 1595-96 was Died in 1657	was	Hetman of the Zaporizhian Host from 1648 to 1657	his personality is full of contradictions
	Came down into history as:	founder of the Hetman state (1648 – 1782)	he made a lot of serious mistakes of great importance for the future of Ukraine
		a believer in God and Ukraine	
will always be remembered	the first statement, who gave the right to children and women to study at churches and monasteries	the Cossack Hetman state very wise but too trustful to exist in those times.	

State Structure and Political system of Ukraine.

State structure and political parties of the U.K.

Youth Organizations of the United Kingdom

The British Youth Council (BYC) – 1949 = a consultative organ, 50 youth organizations

- tourism
- sport play,
- friendly contacts
- youth unemployment
- political problems

The Boy Scouts and Girl Guides – Separate

- Take an oath to the queen and country
- Pass tests in any subjects (wood work, cooking, first aid)
- salute the flag at the meetings
- hold regular international meetings

The socialists Sunday schools

- organize political discussions, lectures for older young people
- organize sports, drama festivals, excursions
- train themselves to be healthy and strong, even train to walk a certain distance in bad weather organize sports, drama festivals, excursions

The Woodcraft Folk (6-17) – 1925

- outdoor country activities
- work in the fields
- organize international camps in tents, people from other countries, learn the poetry, life in the country, make friends, study nature
- visit other countries
- members' ideals: peace, friendship, building a better world "Span the World with 'Friendship'"

The Young Socialists of the Labour Party (1965)

- help the Labour Party (if they agree with it), promote the fight for the working rights

The national Union of Students (1922)

- develop cooperation with the students of different countries, defend the interests of college and school students, exchange information with students of other countries, stand for a democratic system of education

- The British Young communist League** organize demonstrations of young people, organize festivals with music, plays, exhibitions, call for solidarity of people all over the world, fight for jobs and peace and better future for working-class youth.

Розділ 2. Методика навчання монологічного мовлення

2.1. Система вправ для навчання монологічного мовлення

Відомо, що процес породження мовних висловів не може бути повністю автоматизований з погляду форми і змісту, бо інакше була б втрачена сутність мови як основного засобу обміну думками. Разом з тим мовні механізми включають численні компоненти, які піддаються автоматизації і фігурують в процесі мовного спілкування як закріплені операції, т. е, навички.

Наприклад, через нерозривну єдність слухового і мовно-рухового аналізатора людина повинна досконало володіти навичками імітації сигналів, фонемними інтонаційним слухом, миттєвим комбінуванням слів в межах вивченого мінімуму і ін. Таким чином, будь-яке мовне уміння має в своїй основі автоматизовані закріплені операції, вироблені під контролем свідомості за допомогою різноманітних тренувальних/підготовчих та мовних/комунікативних вправ. Типи вправ і характер операцій, пов'язаних з їх виконанням видозмінюватимуться залежно від етапу навчання і мовної складності породжуваного тексту. Форма і ступінь управління учбовим процесом також сприятимуть згортанню елементарних операцій і розширенню складніших.

Наприклад, у початківця вивчати мову об'єм оперативної пам'яті на іноземній мові значно нижчий, ніж на рідному, тому для вироблення одного і того ж навичку, наприклад імітації досить довгих синтаксичних структур, знадобляться додаткові вправи, що розширюють обмежені можливості пам'яті.

При переказі легкого тексту відпадає потреба в елементарних операціях (наприклад, стиснення тексту, дроблення його на дрібніші смислові блоки, перетворення матеріалу і т.д.).

Характеристика підготовчих і мовленевих/комунікативних вправ для навчання монологічного мовлення.

Підсистема підготовчих/тренувальних вправ покликана забезпечити умови формування мовного вислову і успішність його здійснення.

У 1970-1980-і роки засновки комунікативно-орієнтованого підходу різко заперечували проти виконання підготовчих/не комунікативних вправ і навіть комунікативних, якщо ситуативна обумовленість стосувалася не всього учбового процесу, а лише якийсь одній частині завдань.

Некомунікативні вправи відкидалися тому, що в них не звертається увага на екстралінгвістичні умови мовного спілкування, а деякі комунікативні - з тієї причини, що ситуації, на тлі яких вони виконуються, не готуються всім попереднім досвідом, носять штучний характер і не сприймаються носіями мови як потрібні і такі, що реально існують. Замість лінгвістичної прогресії (наприклад, лексичною, граматичною і т.д.) рекомендувалося дотримувати наростання прогресії в мовних актах, яким і слід підпорядковувати весь мовний матеріал. У центрі уваги повинна знаходитися при цьому функціональна особливість мовних засобів.

Захоплення функцією за рахунок форми привело до величезної кількості помилок в іншомовному спілкуванні і виявило ряд проблем, що потребують теоретичного і експериментального обґрунтування, наприклад:

- * розробка критеріїв відбору комунікативних ситуацій і способів їх раціональної презентації в підручниках;
- * визначення оптимального співвідношення між функцією і формою при комунікативно-орієнтованому навчанні мові;
- * перевірка порівняльної ефективності різних шляхів формування комунікативної компетенції.

Зразкову організацію *підготовчих* вправ можна представити таким чином:

- * імітація (без перетворення, з незначним перетворенням зразків);
- * видозміна речень (підстановки, розширення або скорочення речень і ін.);

- * синонімічні і антонімічні заміни; комбінування і групіровка (слів; речень, мовних формул);
- * конструювання і освіта аналогічно;
- * складання асоціограм і ін.

Вправи у підстановці наочно показують, що функціональне значення слова визначається не тільки формою, але і по його місцю в речення. Ці вправи навчають особливостям структурної побудови речень і сприяють розвитку уміння знаходити їх схожість при різному лексичному наповненні.

Конструювання як одна з операцій, направлених на оволодіння механізмом розповсюдження і побудови структур аналогічно, також повинно займати певне місце в системі тренувальних вправ, хоч і не дуже велике.

С. Д. Кацнельсон, мабуть, має рацію, кажучи про те, що засвоєння мови «менше всього схоже на збірку конструкцій з деталей по заданому кресленню».

На етапі підготовчих вправ центр тяжіння повинен переноситися на операції, які допомагають:

- * широко користуватися аналогією;
- * визначати за самими різними ознаками іскоме;
- * вибирати правильне рішення з двох протиставлених;
- * відновлювати в реченні/тексті пропущені слова, спираючись на контекст;
- * орієнтуватися в структурі речення;
- * переносити знайдене рішення в нові ситуації.

Для ілюстрації вищесказаного перерахуємо деякі види підготовчих вправ:

- * відповісти на питання, споживши зразки (слова, конструкції, мовні формули);
- * замінити в пропозиції виділені слова синонімами/антонімами;
- * назвати ситуацію, в якій можуть уживатися перераховані мовленеві/етикетні формули;

- * підібрати зучення в хронологічному порядку (ряди Гуена) на теми: «У лікаря», «Пишу лист другу» і др.;
- * перетворити оповідні речення в питальні;
- * розширити/скоротити вказані речення;
- * описати предмет/явище двома-трьома фразами;
- * пояснити вказані слова на іноземній мові;
- * відновити в реченні/тексті пропущені слова, спираючись на контекст;
- * скласти асоціограму на вказану тему, наприклад «Екологія», "Улюблена професія", «Наша школа і її традиції» і др.;
- * згрупувати слова по семантичному полю або словотворенню;
- * провести мовну гру (лабіринт, кросворд, гра з кубиком і ін.).

Мовні вправи сприяють виробленню умінь формувати мовні повідомлення в умовах, що наближаються до природного спілкування. Вони навчають:

- * однозначно формулювати основну думку;
- * синтезувати зміст, спираючись на мовний досвід і всілякі асоціації;
- * послідовно розвивати думку;
- * виражати одну і ту ж думку різними засобами;
- * будувати вислів з урахуванням його прагматичної цінності;
- * співвідносити вислів з ситуацією спілкування;
- * пристосовуватися до індивідуальних особливостей партнера по спілкуванню;
- * співвідносити паралінгвістичні явища (жести, міміку і ін.) з ситуацією спілкування;
- * формувати і реалізовувати мовний намір;
- * адекватно виражати емоційно-оцінну інформацію;

Мовні вправи не розглядаються як однорівнева підсистема. Динаміки формування мовних умінь, що припускає як кінцеву мету вільне комбінування матеріалу адекватно комунікативному наміру, пов'язана з

розробкою вправ двох груп - для навчання підготовленої (з позиції викладача - керованою) мови і для розвитку умінь не підготовленої (некерованою) мови. При породженні підготовчого вислову учні спираються на пам'ять, на асоціації, на правила і численні формальні підказки. Цей вид мовлення носить менш творчий характер, оскільки в більшості своїй він пов'язаний не тільки із заданим матеріалом, але і із змістом, що підказаний.

Непідготовлене мовлення - складне мовневе уміння, яке виявляється в *здатності* учнів без витрат часу на підготовку вирішувати комунікативно-розумові задачі, оперуючи засвоєним мовним матеріалом як в знайомих, так і в незнайомих ситуаціях.

Якщо повернутися до опису трьох фаз породження мовлення, то можна погодитися з тим, що всі етапи мовопрієвдства, від внутрішнього програмування до реалізації задуму в зовнішній мові, здійснюються у разі не підготовленого вислову того, що говорить самостійно при повній синхронізації внутрішньої і зовнішньої мови. У підготовленого мовлення такої синхронізації не спостерігається, а розумова активність що говорить в основному направлена на адекватне відтворення наперед продуманого або завченого тексту.

При описі не підготовленого мовлення як основні ознаки виділяються: мовна правильність вислову, відсутність заданого матеріалу і заданого змісту; вираз власної оцінки і думки; ситуативно-контекстний характер мовлення, уміння визначати логічну тему вислову, наявність високого рівня розвитку мовленевих механізмів, природний темп і ін.

Більшість з виділених ознак виявляються уразливими. У монологічному мовленні зовнішні і внутрішні стимули, викликають зв'язний вислів, що вимагає завершеності, обліку відносин з партнером або аудиторією, оповідний стиль і ін.

Що стосується наявності заданого матеріалу, то цей критерій залежить від етапу навчання, складності і об'єму інформації.

У навчальному процесі рідко виникає така ситуація, в якій той, що говорить використовує абсолютно новий матеріал, що не був в його мовному досвіді. Пам'ять головним чином довготривала, відтворює засвоєні слова, поєднання, штампи, мовні і етикетки формули, Залежно від ситуації спілкування, набору готових оперативних одиниць в пам'яті і знання правил той, що говорить утворює нові знаки по аналогії з минулим досвідом. На будь-якому рівні вислову (слово, фраза, текст) цей процес творчий, проте в непідготовленому мовленні творчість знаходить повніший вираз.

Одними з показників творчості при говорінні є ступінь видалення від тексту-еталону або реконструкція його в процесі інтерпретації, самостійний відбір і організації матеріалу, широка синонімічна заміна.

Непідготовлене мовлення знаходиться, на наш погляд, в постійному вдосконаленні, і описати її за допомогою незмінних ознак навряд чи можливо.

На початковому етапі навчання вона характеризується недостатньою змістовністю, відсутністю послідовності і довідності в думках, стилістичною нейтральністю, незначною узагальненістю.

Учні просунутих етапів, особливо в ліцях і гімназіях, володіють великими можливостями для інформативної і стилістично вигостреної мови. Оцінка прослуханого (або прочитаного) пов'язана у них з повнішим узагальненням, а відносно легка орієнтація в контексті різної величини і свобода в операції матеріалом роблять непідготовлені вислови старшокласника якісно новим рівнем мовного спілкування.

Не приймаючи, отже, до уваги такі параметри, як природний темп, лінгвістична правильність, достатній рівень розвитку мовних механізмів, оскільки вони в однаковій мірі характерні як для підготовленого, так і для непідготовленого мовлення, ми вважаємо необхідними розрізняти постійні і змінні ознаки цих двох видів мовлення.

До постійних ознак слід віднести новизну інформації, самостійність і творчість, відсутність попередньої підготовки і заданого мовного матеріалу.

Змінними ознаками є підказаність теми, виступи і т.д., побудова логічної схеми вислову, емоційність і образність, ініціативність і спонтанність.

Етап розвитку підготовленої мови:

1. Видозміна тексту-зразка.
2. Породження самостійного вислову:
 - а) за допомогою вербальних опор (ключові слова, план, тези, заголовки і т.д.);
 - б) з опорою на джерела інформації (картина, кінофільм, телепередача і т.д.);
 - в) з опорою на вивчену тему.

Етап розвитку непідготовленої мови:

- а) з опорою на джерело інформації (книгу, статтю, картину, художній або документальний фільм і т.д.);
- б) з опорою на життєвий і мовленевий досвід учнів (на одного разу прочитане або побачене, на власну думку, на фантазію і т.д.).
- в) з опорою на проблемну ситуацію.

Мовленнєві вправи для навчання підготовленого монологічного мовлення:

- * відтворення зв'язних висловів з деякою модифікацією (зміною кінця або початку, введенням нової дійової особи, видозміною композиції викладу і т. д.);
- * складання ситуації або розповіді (за ключовими словами, за планом; на задану тему, викладену стисло на рідній мові, і т.д.);
- * опис картини або серії картин (карикатур, німого фільму або діафільма і ін.), пов'язаної(их) з темою, що вивчається;
- * відтворення ситуацій, в яких використані названі обороти і мовні формули;
- * пояснення на іноземній мові заголовка (реалій);

- * визначення і коротке обґрунтування теми розповіді, що прослуховує (радіопередачі, доповіді, виступу);
- * виділення в повідомленні смислових частин, озаглавлення їх;
- * переказ (близький до тексту, переказ-реферат, переказ-резюме);
- * скорочення повідомлення, що прослуховує, або прочитаної розповіді (незначне); передача інформації декількома фразами;
- * складання плану розповіді, що прослуховує;
- * виклад діалогу в монологічній формі і ін.

Мовленнєві вправи для навчання непідготовленого монологічного мовлення:

- * придумування заголовка і його обґрунтування;
- * опис картини або карикатур, не пов'язаних з вивченою темою;
- * складання ситуації з опорою на життєвий досвід або раніше прочитаного;
- * обґрунтування власної думки або відношення до фактів;
- * визначення і обґрунтування квінтесенції вислову;
- * характеристика дійових осіб (місця дії, епохи і т.д.);
- * оцінка що прослуховує або прочитаного;
- * складання коротких оголошень і текстів листівок.

Вправи всіх перерахованих етапів повинні відповідати, крім того, наступним вимогам: бути посильними за об'ємом, апелювати до різних видів пам'яті, сприйняття і мислення, бути цілеспрямованими і мотивованими (що припускає наявність формулювання кінцевої або проміжної мети виконання вправ), активізувати розумову діяльність учнів, містити життєві і типові приклади і ситуації.

Формування уміння висловлюватися в монологічній формі починається з того моменту, коли учень сполучає в логічній послідовності декілька раніше засвоєних їм мовних зразків (МЗ) рівня фрази впонаднадфразову єдність (ПФЄ), яка і є одиницею навчання ММ. ПФЄ відрізняється від групи пропозицій своєю синтаксичною організованістю і комунікативною самостійністю.

Розглянемо різницю між групою пропозицій і ПФЄ на конкретному прикладі:

Група речень

The boy went to the market to buy some fruit yesterday.

The boy bought some bread at the baker's. The boy saw ice-cream on sale and bought an ice-cream for himself.

ПФЄ

Boris went shopping yesterday. First the boy bought some fruit at the market, then he bought some bread at the baker's. On his way home he saw ice-cream on sale and bought an ice-cream for himself.

У групі речень окремі речення не зв'язані між собою і не залежать одне від одного, хоча всі вони відносяться до однієї теми. У ПФЄ на початку вислову називається ім'я хлопчика, якого учні знають по текстах підручника англійської мови, слово *the boy* в наступному реченні є засобом міжфразового зв'язку - синонімічним лексичним повтором; у третьому і четвертому - займенниковий повтор. Крім того, пропозиції ПФЄ зв'язані синтаксичними засобами міжфразового зв'язку - словами *first, then, on his way home*, характерними для монологу-оповідання і розповіді.

Всередині ПФЄ пропозиції зазвичай побудовані по різних моделях, тобто вони структурно різнотипні. Наприклад:

My mother's name is V. I. She is 41. She is a teacher of Geography. I love my mother very much.

Проте можливо і поєднання структурне однотипних речень (т.з. структурне дублювання):

My mother's name is V. I. My father's name is S. P. My sister's name is Tanya. My brother's name is Sasha.

Об'єднання МЗ рівня фрази (особливо різноструктурних МЗ) в СФЕ представляє для школярів певну трудність, тому їх потрібно спеціально

учити цьому, що і є завданням першого етапу розвитку навиків і умінь ММ. На другому етапі учні повинні навчитися самостійно будувати вислови надфразового рівня, на третьому - монологи текстового рівня різних типів - опису, оповідання (розповіді, повідомлення), міркування (переконання). Відповідно цим етапам виділяють три групи вправ для навчання ММ:

I група - вправи в об'єднанні МЗ рівня фрази в ПФЄ.

II група - вправи в створенні власного монологічного вислову понадфразового рівня.

III група - вправи в створенні власного монологічного вислову текстового рівня (відповідно до вимог програми для даного класу).

Вправи I групи

Мета вправ I групи - навчити що вчать об'єднувати засвоєні раніше МЗ рівня фрази у вислів надфразового рівня. При виконанні цих вправ учні повинні також опанувати засобами міжфразового зв'язку, характерними для того типу монологу, який є метою навчання в даному циклі уроків.

Вправи I групи можна віднести до умовно-мовленевих продуктивних. Це можуть бути вправи в приєднанні, коли продукована учнем фраза приєднується до фрази, висловленої вчителем, диктором або іншим учнем, а також вправи в об'єднанні структурно однотипних і різнотипних МЗ. Вони виконуються в режимах «вчитель-учень (учень 1, 2, 3 і т. д.)», «фонограма-учень» і «учень-клас».

Розглянемо вправи I групи на матеріалі теми «Школа» (підтема «Класна кімната») - 4-й клас, «Сім'я» - 5-й клас і «Свята» - 7-й клас.

Вправа 1.

Завдання: Children, let's describe our English classroom. I begin. Help me, please!

T: Our English classroom is large and light.

P1: There are three windows in the classroom.

P2: The windows are large.

P3: There are twelve pupils' desks in the classroom.

P4: The desks are blue.

P5: There are books, exercise-books, pens and pencils on the pupils' desks.

P6: There is a pen and a pointer on the teacher's desk.

P7: The teacher's desk is brown. Etc.

Це вправа в приєднанні. Вислів одного учня залишається на рівні фрази, але, приєднуючись до попереднього, воно стає надфразовим. Завдання вчителя полягає в тому, щоб направляти вислови учнів і «приймати» тільки ті з них, які логічно поєднуються з попередніми.

Якщо вправа в приєднанні виконується в режимі «фонограма-учень», то зміст продюкованої таким, що вчиться репліки повинен бути детермінований попереднім висловом диктора.

Вправа 2.

Завдання: An international round-the-world expedition of young geographers is being organized. The winners of a special competition in geography will become members of the expedition.

Let's start practicing. You're to speak about the area and the population of each country on our list. Here's a table for you with the information you need.

<i>Country</i>	<i>Population</i>	<i>Area(sq km)</i>
Australia	17288,000	7682,300
Austria	7666,000	83851
Canada	26835,331	9976,139
Estonia	1573,000	45100
France	56556,000	543998
Spain	39385,000	504742
The UK	57515,000	244493
The USA	248709,873	9822,769
Ukraine	515000,000	603700

Приклад: the population of Australia is 17288,000. Its area is 7682,300 sq. km. (square kilometers).

Це вправа на об'єднання різноструктурних ЗМ рівня фрази у висловлювання на рівні ПФЄ. Послідовність фраз у висловлюванні детермінована фонозразком та даними таблиці.

Вправа 3.

Завдання: ми продовжуємо розмову про наші будинки і квартири. Скажіть, в якому будинку (багатоквартирному чи приватному) ви живете, який будинок/ яка квартира та які є кімнати у вас.

Учень: My family and I live in a five-storeyed blocks of flats. We've got a three-roomed flat. There's a sitting-room, a bedroom and a nursery in our flat.

Це вправа на об'єднання різноструктурних ЗМ рівня фрази у висловлювання на рівні ПФЕ. Послідовність фраз у висловлюванні детермінована інструкцією-завданням учителя.

Вправа 4. (виконується на матеріалі тексту "My family" підручника для 4-го класу).

Завдання: The speaker will name all members of Vladik's family. Tell him what their names are.

Sp1: Vladik has a sister.

P: His sister's name is Rita.

Sp2: His sister's name is Rita.

Sp1: Vadik has a brother.

P: His brother's name is Sasha.

Sp2: His brother's name is Sasha. Etc.

Продовжуючи вправу в тому ж ключі, учні розповідають, скільки років кожному членові сім'ї і чим вони займаються.

Вправа 5.

Завдання: Tell the class what there is in the middle (on the walls, in the corner, *etc.*) of our English classroom.

P1: There are twelve desks in the middle of the classroom. There is the teacher's desk near them.

P2: There is a map on the wall of our classroom. There are three pictures on the wall too. *Etc.*

Вправа 6.

Завдання: Tell the class (the speaker) the names of all members of Vladik's family.

P: His sister's name is Rita, his brother's name is Sasha, his mother's name is N. P., his father's name is I. S., his grandmother's name is M. T. (У тексті не вказані імена деяких членів сім'ї, тому учні придумують їх самі.)

Вправи 5 і 6 - на об'єднання структурно однотипних МЗ рівня фрази у вислів на рівні СФЕ. Кількість фраз тут не має принципового значення, оскільки всі вони побудовані по одній моделі.

Вправа 7.

Завдання: Tell the speaker about each member of Vladik's family. Mention his (her) name, age and profession.

Sp1: A sister.

P: Vladik has a sister. His sister's name is Rita. Rita is 12. She is a pupil.

Sp2: Vladik has a sister. His sister's name is Rita. Rita is 12. She is a pupil. *Etc.*

Вправа 8.

Завдання: You are talking to Andy Stack, an American schoolboy. Tell him when each of festivals in our country is celebrated and what schoolchildren usually do on that day.

P1: New Year's Day is celebrated on the first of January. It's the first day of school winter holidays. Schoolchildren have New Year parties. They sing and dance round the New Year Tree.

P2: International Women's Day is celebrated on the 8th of March. We call it "Mother's Holiday". On that day we organize concerts and send beautiful greeting cards to our mothers, grandmothers and teachers. *Etc.*

Вправи 7 і 8 - на об'єднання різноструктурних РО рівня фрази у вислови на рівні ПФЄ (2-4 фрази). Послідовність фраз у вислові детермінується інструкцією-завданням вчителя (частково) або диктора (повністю).

До вправ 1 групи відносяться також деякі мовні вправи на усвідомлення учнів засобів міжфразового зв'язку, характерних для певного типу монологу. Це вправи в знаходженні потрібних засобів зв'язку, їх виписуванні, з'єднанні з їх допомогою двох (три, чотири) речень. На початковому ступені навчання ці вправи слід виконувати тоді, коли учні переходять до читання текстів по темі. Так, наприклад, при читанні тексту "In the Living-Room" вчитель повинен звернути увагу учнів на обставини місця, вказуючі в описі на взаємне розташування предметів: in the middle of the room, at the table, above the table, between the table and the sofa. При читанні тексту "My Day" слід звернути увагу на адвербіалії часу і розповіді про робочий день школяра: at seven o'clock, after breakfast, on Tuesdays, at half past four, in the evening і т.п. Як домашнє завдання можна запропонувати учням виписати засвоєні в класі засоби міжфразового зв'язку, які можуть бути використані на наступному уроці як опори при створенні самостійних висловів на рівні СФЄ.

На середньому і старшому ступенях навчання можна додати також вправи на з'єднання двох-трьох речень в СФЄ за допомогою запропонованих засобів міжфразового зв'язку (that's why, but, etc.).

Вправи II групи

Мета вправ II групи - навчити учнів складати вислови надфразового рівня (т.н. мікромонологи). Це продуктивні мовні вправи першого рівня, в яких допускається використання різних опор. Режим роботи: «ученик- клас», «учень-група учнів», «учень-учень».

У вправах II групи мова учнів не детермінується, а прямує і мотивується комунікативним завданням. Для забезпечення логічної зв'язності вислову слабкішим вчиться даються різні опори, які поступово знімаються. Вибір опори у кожному конкретному випадку визначається вчителем залежно від типу монологу, на оволодіння яким направлена вправа, а також від рівня навченої групи і окремих учнів.

Розглянемо деякі найбільш ефективні опори для навчання ММ (послідовність їх розмотрення- від якнайповніших до менш повних). Перш за все це підстановлювальна таблиця, з кожної частини якої учень вибирає мовні одиниці відповідно до учбовий-мовленевої ситуації.

Опору у вигляді підстановлювальної таблиці можна використовувати для навчання монологу-опису, монологу-розповіді і монологу-повідомленню.

Вправа 1 (тема «Зовнішність», 4-й клас).

Завдання: Children! Many of you have brothers, sisters, friends whom we don't know. Describe their appearance to us. Make use (використовуйте) of the substitution table:

1. My brother's		name is
My sister's		
My friend's		

2. ...	is	tall,
	isn't	very tall,
		small.

3. He		has		an oval		face.
She						

4. His		hair	is		fair		and		short.
Her					dark				long.

P1: My sister's name is Katya. Katya is small. She has a round face. Her hair is dark and short.

P2: My friend's name is Igor. Igor isn't very tall He has an oval face. His hair is fair and short. *Etc.*

У даній вправі використана повна вербальна опора. Надалі її можна замінити ілюстративною опорою, яка підкаже послідовність опису.

Різновидом повної вербальної опори є вислів-зразок в звуковій (фонограма, мова вчителя) або зоровій (текст) формі. Для навчання усної мови доцільніше використовувати звуковий зразок (фонограму), в якому після кожного речення передбачається пауза для вислову учнів аналогічно (речення-ехо).

При зоровому зразку учень читає його про себе і висловлюється аналогічно. Таку опору краще давати у вигляді плаката або транспаранта кодоськопа.

Вправа 2 (тема «Сім'я», 5-й клас).

Завдання: Listen to Oksana. Give the same information about yourself.

Вислів-зразок

My name is Oksana Petrenko. My family and I live in Kiev. I go to School Number 112. I am a pupil of the fifth form. My school is not far from my house.

Вислів учня

My name is Alex Shevchenko. My family and I live in Vasilkov. I go to School Number 3. I am a pupil of the fourth form. My school is near my house.

Окрім повних вербальних опор існують, часткові вербальні опори у вигляді підстановлювальних таблиць відкритого типу, структурно-мовних схем і логико-синтаксичних схем вислову.

Вправа 3 (тема «Будинок. Квартира», 4-й клас).

Завдання: Tell us what your room is like. Use the skeleton of the description (використовуй схему опису).

My room is ..., it has There is a ... near the There is a ... at the wall. There is a ... between the ... and the There are ... in the

P: My room is small, it has one window. There is a desk near the window. There is a sofa at the wall. There is a bookcase between the sofa and the window. There are many books in the bookcase.

У даній вправі як опора використана структурно-мовна схема вислову. Такі опори доцільно давати на картках що тільки слабким вчиться.

Вправа 4 (тема «Моя майбутня професія», 10-й клас).

Завдання: You are leaving school soon. I wonder what you are going to do after leaving school. Follow the scheme:

I'm interested in ...:

That's why I ...

After leaving school ...

P1: I'm interested in physics. That's why I attend optional courses in this subject.

After leaving school I'm going to enter the University.

P2: I'm interested in driving. That's why I attend driving courses. After leaving school I'm going to work as a driver. *Etc.*

У цій вправі опорою є логико-синтаксична схема, яка визначає логічну послідовність вислову, але дає широкі можливості для варіювання його змісту залежно від реальних обставин, інтересів і схильностей учнів.

До часткових вербальних опор можна віднести також ключові слова, проте простій перелік слів в початковій словарній формі мало чим допоможе учневі при складанні вислову. Як ключові слова найбільш ефективні дієслова (у потрібній для вислову формі), які відображають послідовність розвитку дії в монологу-розповіді (переказі) і монологу-оповіданні. Якщо дієслово уживається з приводом, його також слід представити в опорі.

У багатьох випадках, зокрема, при оволодінні монологом-описом доцільні змішані вербально-образотворчі опори. Це може бути, наприклад, план квартири з назвами кімнат, план школи з вказівкою кабінетів, схематичний план частини міста і т.п. Дуже важливо при цьому, щоб це були плани і схеми знайомих такими, що вчиться місць. Вони складаються колективно на уроці або окремими учнями вдома.

Вправа 5 (тема «Місто», 5-й клас).

Завдання: You are near the Central Post-Office. A foreigner asks you the way to the market (he wants to walk there). Help him.

P: Go along Kreschatik Street as far as Green Street. Cross Green Street and go as far as Shevchenko Boulevard. Turn to the right and go along the Boulevard until you see the market.

(Вправа виконується з опорою на план-схему центру Києва.)

Образотворчими опорами на даному етапі навчання МР можуть бути окремі малюнки, слайди, картинки. Проте часто при роботі з ними відсутнє мотивування вислову учня, тобто він не знає, для чого описує картинку і до кого звернений його вислів. Таким чином мовлення позбавляється однієї з своїх найважливіших властивостей - зверненості. Навіщо і для кого описувати, наприклад, зовнішність людини, зображеної на картинці, адже всі і так бачать, який він! (Тут є на увазі вислів учня, а не опис картинки вчителем з метою введення нових слів або розвитку навиків аудіювання). Необхідно створити учбовий-мовну ситуацію, яка мотивувала б опис картинки, як це зроблено, наприклад, в наступній вправі.

Вправа 6 (тема «Зовнішність», 4-й клас).

Завдання: You are at the beach (на пляжі) with your little sister (brother). But you can't see her (him) anywhere (ніде). To find the girl (the boy) announce on the radio the description (опис) of her (his) appearance.

Декілька груп учнів по 4-5 чоловік отримують картинки із зображеннями дітей і колективно готують опис. Потім вчитель збирає всі картинки і

вивішує їх на дошці. Від кожної групи виступає один учень і описує свою сестру, що «загубилася» (свого брата). Решта учнів повинна «знайти дитину» по опису і привести її до старшого брата (до сестри).

Вправи III групи

Мета вправ III групи - навчити що вчаться створювати монологічні вислови текстового рівня різних функціонально-смислових типів мови в об'ємі, передбаченому програмою для даного класу. Вправи III групи - продуктивні мовні другого рівня. Вони складаються з комунікативного завдання, яке дає вчитель, і вислови учня. Комунікативне завдання повинне мотивувати вислів учнів, спонукати його до участі в мовній діяльності і визначати межі вислову. Приведемо приклади вправ III групи.

Вправа 1 (тема «Будинок. Квартира», 4-й клас).

Завдання: Your grandmother lives in a village, doesn't she? Draw her house and tell us about it. (Передбачуваний вислів - монолог-опис).

Вправа 2 (тема «В літньому таборі», 5-й клас).

Завдання: Your little sister (brother) is going to the camp for the first time in her (his) life. Tell her (him) what your friends and you did at the camp last summer. (Передбачуваний вислів - монолог-розповідь.)

Вправа 3 (тема «Спорт і здоров'я», 6-й клас).

Завдання: Many pupils of our class go in for sports. But there are some who do not like sport. Try and convince (переконай) them that sport is very important in our life. (Передбачуваний вислів - монолог-переконання.)

Вправа 4 (тема «Свята», 7-й клас.)

Завдання: At the beginning of March you are talking to the pupils of the fourth form. Tell them a few words about the history of International Women's Day and how your friend and you marked it last year. (Передбачуване висловлювання - монолог-оповідання і монолог-оповідання.)

Монологічний вислів може бути невідготовленим (воно слідує відразу ж після отримання комунікативного завдання) і наперед підготовленим. Для початкового етапу навчання характерна тільки невідготовлене ММ, на середньому вона переважає, на старшому етапі використовуються в рівній мірі обидва види ММ. Вислови учнів в рамках побутової тематики (про себе, про сім'ю, школу, квартиру і т. п.) повинні бути невідготовленими, тобто для них не потрібно збирати додатковий матеріал, уточнювати факти, цифри і т.д. Проте це не означає, що вчитель зовсім не готує учнів до такого монологічного вислову. Вправи І і ІІ груп підводять до побудови висловів такого роду. При виконанні вправ ІІІ групи опори як правило, не використовуються, проте в окремих випадках застосування їх представляється доцільним: можна записати імена власні, географічні назви, цифри на окремих картках для кожного учня або на дошці для всього класу.

Що стосується образотворчих опор, то їх використання у вправах ІІІ групи повинне бути природним. Так, під час екскурсії по місту (музею) гід зазвичай розповідає туристам про те, що вони бачать. Тому, моделюючи дану ситуацію на уроці, доцільно використовувати серію слайдів з видами міста (слайдів із зображеннями музейних експонатів і т. п.). Природним буде також використання географічної карти з написами англійською мовою при описі географічного положення Великобританії, США і т.д. Тематичні картинки з безліччю деталей (наприклад, зображення кімнати з меблями, магазину з різними товарами) доцільно використовувати при введенні нових лексичних одиниць або граматичних структур, а не при навчанні ММ, оскільки деталі «прив'язують» до себе вислови учнів, гальмують їх розумову діяльність. Стосовно кожного циклу уроків необхідно відразу ж чітко визначити, якому або яким типам монологу (опис, оповідання, розповідь, повідомлення, переконання) ми хочемо навчити школярів, і відповідно до цього цілеспрямовано будувати учбовий процес.

2. 2. Навчання монологічного мовлення на основі текстів

Сьогодні значно підвищилась увага до професійно-орієнтованого навчання іноземної мови у вищих закладах освіти. Перед методистами постало завдання пошуку нових методів і прийомів, яке нашло своє розв'язання в роботах багатьох методистів. Серед досліджуваних проблем широкого обговорення отримали:

- а) розвиток умінь та навичок читання професійно-орієнтованих текстів
- б) збагачення професійного словникового запасу студентів за рахунок спеціальної лексики;
- в) розвиток професійно-спрямованої писемної компетенції.

Однією зі складових професійно спрямованого навчання на спеціальних факультетах є оволодіння мовленнєвою монологічною компетенцією (ММК), яка вимагає від студентів володіння знаннями зі своєї спеціальності і вмінь самостійно висловлювати свою точку зору. ММК студентів філологічних факультетів формується на основі текстів зі спеціальності. Тексти відбираються у відповідності з розробленими методистами критеріями. До них відносяться вимоги до змісту текстів, вимоги до їх мовного та професійного наповнення.

Оскільки студенти філологічного факультету є майбутні викладачі англійської мови та літератури, доцільно розмежувати тексти по спеціальності на тексти літературного та лінгвістичного характеру. До текстів літературного характеру відносяться тексти про життя та літературну діяльність видатних українських письменників, особливості стилю їх художніх творів; тексти про особливості літературних течій та літературних жанрів; тексти про соціальну роль письменника та значення його твору в суспільстві; тексти про літературу країни, мова якої вивчається. До текстів лінгвістичного характеру відносяться тексти, що змальовують процес історичного розвитку мови; тексти, присвячені лінгвістичним явищам; тексти з порівняльною характеристикою української та англійської мов.

Відібравши тексти, необхідні та достатні для формування професійно спрямованих монологічних вмінь студентів-філологів, конкретизуємо етапи навчання та групи вмінь монологічного мовлення на основі спеціальних текстів. Враховуючи градуальність формування мовленнєвих умінь на основі текстів для читання, вважаємо за доцільне виділити чотири етапи з відповідними їм групами вмінь: дотекстовий, текстовий, післятекстовий та узагальнюючий (див. таблицю).

Етап	Мета	Вміння
1. Дотекстовий	Формування вмінь смислової та мовної антиципації та ПРЕДИКАЦІЇ.	– Вміння смислової та мовної антиципації; – Вміння предикції.
2. Текстовий	Формування професійно спрямованих монологічних умінь на базі тексту.	– Вміння знаходити в тексті інформацію та деталізувати її; – Вміння репродукувати логічно зв'язане висловлювання на основі тексту.
3. Післятекстовий	Формування вмінь інтегрування та коментування професійно спрямованої інформації з використанням знань по спеціальності.	– Вміння реферувати та анотувати тексти; – Вміння розширювати прочитаний текст за рахунок фахових знань.
4. Узагальнюючий	Формування самостійного професійно спрямованого мовлення.	– Вміння інтерпретувати здобуту інформацію в самостійному висловлюванні; – Вміння давати особисту оцінку прочитаного.

Пропонуємо методику роботи над текстом “Some Glimpses of the History of the Ukrainian Language”.

Some Glimpses of the History of the Ukrainian Language

Ukrainian belongs to the group of the Slavic languages. Slavs are a group of Eastern European peoples, subdivided into Eastern Slavs (Great Russians, Ukrainians and Byelorussians), Western Slavs (Poles, Moravians, Czechs, Slovaks, Slovenes, Bulgarians).

In the 7th century a tribe of Western Slavs headed by Viatko migrated from the Middle and Low Vistula to the Volga and settled in the area between the Volga and Oka. Their language was influenced by the local languages of the Finn and Turkic origin. In the 14th century the land of Viatychi was included into the Great Principality of Muscovia which became called Rus. They spoke Russian.

In 862 the Great Moravia Principality became Christian. But the church service was led in Latin which the Moravians didn't understand. Prince of Great Moravia Rostyslav asked Byzantium to send teachers to Moravia to teach Christianity in the Slavic language. On May 24, 863 the Solun brothers declared in Pliska, the capital of Bulgaria in that time, noticed about the creation of the Slavic alphabet. Cyril had been already known as an outstanding scholar and the new alphabet got his name "Cyrillic".

In 988 Prince Volodymyr introduced Christianity in Kyivan Rus. In Rus the Old Bulgarian language mixed with the local language of Rusiches who spoke the so-called "Kyivan language". Under the influence of the Old Bulgarian the Old Ukrainian became called the Church Slavic language. In the books this language spread over Rus. The Kyivan (Old Ukrainian) language was not written language and didn't spread as far as the Church Slavic language.

In 1632 the Kyiv-Mohyla Academy was founded. In 1687 Semen Polotskyi became co-founder of the Moscow Slavic-Greek-Latin Academy upon the model of the Kyiv-Mohyla Academy. In the 18th century all the teachers of the Academy were Ukrainians. The first classics of the new Ukrainian literature were Ivan Kotliarevskyi (1769-1838) and Taras Shevchenko (1814-1861).

From the 1930's to the 1980's, the policy of Russification forced Ukrainians to use the Russian language in government, schools and television.

Ukrainian became the official language of Ukraine in 1990. The Ukrainian language is an independent and original unit of the Slavic group of Indo-European languages. Ukrainian has some regional dialects, which vary according to a region's history and the influence of other cultures on the region. Ukrainian dialects spoken by west Ukrainians show some Polish influence. Dialects from Eastern Ukraine reflect more Russian traits.

Метою першого дотекстового етапу є формування вмінь смислової та мовної антиципації і предикції. На цьому етапі доцільно використовувати частково детерміновані рецептивні вправи та вправи продуктивного характеру, пов'язані з формуванням вмінь смислової та мовної предикції. Вправи першого етапу покликані зняти мовні складності, систематизувати знання та створити комунікативний професійно спрямований мінімум, необхідний для читання тексту.

Вправа, спрямована на формування вмінь смислової антиципації.

Завдання: *As students of the philological department what associations do you have with the Ukrainian language? Complete the word rose.*

2. Вправа, спрямована на формування вмінь мовної антиципації.

Завдання: *Here are eight words. Which four words are not applicable to the Ukrainian language?*

- century
- Bulgarian
- alphabet
- scholar
- Rus
- dialect
- to contribute
- Ukrainian

3. Вправа, спрямована на формування вмінь предикції.

Завдання: *You are going to read about some glimpses of the history of the Ukrainian language. To what three questions would you like to get answers from the text?*

1. _____
2. _____
3. _____

Метою другого етапу є формування професійно спрямованих монологічних умінь на базі тексту. Доцільне використання вправ репродуктивного характеру, спрямованих на формування вмінь трансформувати монологічне висловлювання, використовуючи синоніми (антоніми); вмінь давати дефініції філологічним явищам; вмінь конструювати монологічні висловлювання по структурним скелетам.

1. Вправа, спрямована на формування вмінь знаходити в тексті інформацію та деталізувати її.

Завдання: *Read the beginning of the sentences and reproduce the utterance.*

1. *Slavs are a group of Eastern European peoples.....*
2. *In 988 Prince Volodymyr introduced.....*
3. *The first classics of the new Ukrainian literature were.....*
4. *The Ukrainian language is an independent and original unit of.....*

2. Вправа, спрямована на формування вміння репродукувати логічно зв'язане висловлювання на основі тексту.

Завдання: Develop the ideas in a guided way.

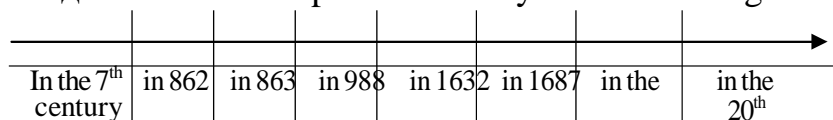
1. *Ukrainian belongs to the group of the Slavic languages. Because*
2. *In 862 the Great Moravia Principality became Christian. But*
3. *Cyril had been already known as an outstanding scholar. And*
4. *Many Ukrainian resented this policy. But*

Метою третього етапу є формування вмінь інтегрування та коментування професійно спрямованої інформації з використанням знань по спеціальності. Студенти мають можливість використати свої знання з інших дисциплін, пов'язавши їх з інформацією тексту. На цьому етапі використовують продуктивні детерміновані вправи з різними видами опор.

Це можуть бути вправи на формування вмінь деталізувати, узагальнювати, проводити аналогії, коментувати, реферувати та аналізувати тексти.

1. Вправа, спрямована на формування вміння анотувати та реферувати текст в опорі на хронологічну схему.

Завдання: Make a report / summary of the text using the timeline suggested.

1. Вправа, спрямована на формування вмінь розширювати прочитаний текст за рахунок фахових знань.

Завдання: *Develop the text by adding some information about creativity of prominent Ukrainian authors Ivan Kotliarevskyi and Taras Shevchenko.*

Метою заключного четвертого етапу є формування самостійного професійно спрямованого мовлення. На даному етапі використовуються продуктивні недетерміновані вправи. Студенти самостійні у виборі засобів та змісту висловлювання на професійно спрямовану тематику. Доцільне використання вправ на формування вмінь давати особисту оцінку явищам та подіям, інтерпретувати їх з різних точок зору, давати пояснення того чи іншого філологічного явища.

1. Вправа, спрямована на формування вмінь інтерпретувати здобуту інформацію в самостійному висловлюванні.

Завдання: *Group up and comment on the history of the Ukrainian language from the point of view of*

- *a teacher*
- *a student*
- *a historian*
- *a philologist*

2. Вправа, спрямована на формування вмінь давати особисту оцінку прочитаного.

Завдання: *You read a lot of scientific articles about different languages. What do you think about the place of the Ukrainian language in the language development process.*

В процесі навчання за запропонованою методикою відмічається збільшення кількості речень, піднесення якості в логічності та професійній відповідності висловлювання, що доводить ефективність запропонованої методики.

Розділ 3. Способи активізації навчання монологічного мовлення із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій

В сучасному світі, де ІКТ займають все більше місця у нашому житті, використання цих технологій у процесі навчання іноземної мови стає все більш актуальним. Використання ІКТ може забезпечити більш ефективне навчання та допомогти студентам краще зрозуміти матеріал.

Сучасні учні належать до покоління 'digital natives', для якого природним є повсякденне використання різноманітних засобів інформаційних і комунікаційних технологій (ІКТ), що асоціюються, передусім, з персональними комп'ютерами, Інтернет і стільниковим зв'язком. Можливість здійснювати комунікацію є основною метою вивчення іноземної мови. Однак для успішного опанування іноземної мови необхідне відповідне мовне середовище, бо середовище рідної мови перетворює її на штучний засіб спілкування. Тому для забезпечення природної потреби використання іноземної мови та підвищення мотивації до її вивчення бажано використовувати ІКТ, які є на сучасному етапі найефективнішим засобом урізноманітнення процесу навчання.

Під терміном "інформаційно-комунікаційні технології" (ІКТ) розуміється сукупність методів, процесів і програмно - технічних засобів, інтегрованих з метою збору, обробки, зберігання, поширення, відображення і використання інформації.

При навчанні іноземним мовам можна виділити найбільш поширені елементи інформаційних технологій :

- електронні підручники і посібники, що демонструються за допомогою комп'ютера і мультимедійного проектора;
- відео і аудіотехніка;
- дистанційне навчання;
- освітні ресурси Інтернету;

- інтерактивні дошки;
- DVD і CD диски з картинами і ілюстраціями.

Використання інформаційних технологій в навчанні іноземної мови дає учням можливість брати участь в конкурсах, вікторинах, олімпіадах, які проводяться по мережі Інтернет.

На уроці введення нового матеріалу незамінним є використання мультимедійних презентацій, інтерактивного проектора й таблиць - найефективніших під час семантизації лексичних одиниць та первинного відпрацювання їх використання.

На уроках формування навичок і розвитку умінь процес засвоєння знань із застосуванням ІКТ стає цікавішим та ефективнішим, автоматизується вживання граматичних структур в усному мовленні, а також формується граматична правильність мовлення за рахунок багаторазового вживання мовленнєвих структур.

Ефективним для розвитку мовних та мовленнєвих навичок, зокрема граматичного аспекту говоріння, є використання наочності, відтвореної за допомогою комп'ютера. Наприклад, застосування комп'ютерних технологій є доцільним під час тренування та закріплення вживання часових форм.

На уроках узагальнення та систематизації знань використання комп'ютерних технологій допомагає структуруванню отриманих знань. Електронні тести, вікторини, анімаційні таблиці, малюнки та схеми, відеофільми сприяють підвищенню результативності засвоєння навчального матеріалу, ефективному використанню часу на уроці, мають велику практичну направленість завдяки зв'язку з реальним життям та іншими шкільними предметами. Наприклад, під час роботи над монологічним висловлюванням учнів можна використовувати наочність, відтворену за допомогою комп'ютера, як засіб створення смислової опори.

У зазначених типах уроків інформаційно-комунікаційні технології сприяють повній реалізації поставленої мети.

Використання ІКТ допомагає:

- Залучати пасивних слухачів до активної діяльності;
- Формувати інформаційну культуру того, хто навчається;
- Підвищити якість знань тих, хто навчають і учнів;
- Робити заняття наочнішим і цікавішим;
- Активізувати пізнавальний інтерес тих, хто навчається;
- Реалізовувати особовоорієнтований і диференційований підходи в навчанні;
- Дисциплінувати самого викладача, формувати його інтерес до роботи;
- Активізувати розумові процеси (аналіз, синтез, порівняння і т. д.).

Отож, можна виділити основні переваги використання ІКТ у процесі вивчення іноземної мови:

- мотивація студентів;
- можливість для викладача застосовувати індивідуальний підхід;
- сприяння розвитку самостійності студентів;
- урізноманітнення та осучаснення навчального матеріалу;
- забезпечення автентичним матеріалом, що сприяє поінформованості щодо інших мов та культур.

Використання ІКТ навчання допомагає інтегрувати різні форми діяльності і надає процесу вивчення іноземної мови більшої інтенсивності.

3.1. Практичні аспекти використання ІКТ у процесі навчання іноземної мови

Використання ІКТ у процесі навчання іноземної мови може бути різноманітним: від використання електронних підручників та онлайн-ресурсів до використання спеціалізованих програм для вивчення мови.

Основні практичні аспекти використання ІКТ у процесі навчання іноземної мови включають:

Англійська мова 10 клас. Карп'юк О.Д.

Мова навчання: Англійська, Українська.

Автор підручника: Карп'юк О.Д.

Видавництво підручника: Тернопіль, "Астон".

Рік видавництва: 2010

Кількість сторінок: 224

Формат: PDF [Читати підручник](#) →

Англійська мова 11 клас В.М. Плахотник, Р.Ю. Мартинова

Мова навчання: Англійська, Українська.

Автор підручника: В.М. Плахотник, Р.Ю. Мартинова

Видавництво підручника: Київ, "Освіта".

Рік видавництва: 1999

Кількість сторінок: 240

Формат: PDF [Читати підручник](#) →

Англійська мова 10 клас. Несвіт А.М.

Мова навчання: Англійська, Українська.

Автор підручника: Алла Несвіт

Видавництво підручника: Київ, "Генеза".

Рік видавництва: 2010

Кількість сторінок: 304

Формат: PDF [Читати підручник](#) →

Англійська мова 11 клас Оксана Карп'юк

Мова навчання: Англійська, Українська.

Автор підручника: Оксана Карп'юк

Видавництво підручника: Тернопіль, "Астон".

Рік видавництва: 2011

Кількість сторінок: 296

Формат: PDF [Читати підручник](#) →

Використання електронних підручників та онлайн-ресурсів. Завдяки ІКТ учні і студенти можуть мати доступ до великої кількості електронних підручників та онлайн-ресурсів з іноземної мови. Це дозволяє студентам самостійно вивчати матеріал, повторювати його та отримувати додаткову інформацію. Використання спеціалізованих програм для вивчення мови. Сучасні програми для вивчення мови дозволяють студентам вчитися іноземній мові в зручний для них час та темп. Такі програми допомагають студентам вивчати граматику, лексику та вимову, формувати навички всіх видів мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння, читання та письма).

Так наприклад:

1. [Graasp](#) – платформа, надає змогу вчителям створювати віртуальні дослідницько-навчальні простори, структуровані відповідно до фаз

навчального процесу. Вчителі можуть дати посилання на ці простори своїм учням, що дозволить їм навчатися як індивідуально, так і в групах.

2. [Poodll](#) – набір інструментів для вчителів мов, створений для розробки більш динамічних курсів. Це одна з технологій онлайн аудіо та відеозйомки, що доступні для навчального процесу.

3. [Kahoot!](#) – навчальна програма, що складається з ігор. Тут можна зробити серію запитань з кількома варіантами відповідей. Формат і кількість запитань залежать від автора. Є можливість додавати відео, зображення та діаграми.

Presentations and meetings

- Keep audiences engaged, energized, and involved, remotely or in-person by hosting an interactive presentation
- Add slides or import a presentation and reinforce content with interactive questions
- Spark discussions and give everyone a voice with polls and word clouds
- Collect, discuss, and vote on ideas as a team with brainstorm
- Get immediate feedback to ensure your key points landed
- Coming soon: Host kahoots directly within Google Slides

Recommended plans

Варто зазначити, що багато навчальних посібників провідних зарубіжних видавництв мають Інтернет-сторінки для вчителя, де розміщено додаткові навчальні матеріали, котрі можна використовувати не лише при роботі з НМК, що випускають ці видавництва. Нижче адреси сайтів найбільших видавництв навчальної літератури англійською мовою, де пропонуються різні методичні матеріали для вчителів:

1. Pearson Longman (Інтернет-сторінки, що супроводжують більшість НМК): www.pearsonlongman.com

2. Oxford University Press (розділ Teachers Club із готовими методичними розробками): <http://www.oup.com/elt/teachersclub/>

3. Cambridge University Press (Інтернет-супровід до всіх НМК, методичні рекомендації для вчителя, зразки розділів НМК, у тому числі

аудіо-, відео-, мультимедійного супроводу): <http://www.cambridge.org/elt>;
<http://www.cambridge.org/elt/ru>

4. Thomson: <http://elt.heinle.com/>

5. Express Publishing (методичні розробки, веб-супровід НМК, додаткові матеріали): <http://www.expresspublishing.co.uk/>

Зупинимося коротко на сайті про відомих людей (http://www.famouspeoplelessons.com/sean_banville.html), який створив англійський спеціаліст у галузі англійської мови як іноземної С. Банвіл (Sean Banville). Цей сайт містить плани уроків із використанням біографій та особистої інформації про відомих людей (понад 200) минулого і сучасності – політиків, артистів, музикантів, письменників, композиторів, учених з методичними розробками до них. Наприклад:

ТЕКСТ ALBERT EINSTEIN

Albert Einstein was a German-born physicist, although most people probably know him as the most intelligent person who ever lived. His name has become part of many languages when we want to say someone is a genius, as in the phrase, “She’s a real Einstein”. He must have been pretty brainy to discover the Theory of Relativity and the equation $E=mc^2$.

In 1999, ‘Time’ magazine named Einstein as the Person of the Century. No one could have guessed this would happen when he was at school. He was extremely interested in science but hated the system of learning by heart. He said it destroyed learning and creativity. He had already done many experiments, but failed the entrance exams to a technical college.

He didn’t let this setback stop him. When he was 16, he performed his famous experiment of imagining traveling alongside a beam of light. He eventually graduated from university, in 1900, with a degree in physics. Twelve years later he was a university professor and in 1921, he won the Nobel Prize for Physics. He went on to publish over 300 scientific papers.

Einstein is the only scientist to become a cult figure, a household name, and part of everyday culture. He once joked that when people stopped him in the street, he always replied: “Pardon me, sorry! Always I am mistaken for Professor Einstein.”

Today, he is seen as the typical mad, absent-minded professor, who just happened to change our world.

PHRASE MATCH

Match the following phrases from the article:

1. the most intelligent person	a. this would happen
2. He must have been pretty	b. name
3. No one could have guessed	c. brainy
4. the system of learning	d. stop him
5. failed the entrance exams	e. who ever lived
6. He didn't let this setback	f. over 300 scientific papers
7. traveling alongside a beam	g. by heart
8. He went on to publish	h. to a technical college
9. a household	i. absent-minded professor
10. the typical mad,	j. of light

Match the words from the article on the left with their synonyms on the right. Are your answers the same as other students'?

Paragraphs 1 and 2

1. probably	a. mastermind
2. genius	b. very
3. brainy	c. predicted
4. guessed	d. most likely
5. extremely	e. ruined
6. destroyed	f. intelligent

Paragraphs 3 and 4

7. setback	g. forgetful
8. alongside	h. answered
9. papers	i. next to
10. figure	j. problem
11. replied	k. personality
12. absent-minded	l. reports

PHRASE MATCH

Match the following phrases from the article:

1. the most intelligent person	a. this would happen
2. He must have been pretty	b. name
3. No one could have guessed	c. brainy
4. the system of learning	d. stop him
5. failed the entrance exams	e. who ever lived
6. He didn't let this setback	f. over 300 scientific papers
7. traveling alongside a beam	g. by heart
8. He went on to publish	h. to a technical college
9. a household	i. absent-minded professor
10. the typical mad,	

LISTENING GAP FILL

Albert Einstein was a German-_____, although most people probably know him as the most intelligent person _____. His name has become part of many languages when we want to say someone is a genius, _____, "She's a real Einstein". He must have been pretty brainy to discover the Theory of Relativity and the _____.

In 1999, 'Time' magazine named Einstein as the Person of the Century. No one _____ this would happen when he was at school. He was _____ science but hated the system of learning by heart. He said it destroyed learning and creativity. He had _____ experiments, but failed the _____ a technical college.

CHOOSE THE CORRECT WORD

Delete the wrong word in each of the pairs in italics.

Albert Einstein was a German-born *physics* / *physicist*, although most people probably know him as the most intelligent *people* / *person* who ever lived. His name has become part of many languages when we want to say someone is a genius, *as* / *so* in the phrase, "She's a real Einstein". He must have been pretty *brain* / *brainy* to discover the Theory of Relativity and the equation $E=mc^2$.

SPELLING

The underlined, jumbled words are from the text. Spell them correctly.

Paragraph 1

1. most people yboprlba know him
2. someone is a esnugi

3. He must have been pretty aniryb
4. the oqnuatie $E=mc^2$

CRAMBLED SENTENCES

With your partner, put the words back into the correct order.

1.	German-born a was Einstein Albert physicist
2.	He brainy pretty been have must
3.	named Einstein as the Person of the Century 'Time' magazine
4.	interested extremely was He science in
5.	creativity said destroyed and He it learning
6.	this stop He let setback him didn't
7.	a alongside traveling light of beam
8.	over went 300 on scientific to papers publish He
9.	the to cult is scientist a Einstein only become figure
10.	mad typical the professor minded-absent

EINSTEIN DISCUSSION

STUDENT A's QUESTIONS (Do not show these to student B)

1. What do you know about Einstein?
2. Would you like to have met Einstein?

WRITING

Write about Einstein for 10 minutes. Show your partner your paper. Correct each other's work

HOMEWORK

1. **VOCABULARY EXTENSION:** Choose several of the words from the text. Use a dictionary or Google's search field (or another search engine) to build up more associations / collocations of each word.
2. **INTERNET:** Search the Internet and find more information about Einstein. Talk about what you discover with your partner(s) in the next lesson.

3.2. Застосування відеоматеріалів при навчанні іноземної мови

Ефективність формування іншомовної компетенції в монологічному мовленні залежить від правильного вибору методів та засобів організації навчальної діяльності. Одним із засобів, що найбільш повно розкриває іншомовне середовище спілкування, є відеоматеріали.

Н.Д. Іващенко відзначає, що в науково-методичній літературі щодо питання застосування відео в навчальних цілях висвітлено декілька груп проблем з приводу критеріїв відбору відеоматеріалу та дидактичних можливостей відео.

Перша група проблем – автентичність комунікативних ситуацій, яка дозволяє студентам моделювати власну поведінку, опираючись на реальні життєві ситуації, дає змогу створити власну модель поведінки в подібних комунікативних ситуаціях. За допомогою відео висвітлюється комунікативна ситуація в поєднанні з вербальними та невербальними компонентами.

Друга група – пов'язана із використанням відео як джерела інформації про культурні особливості країни, мову якої вивчають студенти, формуючи міжкультурну компетенцію студентів [20, с. 58].

О.Р. Бондаренко під терміном «міжкультурна компетенція» розуміє орієнтацію особи, що опановує іншомовну мову, на культуру та поведінку носія мови, успішне використання фонових знань про культуру іноземного адресата в різних комунікативних ситуаціях та вміння враховувати відмінності між двома культурами носія та не носія іноземної мови [9, с. 40].

Третя група проблем використання відеоматеріалів пов'язана з індивідуалізацією навчального процесу, де вибір матеріалу має враховувати індивідуальні потреби групи студентів. Матеріал, підібраний на основі інтересів, збільшує активність студентів у процесі навчання.

Остання група проблем – поліфункціональність відеоматеріалу. Застосування відеоматеріалу направлене, насамперед, на тренування двох

мовленнєвих навичок – аудіювання та говоріння. Перевагою є те, що відеоматеріал демонструє інтеграцію двох навичок в контексті спілкування, а не окремо одна від одної. Також правильно підібрані відео та їх різні формати дають змогу розвивати і решту навичок – читання та письмо. Відео можуть бути представлені не лише у формі виступу чи фільму, але й у формі квесту, книги і т.д [20, с. 59].

Доцільність використання відеоматеріалів в навчальному процесі:

- доступність відеоматеріалів, які можуть бути записані в різних форматах з різних джерел та є у відкритому доступі в мережі Інтернет;
- наявність досвіду використання відеоджерел в навчальних цілях; можливістю розвитку творчої діяльності вчителя та студентів в процесі навчання [39, с. 80].

Виділяють три основні види відеоматеріалів, що використовуються в навчальному процесі. Першим видом є спеціально розроблені навчальні відеоматеріали, що є частиною навчально-методичного комплексу. Такі матеріали не є автентичними та не є широко застосованими, адже їх чисельність не задовольняє повною мірою потреб тих, хто навчається. Відеоматеріали першого виду є загальними відповідно до навчальної програми, представляючи додаткову інформацію з переліку тем.

Наступним видом є відеоматеріали у відкритому доступі, тобто ті, які легко можна купити, проглянути в мережі Інтернет або завантажити. Сюди відносять художні фільми, комедійні шоу, документальні фільми, навчальні програми тощо. Складність вибору подібного формату відеоматеріалів полягає у тому, щоб підібрати матеріал, який буде зрозумілим, беручи до уваги рівень мовленнєвої компетенції студентів та його відповідність заданій темі.

Третій вид відеоматеріалів, є матеріали телевізійних каналів, відзнятих безпосередньо протягом ефіру. Сюди відносять новини,

документальні фільми, науково-популярні телепередачі. Тут варто звертати увагу на рівень володіння іншомовною мовою студентами та тривалість програми. Останні два види не є спеціально підготовленими, їх перевага полягає в автентичності матеріалу, який не є призначеним для навчальних цілей. Основним плюсом подібного матеріалу є зміна розподілу ролей в аудиторії (balance of power). Завдяки застосуванню подібних матеріалів, викладач не є основним джерелом інформації та єдиним авторитетом під час обговорень чи дискусій і має брати до уваги професійну компетентність студентів. Матеріали даного виду спонукають студентів ставати активними учасниками обговорень та бути повністю залученими в навчальний процес [40, с. 96-97].

Дж. Лонерган відзначає ще одну категорію відеоматеріалів – власні відеосюжети студентів та викладачів. Даний вид сприяє реалізації на практиці отриманих знань та можливості проаналізувати й оцінити власний рівень володіння мовою. Матеріали можуть використовуватись як записаний фрагмент монологічного мовлення студента чи викладача для подальшого детального аналізу, крім цього, як спеціально підготовлена інформація, знята для навчальних цілей. Студенти мають змогу самостійно знімати програми, ролики відповідно до теми навчальної програми під координацією викладача. Ще одна можливість застосування відеоматеріалу в навчальному процесі – зйомки власного фільму студентами. Дж. Лонерган відмічає, що такий процес є груповим заняттям, а його підготовка включає в себе чимало дискусій та обговорень, підбір відповідного матеріалу, що є продуктом комунікації. Рольова гра – ще одна із переваг застосування власних відеосюжетів. Вибираючи собі роль акторів, операторів студенти схильні демонструвати вищий рівень засвоєння інформації [68, с. 75].

3.3. Психологічні характеристики та дидактичні можливості впровадження відеоресурсів в навчальний процес

Для кращого розуміння доцільності впровадження відеоресурсів в навчальний процес, слід розібрати їх психологічні характеристики та дидактичні можливості.

Використання відео є не лише джерелом інформації, його використання стимулює чимало психічних процесів, особливо діяльність пам'яті та уваги. Наочність – одна із психологічних характеристик відео. Відеоматеріал поєднує в собі декілька видів наочності: слухову, зорову, мовно-ситуативну, предметну та образну. Відео найкраще підходять для студентів слухового та зорового типу сприйняття та засвоєння інформації. Інформація, що сприймається зоровим та слуховим каналом водночас є найбільш легкою в плані засвоєння. За даними ЮНЕСКО людина засвоює близько 65 % інформації, коли слухає та бачить. На додачу, інформація, сприйнята зоровим каналом швидше засвоюється та довше зберігається в пам'яті людини. Під час перегляду відео засвоюється не лише вербальна сторона інформації, але й невербальна (міміка, жести, манера та стиль говоріння, рухи тіла, вираз обличчя). Дослідження О.О. Леонтєва показали, що невербальним шляхом передається близько 40% додаткової інформації.

Оскільки засіб відеодемонстрації відноситься до групи наочних засобів навчання, варто враховувати наступні умови:

- відповідність відеоматеріалу рівню іншомовної компетенції студентів;
- перегляд відео має бути організований таким чином, щоб всі учасники процесу могли гарно бачити відеоматеріал;
- пояснення до відео в ході перегляду самого відео мають бути ретельно продуманими;
- матеріал має чітко відповідати навчальному матеріалу та темі;
- вміння чітко виділяти головне та другорядне;
- наочність має застосовуватись в міру та відповідати певному етапу уроку [43, с. 153];

Наступна характеристика відеоматеріалу - емоційний вплив відеоресурсу. Будь - яке відео впливає на емоційні процеси людської психіки, викликаючи певні емоції та почуття. Емоційність здатна підвищувати рівень мотивації студентів, викликаючи задоволення, що студент спроможний зрозуміти побачений матеріал та надає сил і бажання далі працювати в тому ж руслі. Відео дозволяє розвивати творчу уяву, спостережливість, концентрацію уваги тощо.

Багаторазовий перегляд відео полегшує сприйняття монологічного та діалогічного мовлення разом із специфікою говоріння, акцентів та рівнем лексичного наповненням відео. Додаткові завдання для засвоєння інформації після перегляду відео сприяють оволодінню основними вміннями в монологічному мовленні та поведінкою виступаючого в різних комунікативних ситуаціях [2, с. 4-5].

Окрім вищенаведених психологічних характеристик, відеоматеріали мають наступні дидактичні характеристики:

- інформативність та насиченість матеріалу;
- можливість подолання часових та територіальних кордонів.
- можливість опановувати культуру, мовні особливості без прямого контакту з носіями мови;
- можливість занурення в сутність явищ та процесів, що вивчаються;
- реальне відображення дійсності;
- демонстрація процесів в динаміці, в реальному часі;
- емотивна насиченість та виразність демонструючих прийомів [2, с. 6].

Застосування автентичного відеоматеріалу отримало широке визнання серед методистів та лінгвістів, оскільки воно сприяє зануренню студентів у віртуальний простір, що являє собою автентичне віртуальне інтерактивне середовище. Поняття «автентичність» увійшло в методику викладання

іноземних мов із становленням комунікативного підходу до вивчення мови з метою максимального наближення процесу навчання до природного спілкування.

Більшість дослідників виділяють рівні автентичності відео:

- неавтентичні відео (спеціально розроблені та створені фрагменти тексту, відео методистами в навчальних цілях);
- частково автентичні (дещо адаптовані відеоуривки, тексти до рівня володіння мовою студентів);
- автентичні (відео, тексти, що відображають живе спілкування, реальні ситуації і не створені для використання в навчальних цілях);
- оригінальні (сюди відносять тексти художньої літератури, поезію, яка транслюється у відеоформаті) [24, с. 223].

Автентичні матеріали – це сучасний засіб навчання монологічному мовленню, який має чимало переваг:

1. Мотиваційний аспект. Живе мовлення підвищує зацікавленість студентів до іноземної мови та збільшує їх вмотивованість щодо її опанування, особливо, якщо є розуміння інформації, що розрахована для носіїв іноземної мови.
2. Неадаптованість матеріалу. Учасники відео говорять різними акцентами, типовими для тієї чи іншої країни або ж національності.
3. Живе спілкування. Під даним терміном ми розуміємо спілкування, що відображає повсякденний вокабуляр, збагачений ідіомами, фразовими дієсловами, лексикою широкого вжитку. Сюди відносять також показник сучасності лексичного наповнення.
4. Візуалізація. Окрім лексичного наповнення відеофрагменту,

паралінгвістичні засоби (жести, міміка) та мовне середовище дають додаткову, уточнюючу інформацію для студентів. Студенти мають змогу засвоїти стиль, манеру поведінки, культуру мовлення людей, мову яких вони вивчають.

5. Діалог двох культур. Використання автентичних матеріалів дозволяє побачити особливості спілкування, поведінки представників культури рідної та іноземної мови. Точки зору представників культур, менталітет, психологічні показники, які, будучи універсальними для всіх культур, по-різному проявляються в кожній з них [40, с. 98].

Варто також виділити функції автентичного відеоматеріалу в навчальному процесі:

1. Інформативна функція (виражається в можливості створити приклад мовлення (з фонетичними, лексичними, граматичними аспектами);
2. Організаційно-керуюча (створює ефект присутності або ж участі в тому, що демонструється на відео, несе в собі ефект «примусової концентрації уваги», при якому навіть неуважний студент уважно переглядає відео завдяки атмосфері повної уваги з боку інших студентів).
3. Виховна (становлення поваги до народу культури, мову якого студенти вивчають).
4. Розвиваюча (розвиток пізнавальних процесів студентів, уваги, пам'яті, мислення, уяви тощо).
5. Ілюстративна функція. (всі види наочності (зорова, слухова, предметна, образна, мовна), подача інформації не лише засобами вербалізації, але й паралінгвістикою (мовою тіла)).
6. Інтегративна функція (зв'язок між уроками, даючи можливість систематизувати або ж узагальнити отримані вже знання [24, с.

225].

Вибираючи доцільний автентичний матеріал, викладач має враховувати ряд факторів. С. Стемплеский акцентує свою увагу на таких факторах:

1. Лексичне наповнення. Матеріал має відповідати комунікативній ситуації та завданій темі і відображати реальні життєві ситуації.
2. Темп мовлення. Мовлення повинне бути чітким, нешвидким, але в той час не занадто повільним, з природніми мовними паузами для того, щоб студенти могли почути та зрозуміти інформацію.
3. Зміст відеоматеріалу. Сюди відноситься не лише тематика, але й форма подачі.
4. Якісний показник відео. Якісь та показник зображення також впливають на ефективність засвоєння матеріалу та рівень зацікавленості студентів [72, с. 14].

Ефективність використання відео залежить не лише від критеріїв відбору відео викладачем, а також його успішне сприйняття студентом. Для того, щоб зацікавленість студентів була максимально високою Дж. Лонерган пропонує наступні види діяльності:

- перегляд відео без звуку. Студенти сприймають лише візуальну інформацію і мають змогу висловити свої думки з приводу розвитку подій та передбачити, про що йде мова у відео;
- прослуховування відео без зображення. Слухаючи матеріал, студенти розвивають креативне та критичне мислення. Вони уявляють персонажів, їх зовнішній вигляд, локацію дій, роблять припущення;
- зупинка фрагменту відео. Під час перегляду викладач зупиняє

тривалість відео та просить студентів припустити, про що йтиме мова далі;

- поділ групи на дві підгрупи. Суть даної діяльності передбачає те, що одна половина групи бачить, що відбувається на екрані, а інша – сидить спиною до нього. Завдання першої групи розповісти, які події відбуваються на екрані [68, с. 81].

Застосування автентичних відеоматеріалів в навчальному середовищі сприяє більш ефективному формуванню мовленнєвої компетенції студентів. Відеоматеріали відображають живе спілкування, сприяють підвищенню рівня зацікавлення студентів в опануванні іноземної мови, дають можливість пізнати особливості культури народу, мова якого вивчається.

3.4. Етапи роботи з відеоматеріалами в навчальному процесі

Аналіз джерел з методики викладання іноземних мов показав, що як правило, більшість науковців виділяють три етапи роботи відеоматеріалами в навчальному процесі:

- перед демонстраційний (pre-watching)
- демонстраційний (while watching) та після
- післядemonстраційний (after-watching)

Основна ціль переддemonстраційного етапу – психологічна підготовка студентів до сприйняття мовлення. На даному етапі перед викладачем постають такі завдання:

- зняття труднощів сприйняття відеоматеріалу (лексичних, мовленнєвих, соціокультурних тощо);

- ознайомлення з ціллю перегляду;
- створення мотивації та заохочення студентів до перегляду;
- активізація здобутих знань з теми;
- звернення уваги на нові лексичні одиниці [47, с. 150];

До першого етапу навчання монологічному мовленню наступні види вправ: коротко охарактеризувати тип відеоматеріалу, повідомити вступну інформацію про відео (тобто, що студенти дізнаються та побачать у відео); продемонструвати малюнки, фотографії, схеми, що певною мірою розкривають зміст відеофрагменту; створити асоціативне поле з теми; налаштувати студентів на певний тип мовлення у відео. Завдання на першому етапі не повинні повністю розкривати суть відеофрагменту чи надавати деталі, задля уникнення зниження рівня зацікавленості студентів у перегляді та негативного результату сприйняття відеофрагменту [39, с. 80].

Наступний етап, демонстраційний, включає в себе вправи, що виконуються під час перегляду відеоматеріалу, основна мета яких направлена на пошук основної інформації у відео, а також розвиток наступних вмінь:

- рецептивних (вміння виділяти основну інформацію, розуміти зміст почутого),
- когнітивних (аналіз, порівняння інформації)
- репродуктивних (відтворення в стислій формі змісту матеріалу з використанням опори або без) [47, с. 155].

Види вправ: вправи з множинним вибором; визначення послідовності подій у відео; заповнення пропусків; заповнення таблиць; складання плану; знаходження пропущеної інформації в тексті; добір до запропонованих слів з відео; тощо .

Післядемонстраційний етап направлений на перевірку розуміння тематики та обговорення прослуханого матеріалу на даному етапі

застосовуються вправи, направлені на розвиток репродуктивних та продуктивних вмінь в усному мовленні: переказ змісту відео згідно пунктів плану; коментарі щодо найбільш/найменш цікавих моментів у відео; оцінка події, ситуацій, представлених у відео; доповіді; проектна робота; драматизація фрагменту; рольові ігри тощо.

Вправи творчого виду пропонуються студентам з високим рівнем мовленнєвої компетенції, такі як: переказ сюжету, обговорення проблематики в малих групах, перетворення інформації (у вигляді теленовін), проектні завдання (доповіді, монологи), рішення проблемних ситуацій (аналіз, відбір потрібного матеріалу, аргументація).

Застосування відеоматеріалів в навчальному процесі дає можливість студентам вивчати мову в контексті, в реальному комунікативному середовищі. Дотримання етапів роботи з відеоматеріалами та добір відповідних вправ на кожному з них забезпечить успішне формування іншомовної компетенції в студентів.

Розділ 4. Навчання англійського монологічного мовлення із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій

4.1. Відеоматеріали TED Talks як засіб навчання монологічному мовленню

Як ми вже сказали, одним із засобів формування комунікативної компетенції студентів є застосування відеоматеріалів в навчальному процесі. Застосування відео сприяє реалізації основних принципів навчання: автентичності, комунікативного спрямування, наочності, ситуативності, діалогукультур та культурної варіативності.

З появою Ted Talks постало питання переглянути нинішню структуру навчання з новими акцентами на цікавість та захоплення, виправдані навчальними досягненнями.

Ted (з англ. Technology Entertainment Design) – назва некомерційної організації в США, що займається проведенням інтелектуальних конференцій з метою розповсюдження унікальних ідей (“ideas worth spreading”).

Сьогодні матеріали їх конференцій є у відкритому доступі для перегляда та завантаженні на каналі YouTube.

Останніми роками матеріали Ted Talks широко залучені в навчальний процес завдяки своїй доступності, унікальним ідеям та актуальним повсякчас темам. Дослідники відмічають своєрідні особливості матеріалів Ted Talks, які задають новий рівень навчальному процесу:

- доступ до завжди актуального та нового контенту, розповсюдження цікавих та унікальних ідей з приводу сучасних проблем будь-якої сфери людського життя. Новизна завжди захоплює студентів та підвищує рівень їх бажання вивчати та поглиблювати свої знання з певних тем;
- поєднання форм лекційного викладу матеріалу, виступу-

презентації та телевізійного документального фільму;

- великий простір для особистого аналізу студентами актуальних проблем сьогодення;
- Ted Talks дає змогу відповісти на запитання, яким чином досягається ефект комунікації між спікером та аудиторією, які вміння презентації матеріалу використані виступаючим і тій чи іншій ситуації .

Спеціалісти в області методики викладання іноземних мов акцентують увагу на доцільності впровадження матеріалів Ted Talks через:

- автентичність матеріалу - ефективний засіб розвитку комунікативних здібностей студентів мовних та немовних спеціальностей, що включає в себе ряд переваг над матеріалом, спеціально розробленим в навчальних цілях.

До переваг належать:

- загальноосвітня цінність (відомості про національно-культурну особливість мовного апарату мовця, тобто фонетичні особливості вимови),
- професійна цінність (термінологія, професійні жаргонізми, професійне спілкування),
- виховна цінність (створення проблемних ситуацій, наочність поведінки та вжитку вокабуляру в конкретному контексті),
- практична цінність (застосування лексичних одиниць відповідно до цілей та сфери спілкування в міжособистісних відносинах)
- особистісний потенціал (формування механізму мовної здогадки, розвиток кругозору та культурної свідомості, розвиток мотивації щодо оволодіння професійним спілкуванням);
- доступність в мережі Інтернет;

- демонстрація прикладу використання іноземної мови носіями мови;
- вживання слів та виразів в природньому комунікативному середовищі;
- соціальна спрямованість матеріалів.

Ted Talks є необхідним засобом в навчанні студентів монологічному мовленню, так як містить в собі ідіоми, фразові дієслова, живі фрази, вокабуляр широкоживаний в повсякденному житті, а також безліч лінгвістичних одиниць, які притаманні світу науки, бізнесу та інших сфер. Студенти, дивлячись відеоматеріали Ted Talks збагачують свій словниковий запас, імітують інтонацію та вимову носіїв мови.

Про те, що нині використання Ted Talks в навчальних цілях збільшується, свідчить наявність чимало навчальних посібників та методик з практики усного мовлення як вітчизняних так і іноземних авторів, такі як: “Dive into English with “Ted Talks”, серія підручників для різних рівнів “Keynote”, що розвивають кругозір студентів, критичне мислення, вдосконалюють навички аудіювання та спілкування.

Оскільки матеріали Ted Talks не є спеціально розробленими матеріалами для навчання школярів чи студентів англійської мови, існує декілька критеріїв, яких слід враховувати вчителю при виборі теми та відео, якщо на заняттях планується використання Ted Talks як допоміжного засобу формування монологічної компетенції.

Серед критеріїв виділяють наступні:

1. Тематика відео. Викладач має підбирати ті матеріали, які доповнюють або розширюють тему освітньої програми студентів

Тематика Ted Talks має відповідати темі, яку на даному етапі вивчають студенти. Студентам набагато легше сприймати інформацію з теми, яку вони зараз проходять чи вже ознайомлені з нею, ніж мати справу з

абсолютно новою темою, з якої студенти не мають мінімальної бази знань.

1. Інформативність матеріалу.
2. Пробудження інтересу, зацікавленості студентів до вивчення теми та стимулювання бажання якнайглибше зрозуміти суть та зміст відео.
3. Мовний рівень виступаючого у відео. Лексика має відповідати приблизному рівню володіння англійською мовою студентами. Вчитель може сам визначати рівень студентів та рівень виступаючого. Однак, щоб якомога краще підібрати відео по темі та по рівню знання мови, існує спеціальна програма, така як Lexile, яка аналізує текст відео та оцінює рівень використаної лексики за певною шкалою від нижче 0 L до 1595 L. “L” (лексиль) є спеціальною одиницею вимірювання складності. Нижче 0 L до 620 L – відповідає рівню A1, 180 L – 910 L – рівню A2, 750 – 1210 L – рівню B1, 1000 – 1370 L – рівню B2, 1290 – 1400 L – рівню C1 і 1405-1595 L – рівень C2. Для полегшення сприйняття інформації, слід підбирати ті відео, де використовуються слайди, схеми та ін.
4. Складність вокабуляру. На рівень складності відео також впливає його лексичне наповнення. Існує сайт [Web vocabprofile](http://Web_vocabprofile) для визначення лексичного змісту виступу та його складність. Даний сайт визначає, скільки використано слів загального вжитку, скільки академічної термінології та число слів, які не належать до жодної з категорії. Саме останні потребують детального пояснення вчителем.
5. Тривалість відео. Саме тривалість грає одну з головних ролей чинників сприйняття та засвоєння інформації. На початковому рівні навчання, коли тема ще не зовсім знайома, виступ доводиться прослуховувати та дивитись двічі, тому важливо підбирати такі відео, тривалість яких становить до 6-7 хвилин, не більше. Для вищого рівня володіння мовою тривалість відео, як правило, зростає.

Робота з відео включає в себе три основних етапи:

- ✓ переддемонстраційний (pre-viewing), власне перегляд відео або демонстраційний етап (while viewing) та
- ✓ післядемонстраційний (post-viewing) . Розглянемо їх детальніше.

4.2. Навчання монологічному мовленню за допомогою використання відеоматеріалів TED Talks

В навчальних програмах в розділі «Вимоги до рівня володіння іноземною мовою» одним із основних положень є готовність студентів чітко виступати з підготовленими презентаціями щодо великої кількості тем як професійного та і академічного спрямування, а також продукувати спонтанне монологічне мовлення з широкого кола тем, що вивчаються за спеціальністю.

Комплекс вправ для формування іншомовної компетенції в монологічному мовленні

Переддемонстраційний етап

Вправа 1. Розвиток навичок передбачення

Тип та вид вправи: рецептивно-репродуктивна, умовно-комунікативна.

Режим роботи: студент-вчитель; студент-студент.

Мета: розвиток уміння передбачати зміст відео, опираючись на коротку відомість про мовця.

Інструкція: Read a short information about the speaker. By answering the following questions below, try to predict what the speaker might talk about in his speech. Work in pairs.

Glen Henry is a stay-at-home father of two children and a loving husband. In 2015 he has created his Youtube channel “Beleaf in Fatherhood” where he shares his honest stories about ins and outs of being a Dad. The channel “Beleaf In Fatherhood” is an effort to equip Fathers, give hope to Mothers and inspire

Children”, says Glen. In October 2017, Glen Henry appeared in Ted Talks, speaking up about his experience of being a stay-at-home-father and what it looked like. He has got his superpowers through fatherhood. After leaving behind a job, he hated, and a manager, he didn't get along with, he went to work for an equally demanding bosses: his kids. He sincerely speaks up about his way from believing he knows everything about being a stay-at-home parent to realizing he knows nothing at all.

1. Who is a stay-at-home-parent?
2. How might Glen think of an idea of becoming a stay-at-home dad?
3. What challenges might Glen face as being a stay-at-home dad?
4. What his experience of being a stay-at-home parent might be?

Вправа 2. Асоціативне поле з теми “Family relationship”

Тип та вид вправи: рецептивно-репродуктивна, некомунікативна.

Режим роботи: студент-студент.

Мета: активізувати словниковий запас; підвищити інтерес до перегляду відео.

Інструкція: Work in groups of four. Each group receives a card with a word.

Write down nouns, verbs, adjectives, word combinations associated with the given word, then read it out in a class. The words are: parenthood, upbringing, kids.

Probable answers:

- Parenthood: motherhood, fatherhood, bringing up, giving birth, care, love, tender, to control, family, children, to buy clothes, to sing lullabies, to change dippers, to feed children.
- Upbringing: to love, to discipline, to obey, to listen, to care, stay-at-home parent, delinquent, morality, behavior.
- Kids: naughty, disobedient, orphans, cute, to make noise, boundless

energy, laugh, toys, nursery, merry-go-round.

Вправа 3: Співвіднесення слів з їх значеннями.

Тип та вид вправи: репродуктивна, некомунікативна.

Режим роботи: вчитель-студент.

Мета: ввести нові лексичні одиниці; зняти мовні труднощі (лексичні) сприйняття матеріалу.

Інструкція: Read the sentences (1-6). The words in bold are used in Ted Talk.

First guess the meaning of the words, then match them with their definitions (a-f).

1. I have something **to confess** and I don't want you, guys, to judge me.
 2. I was sitting in my car, trying **to figure out** which friend I could call.
 3. We were spending about 40 percent of my **income** on childcare.
 4. I did not know what I **got myself into**.
 5. "Sesame Street" on TV **keep them distracted**.
 6. The thing they **underestimated** about being stay-at-home parents was...
- a) money, which one regularly receives for doing something.
 - b) to admit, to accept something.
 - c) to think of something as less important than it actually is.
 - d) to understand, to find a way out.
 - e) to draw somebody's attention away, by keeping somebody busy.
 - f) to appear in a difficult situation.

Вправа 4. Добір заголовку

Тип та вид вправи: репродуктивна, некомунікативна.

Режим роботи: студент-студент.

Мета: збудження інтересу до перегляду відео; налаштування студентів до сприйняття теми заняття.

Інструкція: Work in groups of 4. Read words and word combinations from the video and guess the theme of the video. Write down a title to it.

List of words from the video: to feed children, to change the diapers, apple sauce in a bowl, milk in a bottle, to take children to the park, to give a bath, to get no sleep, to discipline, to teach, to fall asleep, a way to love, nursery rhymes, to be emotionally tired, to drop kids off at school, breast-feeding.

Probable titles: duties while bringing up children; what it looks like being a parent.

Вправа 5. Звернення до власного досвіду

Тип та вид вправи: репродуктивна, умовно-комунікативна

Режим роботи: студент-студент

Мета: активізувати словниковий запас студентів; підвищити інтерес до теми за рахунок звернення до власного досвіду.

Інструкція: Before watching a video, raise your hands who had a stay-at-home mother/father/grandmother and make pairs. Discuss in pairs the following questions.

1. Who was in your family a stay-at-home-parent?
2. What duties did he/she perform?

Демонстраційний етап

Вправа 6. Сортування інформації

Тип та вид вправи: репродуктивна, некомунікативна

Режим роботи: викладач-студент; студент-студент.

Мета: розвиток вмінь розуміти загальний зміст почутого та виокремлювати основну інформацію.

Інструкція: Watch the Ted Talk video. Number the sections of the talk (a-g) in the correct order. Then compare your answers with the partner.

- a) Solution of money situation problem.
- b) Love appears to be in a simple, sometimes funny things.

- c) Glen is not satisfied with his job.
 - d) Glen does not consider a stay-at-home parent job as difficult one.
 - e) Glens starts to understand and support those, who stay at home with their kids all day long.
 - f) Glen thinks that he knows everything about parent duties.
- Loneliness as a drawback of being a stay-at-home parent

Вправа 7. Встановлення відповідності

Тип та вид вправи: репродуктивна, некомунікативна.

Режим роботи: викладач-студент.

Мета: розуміння змісту почутого; розвиток вміння аналізувати почуту інформацію;

Інструкція: Watch Ted Talk video “What I’ve learnt about parenting as a stay-at-home dad”. After watching, decide which statements are true (T) and which are false (F).

1. Henry and his manager were the best friends ever. (false)
2. Henry admires the idea of becoming a stay-at-home dad. (false)
3. Henry does not know a lot of examples of men being a stay-at-home parent. (true)
4. Henry considers being a stay-at-home parent to be an uninteresting job. (true)
5. The speaker believes that mothers do not do a lot of work while upbringing children. (true)
6. According to Henry, little children are not demanding at all. (false)
7. The hardest thing of being a stay-at-home parent is feeling lonely. (true)
8. While being a stay-at-home dad Henry never experiences emotional exhaustion. (false)
9. Henry manages to have time for everything he wants. (false)

10. Finally, Henry realizes how difficult the duty of being a stay-at-homemother is. (true)

Glen Henry got his superpowers through fatherhood. After leaving behind a job he hated and a manager he didn't get along with, he went to work for an equally demanding boss: his kids. He shares how he went from thinking he knew it all about being a stay-at-home parent to realizing he knew nothing at all -- and how he's now documenting what he's learned.

Вправа 8. Вибір правильної відповіді.

Тип та вид вправи: репродуктивна, некомунікативна.

Режим роботи: студент-студент; студент-викладач.

Мета: розвивати навичку аудіювання; виокремлювати деталі почутого тексту; перевірити рівень розуміння інформації.

Інструкція: Choose the correct option (a or b). Compare your answers with the partner.

1. Glen Henry starts his speech with:
 - a) sharing his attitude towards his current job;
 - b) telling about his wife and children.
2. When Glen is asked a question “how is your day?”, he responds:
 - a) with pleasure, because he loves his job;
 - b) with disgust, because he hates his job.
3. The percentage of Glen`s income which he spends on childcare is:
 - a) more than 50;
 - b) less than 50.
4. idea was to make Glen a stay-at-home parent?
 - a) Glen`s idea;
 - b) his wife`s.
5. After the first week of being a stay-at-home parent Glen:
 - a) locks himself in the bathroom, crying;

- b) locks the children in the bathroom.
6. Glen used to think that kids needed:
 - a) little attention;
 - b) a great deal of attention.
 7. What convicts Glen to go outside with his children, instead of constantly staying at home?
 - a) TV program;
 - b) the article he read.
 8. He started teaching his children by:
 - a) making them disciplined;
 - b) explaining things to them, using a board and drawing connections between objects.
 9. The majority of group of stay-at-home-parents found it difficult:
 - a) not having someone to talk to; being lonely;
 - b) being surrounded by children all the time.
 10. The thing that Glen, personally, underestimated was:
 - a) emotional exhaustion;
 - b) not having time for himself.
 11. Glen realizes that having the kids, bringing them up and doing household chores, a person:
 - a) still has time for work and other things;
 - b) becomes done with time.
 12. When one of his friends claimed that it was not difficult to stay with children all days long, Glen:
 - a) was shocked and full of embarrassment;
 - b) was full of anger and ferocity.
 13. In the end Glen says that being a parent is more about:
 - a) learning than teaching;
 - b) teaching than learning;

14. In the end Glen understands that being ... is the most valuable thing in kids' life.

- a) a good father;
- b) present.

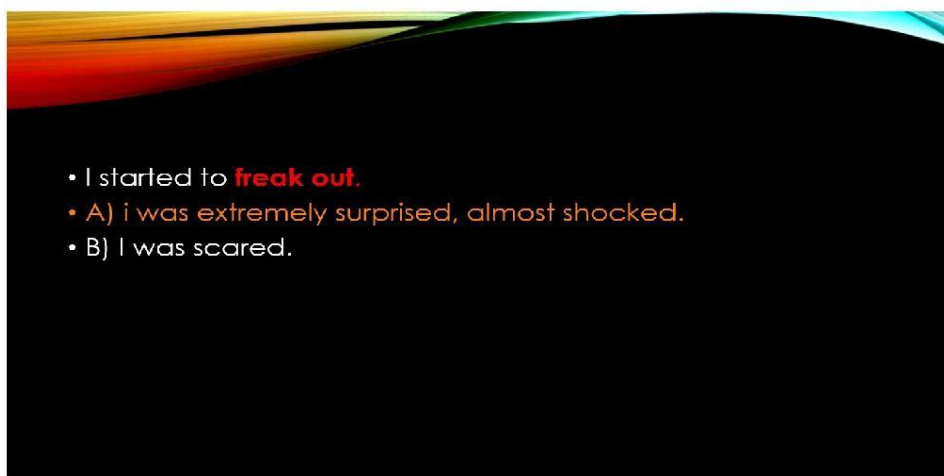
Вправа 9. Перевірка значення мовних одиниць

Тип та вид вправи: репродуктивна, некомунікативна.

Режим роботи: викладач-студент.

Мета: перевірити вміння розуміти значення слів в контексті; збагатити словниковий запас студентів.

Інструкція: Watch the presentation from the Ted Talk video, read 7 sentences and define the correct meaning of the sentences.

Вправа 10. виправлення помилок

Тип та вид вправи: репродуктивна, некомунікативна

Режим роботи: викладач-студент

Мета: розвиток вміння розуміти зміст почутого; виокремлювати деталі; аналізувати почуту інформацію.

Інструкція: Find and correct 5 mistakes in the summary of the first part of the Ted Talks. Then, watch the first part again (0.00-3.05) and check your answers

Henry Glen is working a job he *loves*. His wife and he has one child under two and are expecting *twins*. His wife offers to change places for kids to see what love looks like coming from a father. Glen considers this idea to be a *funny* thing, because he is sure that responsibilities of stay-at-home mothers are not hard to perform. He has been a stay-at-home dad for a week already and feels like he is absolutely *right* about his ideas of bringing up children. He and his children are *laughing*.

Вправа 11. Заповнення пропусків під час аудіювання

Тип та вид вправи: рецептивна, некомунікативна

Режим роботи: викладач-студент; студент-студент.

Мета: розвивати навичку аудіювання.

Інструкція: Watch an extract of Ted Talk (3.45 – 5.28). While listening, fill in the gaps. Then, compare your answers with the partner.

I thought I knew everything (about) being a stay-at-home (parent) and in fact, I knew (nothing). I thought that all I (had) to do was feed them, (change) their dippers and they`d be (fine). Like, I really thought that`s (it). “Sesame Street” on TV keep (them) distracted, apple sauce in a (bowl), milk in a bottle, they`d (be) fine. But is you leave (children) alone, they`ll get into just a (little) bit of mischief. You know (what) else I thought I knew (about) being a stay-at-home parent? (I) thought that all I had (to) do was take them to (the) park once a week, because (if) I took them to the (park) once a week, they`d be (fine). If you take kids to (park) every day then that means (they) get dirty every day. If (they) got dirty every day, they (need) bathsevery day. If they (got) baths every day – I just (don`t) think you understand, see, having (two) kinds under two, you end (up) changing over 20 diapers every (day). And if you give them (a) baths, it`s just more nakedness. (But) I read this article by (Father) Lee which cites a survey done (by) two detergent companies, Omo and (Persil). And they did this study

(and) it said that at two (hours) a day, prisoners get more (outside) time than children. That convicted (me) and so we went outside.

Вправа 12. Заповнення пропусків

Тип та вид вправи: репродуктивна, некомунікативна.

Режим роботи: викладач-студент

Мета: розвивати навичку аудіювання; поглибити рівень розуміння почутої інформації.

Інструкція: Fill in the gaps a short passage from Ted Talk video with the appropriate words from the box and then listen to it again (5.28 – 7.42) and check your answers.

teach	Embraced	turns	get
looked	Make	boogers	connections

Once, I ... the fact that I knew nothing, I'd begin to learn from my new managers and I always was told that being as a stay-at-home parent you ... no sleep. That's not true, because if you sleep when they do, you actually can get some sleep. I thought I knew that the best way to ... kids right from wrong was to discipline them, because that would ... sure they understood right from wrong. The pain, the fear – that would teach them. The truth is the best way to teach my children was taking out whiteboard and draw pictures and make ... that they could understand.

I knew that children needed love, but I just did not know what love ... like. It ... out, putting diapers on your head and play fighting until the kids fall asleep is a great way to love your kids. I was learning a lot, but it was not all fun and The loneliness was one of the hardest things of being a stay-at-home parent. Not having someone else to talk to, feeling inadequate, feeling selfish for wanting “me”-time.

Вправа 13. Підкреслити правильне.

Тип та вид вправи: репродуктивна,

некомунікативна

Режим роботи: студент-студент

Мета: розвивати навички аудіювання; розвивати вміння, слухаючи, виокремлювати деталі інформації почутого тексту.

Інструкція: Read the sentences. Then watch the Ted Talk (7.10-10.02). Choose the correct word or word combination to complete each sentence. Then in pairs compare your answers.

1. The group of stay-at-home parents believed that the hardest thing, they underestimated was loneliness/absence of time.
2. Glen became irritated of cooking/nursery rhymes.
3. The thing Glen underestimated the most was feeling inadequate/emotionalexhaustion.
4. Glen made money from home by wring poems/songs.
5. Spending with the kids all days long, a person is done with time/friends.
6. Some couples are done with each other, because one of the spouse spends a lot of time at work/does not understand what it is to be a stay-at-home parent.
7. Glen started supporting stay-at-home parents, because he experienced the sametime routine/sympathized with them.
8. Overcoming all the difficulties, being stay-at-home parents, all the parents helpnext generations deal with/avoid the problems they face.

Вправа 14. Заповнення таблиці

Тип та вид вправи: рецептивна, некомунікативна.

Режим роботи: студент-студент

Мета: розвивати вміння аналізувати та виокремлювати необхідну інформацію.

Інструкція: Work in groups of 4. Listen to the first part of the video (til 8.12) and while listening complete the table. Compare your tables with other students

Items	Information
Name of the speaker	Glen
Marital status	married, has 2 kids
Employment	
Percentage of income spent on childcare	
Attitude towards being stay-at-home parent	
Duties he perform while being a stay-at-home parent	1. 2. 3. 4. 5.
Difficulties (drawbacks) of being a stay-at home parent	1. 2. 3. 4. 5.

Вправа 15. Пошук інформації

Тип та вид вправи: рецептивна, некомунікативна

Режим роботи: викладач-студент.

Мета: розширити словниковий запас студентів; навчитися знаходити необхідну інформацію під час аудіювання.

Інструкція: Watch the final part of the Ted Talk (8.12-10.43), while watching, write out synonymic words and phrases from the video to the given ones below.

Children – (kids)

Come home – (get home)

Get up – (wake up)

Exhausted - (tired)

Drive kids to school

– (drop kids off)

of something – (pile)

Clothes for washing – (laundry)

Understanding by experiencing the same – (stand in someone`s shoes)

View (side) – (perspective)

Move unsteadily from side to side – (wobble)

To reject – (to deny)

Вправа 16. Підкреслення засобів міжфразового зв'язку.

Тип та вид вправи: репродуктивна, умовно-комунікативна.

Режим роботи: викладач-студент.

Мета: ознайомити студентів із словами-зв'язками; навчити студентів використовувати їх на практиці.

Інструкція: In the given extract from the video underline all the linking words and make up your own sentences using those words.

Alright, I want to tell you how I got my superpowers through fatherhood. See, we were spending 40 per cent of my income on childcare. We had one child and we were pregnant with our second child. So, I became a stay-at-home parent and I had a lot of issues with this, because I haven`t seen a lot of stay-at-home dads before and I did not want them to judge me.

You know, I said that being a stay-at-home parent sounds boring. Anyway, what do all stay-at-home mothers do all day? I thought, I knew everything about being a parent, but, in fact, I knew nothing at all. Even though my manager or at least my kids were a lot cuter than my manager, still, they were just as demanding. I thought if I fed them, changed their diapers, they'd be fine. Like, I really thought, that was it.

I was always told that as a stay-at-home parent you got no sleep, but that was not true. Actually, you can get some sleep, if you sleep when they do. It turns out, that the hardest thing about being a stay-at-home parent is loneliness. Really, not having someone to talk to, feeling inadequate, feeling selfish for wanting me-time. I became an advocate for such parents. Finally, I was standing in their shoes.

Вправа 17. Відповіді на запитання

Тип та вид вправи: репродуктивна, умовно-комунікативна.

Режим роботи: викладач-студент.

Мета: розвивати вміння аналізувати інформацію; перевірити рівень засвоєння почутого після перегляду відео.

Інструкція: Watch the episode from Ted Talk (2.30-7.09) and answer the following questions.

1. What was Glen's reaction after being a stay-at-home parent for only a week?
2. What common feature did Glen's manager and Glen's children have?
3. When Glen's thoughts appeared to be absolutely wrong? What did he think of stay-at-home parent's responsibilities?
4. Why didn't Glen want to take his kids to the park?
5. How did Glen manage to get some sleep, while being a stay-at-home dad?
6. What way of teaching his kids did Glen use?
7. How did Glen express his love?

Післядемонстраційний етап

Вправа 18. Створення монологу

Вид та тип вправи: продуктивна, умовно-комунікативна.

Режим роботи: вчитель-студент.

Мета: розвиток творчих здібностей студентів; навчання інтерпретувати почуту інформацію; розвиток монологічного мовлення студентів.

Інструкція: Imagine yourself a stay-at-home parent. Prepare two minute speech about difficulties of being a stay-at-home mother/father. Include the following prompts.

1. Speak of your expectation before becoming a stay-at-home parent.
2. How have your predictions and expectations changed after the first week of being a stay-at-home parent if any?
3. What were the main duties you performed every day?
4. What were the main drawbacks of being a stay-at-home parent?
5. What have you learnt during that period? What conclusion have you arrived at?

Вправа 19. Рольова гра. “Family”

Тип та вид вправи: продуктивна, умовно-комунікативна.

Режим роботи: студент-студент.

Мета: розвиток монологічного мовлення студентів; розвиток вміння працювати та взаємодіяти в групі;

Інструкція: Work in groups of three. Choose a role of either a working father, a stay-at-home mother or a 3-year-old child. After choosing a role, read carefully an instruction and prepare two-minute talk on the situation.

The role of a stay-at-home mother: You have been a stay-at-home mother for 3 years. You are tired and your husband does not understand why you feel

exhausted. You want to speak out the truth about your experience of upbringing a child. Use the following plan as a prompt for your speech.

- tell your husband about ordinary day of you. How it starts and ends everyday;
- describe the most difficult thing you perform every day;
- state the thing you underestimated the most;
- tell the things you want your husband to help you with;
- propose him to stand in your shoes during at least the weekends.

The role of a working father: You work every business day from 8 a.m. to 5 p.m. You come home tired and do not understand your wife, why she looks that tired if she stays at home all day long. Share experience of your working day and what you think of a position of a stay-at-home mother. Use the following plan as a prompt for your speech.

- tell about your working day and how you feel after the work;
- express that you don't understand what the difficulties of being a stay-at-home parent are;
- state that you think there is nothing difficult in performing things that most mothers do, enumerate them;
- say that if you are a stay-at-home parent, you would not feel tired and would manage to cope with such a role.

The role of a 3-year-old child. You are a 3-year-old child. You spend all days with a mother and very seldom with a father. You sympathize with your mother, because she is very tired all the time. You want to spend more time with the father, because you do not feel that your father really loves you. Use the following plan as a prompt to your speech.

- tell all the things your mother does every day;
- tell that you love your mother and you love the ways you spend these days and what she does for you;

- express the desire to spend more time with your father, because you love him very much;
- say that you want your father to understand your mother and spend the weekends together.

Вправа 20. Рольова гра “Parents` support group”

Тип та вид вправи: продуктивна, комунікативна.

Режим роботи: студент-студент

Мета: розвиток вміння інтерпретувати отриману інформацію; розвиток вміння застосовувати свої знання відповідно до комунікативної ситуації.

Інструкція: Imagine you are in stay-at-home parents` support group. You are sharing your experience of performing such a role, of the everyday duties and difficulties of being a stay-at-home parent. Speak about the challenges you face and ways to handle and overcome them. Work out suggestions of how to make stay-at-home parents` job easier. Work in groups of four. You have 10 minutes to prepare your discussion and then present it in a class.

Вправа 21. Рольова гра.

Виступ “Ted Talk”

Тип та вид вправи: продуктивна, комунікативна.

Режим роботи: викладач-студент.

Мета: розвиток творчих здібностей; розвиток монологічного мовлення студентів; розвиток критичного та творчого мислення.

Інструкція: Imagine that you are going to participate in “Ted Talk” show. Choose one of 3 topics for your speech and prepare 2 minute talk on the topic. The topics are:

- Young stay-at-home mothers are usually obsessed with parenting.
How to break an addiction to your child?

- Is it good for a father to stay at home with the children and have the motherwork instead? Dwell on the topic.
- Mother is a better "stay at home parent" than a father. Why or why not?

Вправа 22. Висловлювання власної думки.

Тип та вид вправи: продуктивна, комунікативна.

Режим роботи: вчитель-студент.

Мета: розвиток вміння висловлювати свою думку; розвиток критичного мислення.

Інструкція: You have watched the video. Agree or disagree about the following items the speaker touches upon in the video. Choose only one topic to speak about. State any relevant examples from the video supporting your view. Prepare a coherent monologue. The following topics are:

- Being a stay-at-home parent is an easy task.
- Love can be expressed through little funny things.
- Making your kids disciplined is the best way to teach them things.
- Loneliness and emotional fatigue are not the drawbacks of being stay-at-home parents.
- Parenting deals more with learning with and from your kids rather than teaching your kids.
- Being present in kids` life is a genuine gift and not a tough responsibility.

Вправа 24.

Постер “How to be a modern parent”

Тип та вид вправи: продуктивна, комунікативна.

Режим роботи: студент-студент.

Мета: розвиток вміння застосовувати набуті знання відповідно до комунікативної ситуації; розвиток взаємодії в групах; розвиток творчого мислення.

Інструкція: Work in groups of 4. Make a poster on the following topic “How to be a modern parent”. Write down tips you might find useful for parents. Cover the topics of feeding, dressing up, free time activities one might do with a child, methods of bringing up, parent style. You may speak on additional topics if you like to. Then, present your poster and speak out your ideas.

4.3. Навчання монологічного мовлення засобами проектної роботи

Визначається чотири етапи роботи над проєтом: *підготовчий, виконавчий, презентаційний та підсумковий*. Запропонована система вправ співвідноситься з зазначеними етапами роботи над проєктом. Відповідно кожний етап передбачає виконання певної групи вправ, спрямованої на розвиток відповідних вмінь студентів. Запропоновані вправи спрямовані на формування та розвиток саме вмінь монологічного мовлення студентів, як-от, уміння продукувати монолог-міркування з елементами опису, з елементами розповіді та з елементами повідомлення.

Водночас, за необхідності до запропонованої системи за необхідністю можуть бути включені додаткові групи вправ, спрямовані на розвиток інших вмінь студентів (вмінь діалогічного мовлення, лексичних вмінь, тощо).

Систему вправ з формування компетенції в англійському монологічному мовленні у студентів мовних факультетів засобами проектної роботи можна представити у таблиці:

Система вправ з формування компетенції в англійському монологічному мовленні засобами проектної роботи

Етап	Групи вправ	Типи вправ
-------------	--------------------	-------------------

Підготовчий	1) на розвиток умінь генерувати ідеї 2) для планування ходу проекту (формулювання проблеми проекту та форм її реалізації)	рецептивні та рецептивно-репродуктивні умовно-комунікативні
Виконавчий	1) для розвитку вмінь складати міні монологи 2) для розвитку вмінь монологічного висловлювання на основі опори 3) для організації пошуку інформації та її опрацювання 4) для навчання графічних способів викладення інформації 5) для навчання підготовки доповіді (доповіді-презентації)	рецептивні, репродуктивні і продуктивні комунікативні
Презентаційний	1) для навчання усної презентації проектів 2) для організації презентації проекту	рецептивні і продуктивні комунікативні
Підсумковий	1) для розвитку вмінь формулювати висновок, що являє собою логічне узагальнення сказаного 2) для оцінювання проектів	рецептивні, рецептивно-репродуктивні і репродуктивні умовно-комунікативні рецептивні і продуктивні комунікативні

Метою *підготовчого етапу* є вибір теми та підтем проекту, а також відповідно планування діяльності студентів з його виконання, а саме: виокремити основні напрями діяльності, розподілити студентів у пари/мінігрупи, які працюватимуть за цими напрямками, визначити формат очікуваного кінцевого продукту, спланувати шляхи і джерела пошуку інформації для реалізації дослідження, а також способи презентації результатів дослідження тощо. До підготовчого етапу проекту включаються рецептивні й рецептивно-репродуктивні умовно-комунікативні вправи, які

представлені такими видами завдань: визначення теми повідомлення, виділення головної інформації з тексту та визначення логіки побудови висловлювання, обговорення в малих групах плану проектної роботи, формулювання мети і визначення кінцевого продукту проекту.

На *виконавчому етапі* проекту здійснюється розвиток умінь студентів складати міні монологи, продукувати монологічне монологічного висловлювання на основі прочитаного тексту. На цьому етапі студенти виконують вправи, які готують їх до виконання проекту, а саме: вправи на формування задуму висловлювання, поєднання смислових частин висловлювання в цілий текст, логічну побудову власного висловлювання. До виконавчого етапу відносяться також вправи, які і є власне проектом. Студенти оволодівають прийомами письмового оформлення проекту та його усної презентації. На цьому етапі студенти також навчаються викладати одержану інформацію у графіках, схемах, таблицях тощо. Крім того, виконавчий етап передбачає поточні усні звіти студентів про хід виконання проекту і заповнення ними звітних форм. До нього відносять наступні типи вправ: рецептивні, репродуктивні і продуктивні комунікативні з опорою на таблиці та схеми.

Презентаційний етап передбачає підготовку студентів до усної презентації проектів в ході виконання рецептивних і продуктивних комунікативних вправ з опорою на письмові завдання. В ході цієї підготовки відбувається остаточне оформлення проектів (створення мультимедійних презентацій в програмі Power Point, відео в цифровому варіанті тощо), після чого слідує власне презентація проектів. Студенти виконують групи вправ для навчання усної презентації проектів та для організації презентації проекту.

Головною метою *підсумкового етапу* є аналіз та оцінювання проектної діяльності й проектів студентів. Студенти надають висновок з кожного представленого проекту, дають оцінку проекту в цілому, а також оцінюють

роботу кожного студента. Передбачається написання письмових звітів з проектної роботи. Таким чином, студент аналізує одержану інформацію та використовує її для загального оцінювання діяльності студентів. З цією метою їм пропонується спеціально розроблена система звітування, яка полягає в регулярному заповненні звітних форм та перевірочних листів. Підсумковий етап також включає завдання самоаналізу. Студенти представляють аналіз труднощів, з яким стикнувся під час роботи над проектом в усній чи письмовій формі. Викладач аналізує одержану інформацію і використовує її для загального оцінювання діяльності учнів. Щодо типів вправ цього етапу, студенти виконують рецептивні, рецептивно-репродуктивні і репродуктивні умовно-комунікативні; рецептивні і продуктивні комунікативні типи вправ.

Отже, формування компетенції в англійському монологічному мовленні у студентів засобами проектної роботи уможливорює поєднання мовленнєвої іншомовної діяльності з іншими видами діяльності: дослідницькою, трудовою, естетичною. Робота над проектом передбачає поєднання самостійної індивідуальної діяльності студента з парною, груповою і фронтальною творчою діяльністю з розв'язання певної проблеми, що потребує вмінь ставити проблему, намічати способи її розв'язання, планувати послідовність дій, підбирати необхідний текстовий матеріал, обговорювати його з членами групи, систематизувати, визначати способи його презентації і, нарешті, уміння усної презентації проекту широкому загалу, тобто формування у студентів вмінь публічного виступу, що є важливим для їх подальшої професійної діяльності.

Все вищезазначене виступило орієнтиром для розробки системи роботи, спрямованої на формування компетенції в англійському монологічному мовленні у студентів вищого мовного закладу освіти на основі проектної діяльності. Описана система вправ увійшла до зазначеної схеми роботи, яку представлено у наступному параграфі нашого посібника.

4.4. Система вправ для навчання монологічного мовлення засобами проектної роботи

Дедалі більшого розвитку у підготовці студентів у вищих педагогічних навчальних закладах набуває проектна робота, оскільки саме така методика навчання іноземних мов сприяє формуванню у студентів мотивацій до вивчення іноземної мови, сприяє активізації мислення, пам'яті та уваги, розвиває лінгвістичні та соціокультурні здібності, удосконалює професійні іншомовні компетенції студентів в усному та писемному мовленні. Проектну роботу можна назвати пошуковою науковою діяльністю, оскільки студент перебуває у творчому пошуку необхідної інформації, засобів та методів для відповідного індивідуального чи групового представлення проекту в процесі аудиторних занять. Проектна робота реалізує особистісний підхід до студента, що вимагає перш за все відношення до студента як до особистості з її потребами, можливостями і прагненнями.

Вивчивши дослідження науковців, схилиємось до поданої Е. Полат типізації проектів 1) дослідницький, ознайомлювально-орієнтувальний, творчий, рольово-ігровий – за домінуючим методом; 2) монопроект, міжпредметний – за предметно-змістовою частиною; 3) між групами одного чи декількох навчальних закладів, одного регіону, країн, континентів чи різних – за характером контактів; 4) декілька чи багато учасників – за кількістю учасників.з її деталізацією з урахуванням специфічних особливостей навчання іноземної мови як спеціальності.

Наведемо приклад в межах вивчення змістового модулю “Climate and Weather” в курсі «Практика усного та писемного мовлення (англ.)» проект “*Global warning: facts and our future*”, робота над яким передбачала роботу за певною схемою на основі розробленого комплексу вправ.

Тип проекту: рольово-ігровий, соціально-імітаційний із елементами

інформаційно-дослідницької і творчої діяльності.

Тривалість проекту: 2 тижні.

Форма роботи: індивідуальна, в малих групах.

Форма оформлення результатів: виступ з промовою.

Згідно з визначеною послідовністю реалізації розробленої нами системи вправ проект передбачав розподілення роботи на 4 етапи, а саме: етап підготовки проекту, етап виконання проекту, етап презентації проекту й етап підведення підсумків.

1. Підготовчий етап

Група вправ на розвиток умінь генерувати ідеї.

Мета: Сформулювати проблему проекту.

Інструкція: Global warming and its potential harmful impacts are pressing issues facing scientists and policy makers all over the world. Make a list of items concerning the problem. You have 5 minutes. Now present your list of items.

Група вправ для планування ходу проекту.

Мета: Визначити мету проекту, сформувати групи, розподілити ролі, обов'язки кожного учасника, надати список інформаційних ресурсів.

Інструкція. In this activity, you are being called into action by the United Nations to examine the causes and potential impacts of global warming and to develop policy recommendations for adoption by UN member nations. Now let's divide the class into small groups according to the number of the items chosen. You serve as an expert member of a climate action team working on global warming issues. Your team will investigate the following questions:

- Is the climate warming?
- What role, if any, do humans have in contributing to climate change?
- What policy choices can be made to respond to global warming?

Pay special attention to sustainable energy and the production of greenhouse gases. While much is now known about climate change and energy use, there are still many questions that need to be answered and decisions that will have to be

made in order to address the problems associated with global warming.

For this project you will work in groups of five. As a team, you will use the Koshland Science Museum website along with other web-based resources to investigate climate change and global warming. Note that while this scenario is fictitious, many of the questions addressed in this activity are the same questions being considered by real-life climate scientists, economists, policy analysts, energy experts, and urban planners.

Інструкція: If you want your project to be done well, it is necessary to plan it carefully. Work with your group and make a plan of your project, present it to other groups.

Інструкція: If you want your project to be effective, it is necessary to define your goals and final product. Work with your group and make a plan of your project, present it to other groups.

2. Виконавчий етап.

Група вправ для навчання графічних способів викладення інформації.

Інструкція: You have your list of items concerning the problem. Now let's try to generalize these items and present the items chosen in a form of diagram. Be ready to describe it.

Група вправ для розвитку вмінь монологічного висловлювання на основі опор.

Мета: навчити студентів висловлюватися на основі прочитаного тексту/переглянутого матеріалу і передавати власне ставлення до змісту отриманої інформації.

Інструкція: First, watch the video from the American Association for the Advancement of Science (AAAS) for an introduction to why climate change is an important issue:

[AAAS Video on Climate Change](#) (студентам надається гіперссілка)

Read the given questions and give a detailed answer basing on the web materials given after every block.

1. Before you begin your investigation of the changing climate, you should understand the difference between “climate” and “weather.” How is climate different from weather? How are climate and weather related?

Climate and Weather (US EPA)

What's the Difference Between Weather and Climate? (NASA)

2. The UN is concerned that the gas carbon dioxide (CO₂) may have something to do with recent changes in the climate. What is the greenhouse effect? How is amplified warming different from natural warming?

The Greenhouse Effect (BBC)

What is the Greenhouse Effect? (KSM) Living in the Greenhouse (NCAR)

3. There are many different factors that contribute to climate change. What factors are most responsible for significant changes in the climate? Which of these are natural causes and which are driven by human activity?

Causes of Climate Change (KSM) What on Earth Affects Climate? (NCAR)

Can We Change the Climate? (US EPA)

4. Humans, like all species on this planet, will see many alterations in their environment as the global climate changes. How will humans be affected by changes in the climate? How will global warming change ecosystems and the environment?

Changes in the Climate (KSM)

Impacts of Climate Change (KSM)

See the Impacts (US EPA)

Група вправ з організації пошуку письмової інформації.

Мета: Організувати самостійну діяльність учнів з читання та відбору текстів з обраної проблеми.

Now that you have learned about the causes of climate change and the impacts of global warming, more research is needed about how to study and respond to climate change. Each member of the group will now assume a role for the investigative team of experts (Climate Scientist, Policy Analyst, Economist, Energy Expert, and Urban Planner). Each of you will work individually, according to your role, and investigate the issues related to global warming from several different perspectives.

Група вправ з письмового оформлення доповіді.

Інструкція: When finished with your individual research, share what you have learned with your team and prepare a written report to be presented in the class. Reference the appropriate worksheet to complete this activity (див. додаток Б).

The Roles:

- **Climate Scientist:** Investigate the scientific data behind climate change and tools used to study global warming.
- **Policy Analyst:** Learn how laws and public policy can affect climate change.
- **Economist:** Study the economic impacts associated with global warming and see how business leaders are responding to the changing climate.
- **Energy Expert:** Explore how we get energy for transportation and electricity and learn how energy use impacts the climate.
- **Urban Planner:** See how architects, engineers, and city planners are responding to climate change by using sustainable materials and energy efficient designs.

3. Презентаційний етап.

Група вправ для організації презентації проекту

Мета: навчити студентів робити усні доповіді за результатами дослідження.

Інструкція: Each member of the group has completed the individual worksheets, now the group should prepare a report and/or a presentation describing your policy recommendations. See the relevant worksheet to complete the group activity (див. додаток Б). Writing a report follow the outline:

Heading

Subject:

Name(s)

Date:

- Aim of the report

Introduce the report with the aim and background information.

The aim of this report is to...

This report aims at...

- Negative comments

List all the negative facts you have learnt.

There are several disappointing facts.

- Positive comments

List all the positive findings.

On the other hand,

- Conclusion and recommendations

To sum up, ...

Інструкція: You are going to give a presentation on the problem. Think what most significant facts in your report you would like to tell the class, write them down. Make an oral presentation of it following the model (in each item choose one of the phrases):

1. Introducing the topic

Today I'm going to talk about...

Now I'd like to describe...

The aim of my/our presentation is to...

I've/we've divided the presentation into two/three parts.

First, I'd/we'd like to give you an overview of...

Then, I'll/we'll move on to...

After that, focus on...

Finally, we'll deal with...

Consider...

2. Referring to questions

Feel free to interrupt me if there's anything you don't understand.

If you don't mind, we'll leave questions till the end.

3. Introducing each section of presentation

So, let's start with... (objectives...)

Now let's move on to... (the next part...)

Let's turn our attention to... (the question of...)

This leads us to... (the question of...)

Finally... (let's consider...)

4. Summarizing a section of presentation

That completes my description of...

So, to summarize... (There are five key points...)

5. Referring backwards and forwards

I mentioned earlier... (the importance of...)

I'll say more about this later.

We'll come back to this point later.

6. Checking understanding

Is this clear?

Are there any questions?

7. Referring to visual information

This diagram shows...

If you look at this graph you can see...

What is interesting in this diagram is...

I'd like to draw your attention to this chart...

8. Referring to common knowledge

As you know...

As I'm sure you're aware of...

9. Concluding

That concludes my talk (our report).

That brings us to the end of our presentation.

If you have any questions, we'd be pleased to answer them.

We'll do our best

Thank you for your attention.

4. Підсумковий етап.

Група вправ для оцінювання проектів.

Мета: навчити студентів само- і взаємоконтролю та оцінювання проектної діяльності в усній і письмовій формі.

Інструкція: Give your assessment to the projects presented:

1. Which part of the Project did you find most interesting or relevant? Why?
2. Which part of this Project did you find most interesting? Why?
3. What have you learnt from this Project?
4. What was the most difficult part of this Project?
5. Who was the most active member in your team?
6. Who was the least active member in your team?

Інструкція: Express your opinion on the project.

You will have a debate to assess your project work. Go back to the beginning of this project and try to remember the various stages up to now. Think carefully and make as many notes as you need to help you during the debate.

Aspects to consider:

1. Which part of this Project did you find most interesting or relevant and why?
2. Which part of this Project did you find least interesting and why?
3. What have you learnt from this Project?

4. Whose presentation was the most interesting and why (organization, visuals, subject knowledge, eye contact)?

5. Who was most active member in your team?

Як можна побачити з наведеної схеми не всі групи вправ запропоновані у попередньому параграфі нашої роботи було реалізовано у наведеному вище прикладі роботи над проектом. Так, наприклад, не вважаємо за потрібне використовувати таку групу вправ, як-от, для навчання підготовки доповіді (доповіді-презентації). На нашу думку, вправи цієї групи слід пропонувати студентам при першій роботі над проектом, чи взагалі можна пропонувати студентам за межами запропонованої схеми.

Так, перед початком роботи над нашим проектом студентам пропонувалися рекомендації зі створення презентації та підготовки доповіді-презентації. Увага студентів зверталась на те, що найголовнішим було вірно підібрати матеріал для презентації. Студентам було запропоновано рекомендації щодо вибору матеріалу та алгоритм підготовки презентації.

Рекомендації щодо вибору матеріалу для презентації.

Before you can organize your presentation, you must first choose the material for it. But your real task is deciding what not to use. No matter what your topic is, you'll always be able to find a lot more material than you'll have time to discuss. And, more importantly, audiences have a limit to how much material they can absorb. Here are a few guidelines to keep in mind when choosing what material to include:

1) Select a variety of material. Do you know the expression 'variety is the spice of life'? Applied to speeches, it means using a mix of types of material – anecdotes, statistics, examples, quotes, and so on. A variety of material makes your speech more interesting. It also increases the chance that each member of your audience will find something appealing.

2) Keep your audience in mind. Choose material that your audience will understand and find interesting. The question isn't what you know about the topic.

It's what does the audience need to know in order to make your presentation a success.

3) Carry a spare – always. Keep some material in reserve – an extra example, statistic, or anecdote. You never know when you'll need it, especially in a Q&A session following the talk.

Перед створенням самої презентації слід також відмітити для студентів деякі технічні моменти, які допоможуть створити ефективну презентацію. Так, перед завданням підготувати доповідь-презентацію, ми надали студентам та обговорили наведені нижчи поради.

Рекомендації щодо створення ефективної презентації:

1) Start with a title, a headline, that gives the whole content in a very compressed form. A good title is one that gives a reasonable idea what the talk is all about!

2) Minimize the opportunity for distraction by removing any irrelevant material such as music, sound effects, animations, and background images.

3) Use simple cues to direct learners to important points or content. Using text size, bolding, italics, or placing content in a highlighted or shaded text box is all that is required to convey the significance of key ideas in your presentation.

4) Don't put every word you intend to speak on your PowerPoint slide. Instead, keep information displayed in short chunks that are easily read and comprehended.

5) Text:

- *make it big*

How to estimate? Look at it from 2 meters away.

- *keep it simple*

✓ not many colours;

✓ not many fonts and styles;

✓ the 6 x 7 rule (no more than 6 lines per slide, no more than 7 words per line)

6) Picture:

- *keep it simple*

Art work may distract your audience; artistry does not substitute for content

7) Sound:

- *keep it simple*

Sound effects may distract too; use sound only when necessary

8) Capitalization:

- *make it clear*

All capital letters are difficult to read; upper and lower case letters are easier

9) Fonts:

- *make it clear*

- ✓ italics are difficult to read on screen;
- ✓ normal or bold fonts are clearer;
- ✓ underlines may signify hyperlinks - instead, use colours to emphasize

10) Numbers:

- *make it clear*

- ✓ Use numbers for lists with sequence

For example:

How to put an elephant into a fridge?

1. Open the door of the fridge
2. Put the elephant in
3. Close the door

11) Bullets:

- *make it clear*

- ✓ Use bullets to show a list without
 - priority
 - sequence
 - hierarchy...

12) Colours:

- *make it clear*

- ✓ use contrasting colours;
- ✓ light on dark vs dark on light;
- ✓ use complementary colours

13) Size:

-*make it clear*

- ✓ Size implies importance

14) Focal Points

- *make it clear*

- ✓ Focal points direct attention

15) Be consistent:

- ✓ Differences draw attention
- ✓ Differences may imply importance
- ✓ Use surprises to attract not distract

16) When creating:

- ✓ Text to support the communication
- ✓ Pictures to simplify complex concepts
- ✓ Animations for complex relationships
- ✓ Visuals to support, not to distract
- ✓ Sounds only when absolutely necessary
- ✓ Think about the audience
- ✓ Summarize the key points at the end.

17) When Presenting:

- ✓ Speak loudly and clearly with fluctuation
- ✓ Direct your words to all aspects of the room
- ✓ Maintain eye contact with your audience
- ✓ Ask questions of your audience (if applicable)
- ✓ Don't read the slides word-for-word

18) Closing remarks:

- ✓ ask for feedback
- ✓ be particular about the time allotted for presentation
- ✓ leave time for questions

Наведемо приклади вправ, що пропонювалися студентам.

Після ознайомлення студентів з рекомендаціями, їм пропонувалися практичні завдання, які виконувалися індивідуально, в парах та групах. Наведемо деякі приклади.

Приклад 1.

Мета: навчання студентів виокремлювати головні ідеї тексту для роботи з доповіддю-презентацією, розвинути вміння складати текст презентації.

Інструкція: Look through the text below and try to note down only its main ideas and information. Choose from these ideas the information that will be used in your slide-show.

Imagine How the World Would Change by Knowing

What Type of Learner You Are

President John Kennedy was a reader and writer. President Lyndon Johnson was a listener. President Johnson didn't do well as he could in the White House because he thought he had to follow Kennedy's way of learning and absorb everything through writing. As well written as those reports were, he couldn't comprehend them as well as Kennedy. It wasn't until many years after the White House that Johnson learned what type of learner he was. Now, all we can do is think of the possibilities of how different the United States would be right now if he learned sooner.

Eisenhower was a reader and writer. During the war, Eisenhower insisted that all questions be presented in writing prior to each press event. His press events, outstanding and memorable because of his ability to process in writing, opened his

path to Washington. In Washington, Eisenhower, now required to be a listener and respond on the spot, found it very difficult to learn and think. This limitation did affect his decision making, thus the world's progress, and especially America's success. His country no longer had the full benefit of his evolutionary learning – his brilliance.

Our school system teaches by listening and reading and not writing. This is why many writers' in high school and college do poorly in lecture-type classes. When required to test based on lecture they usually receive an inadequate grade for their level. When allowed to read and submit a report, they flourish. When allowed to process the information in writing they add to classroom conversations in outstanding ways. Many times moving the information in evolutionary new ways or depths. Writers need to design their study through the writing process. Writer's learn and perform by writing not listening.

What type of learner are you? Your child? Significant other? Customers you attract? How does this affect how they learn from you, how they process, and how they succeed?

The way they learn affects them in everything they do in their life and yours. For instance, are you an entrepreneur? Today, it is popular for entrepreneurs to deliver their information through teleclasses and teleseminars. I know, I'm a certified teleclass leader, and offer these regularly.

Most individuals who attend these events learn best through listening. The majority of the attendees are listeners. Does this mean that readers/writers aren't able to learn through this manner? Not, necessarily. Their success does depend on the leader and the event's structure.

If you are a reader/writer and you are registering for a teleseminar – 98% listening design – then you will need pre-session prep notes, a recording of the session, and to set aside additional time to process the information in writing afterwards in order to maximize your learning. The leader needs to allow writing time, exercises, during the session. The event needs to provide preparation and follow up

materials, such as notes. And encourage continued processing through writing afterwards. An important skill required for leaders of both learners is learning the delicate balance between giving space for writing and not letting listeners fall zone out.

Are the type of customers you attract listeners or reader/writers? Because of the law of attraction, like attracts like, and quantum physics, it is natural for listeners to attract listeners. And readers/writers attract the same. This does not necessarily mean listener learners can't attract readers/writers. It does mean that to attract the opposite you will need to learn and practice the opposite's way of learning. If you are listener, learn to process through writing. If you are a writer, learn and practice listening and language skills. An acting class is an excellent place to start.

Attracting the opposite is a choice. It will require both extended patience and practice. The payoff can be enormous in making revenue. There isn't a right or wrong in this, just awareness, observation, and choice. If you are a company that wants to attract the opposite for a wider set of prospects, hire the right learner, and have the patience to work with them knowing their benefit for the company.

If someone is standing before you, you can easily tell if they are a listener just by watching their brain process as you verbalize. If they need to write it down, let them, you also have the answer on how they learn.

Listeners, who want to write something, love to talk their way through what they want to write first verbally before writing. Or they want someone to listen as they process a spot they make be stuck on in their writing. Ask them to tape record their part of the conversation. They will probably not need to hear it again but the safety net will provide calm in their writing process.

This is why writers prefer to tape record interviews. They aren't natural listeners and need that additional support to process. After years of conducting interviews, the writer's listening skills have increased to higher levels and they rely less on the tape recorder as support.

Knowing your learning style does determine life, career and relationship performance. It can affect your job evaluations, who you attract in life, success and results. If your boss is a listener and you a writer, it can be a big difference in how you get along, frequency of pay increases, and even whether you are let go.

If you have every let someone go, think back to whether they were just a different type of learner than yourself, and this tried your patience. I know I can find a few when I was an early employer. I bet you can too.

If you are in a high position, it could affect America or even the world. Who knows, someone reading this today may be President years from now and a single decision like going to war may be made outside the scope of their learning style that can cost America much.

Be brilliant at who you are by knowing how you learn. And then doing it your way!

Приклад 2.

Мета: надати студентам знання щодо структури та основних елементів доповіді-презентації.

Інструкція: Discuss with your partner why you noted down only the information that you did when doing the preceding activity. Prove why exactly that kind of information should be in your slide-show. What can be said of the other ideas and information in the text? Why could they be omitted? Should any mention of them be made in your oral speech while presenting the material? What should this mention be and how can you include it into your speech?

Приклад 3.

Мета: навчити студентів будувати доповіді-презентації.

Інструкція: Share the conclusions that you have made in your pairs with the other students in the group. If necessary, edit your report taking into consideration the comments of other students.

Робота над презентацією передбачала її оцінювання іншими студентами групи за таблицею оцінювання. Також студенти групи коментували проведену презентацію та давали свої рекомендації щодо подальшої роботи.

Приклад 4.

Мета: продемонструвати структуру доповіді-презентації та проаналізувати її ефективність.

Інструкція: Listen to the report, watch the slide-show and evaluate this presentation as *exemplary, acceptable or ineffective*. Use the criteria given below.

Exemplary	Acceptable	Ineffective
Clear and concise information increases message comprehension. Consistent use of font type and adequate size to enhance readability.	Information is mostly clear and concise. Adequate use of font type and size for readability.	Information is not concise. Too much text on visual aids. Inconsistent use of font type and size hinders readability.
Visual aids significantly draw attention to content, not to unimportant details. Aids are used ethically to convey information objectively.	Visual aids adequately draw attention to content, not to unimportant details. Aids are used ethically to convey information objectively.	Visual aids are irrelevant or insignificant to speech purpose and thesis. Visual aids draw attention to superficial details. Aids unethically used to mislead or manipulate information.
Background, color, and layout of text and/or graphs thoughtfully designed to create interest and enhance	Background, color, and lay out of text and/or graphs appropriately designed.	Background, color, and lay out of text and/or graphs not appropriately designed. Clutter

visual appeal.		reduces visual appeal.
----------------	--	------------------------

Також зауважимо, що не кожен проект може передбачати групу вправ для навчання графічних способів викладення інформації. Наведемо також приклад вправи з цієї групи вправ викладення інформації, яку було запропоновано студентам у роботі над змістовим модулем “Family” в межах роботи над запропонованим ним міні проектом.

Приклад 1.

Інструкція: Draw in a pie-chart distribution of your time on the following aspects: school, homework, communicating with mates, hobbies, other. Present it in the classroom and explain the data on the pie-chart.

Вважаємо за потрібне також відзначити, що студенти 1-го року навчання ще не достатньо готові до систематичної роботи з довготривалими, лінгвістичними та дослідницькими проектами, що потребують детального опрацювання. Відтак, спочатку студентам пропонувалися проектні пошукові завдання WebQuest.

WebQuest – це сукупність декількох видів пошукових завдань, у яких більшість або навіть вся інформація, що використовується студентами, походить з мережі Інтернет [19]. WebQuest також розуміються як короткострокові або довгострокові Інтернет-проекти, які підготовлені вчителем або/та студентами й мають чітку структуру. Ці види проектів допомагають студентам зосередитися на використанні інформації та підтримують високий рівень інтелектуальної діяльності. Проте основною рисою WebQuest є те, що для роботи студенти отримують від викладача список уже дібраних ним вебсторінок для пошуку інформації у мережі Інтернет, які відповідали б запропонованим завданням і задовольняли потреби студентів та певні поради щодо того, як систематизувати отриману

інформацію. Це є важливим для роботи зі студентами молодших курсів, які ще не вміють працювати з великими масивами іншомовної інформації.

Взагалі WebQuest складатється зі:

1) вступу, в якому представлені загальні відомості і певна фонові інформація;

2) завдання, а також кінцевого очікуваного результату роботи студентів;

3) списку інформаційних джерел, необхідних для виконання завдання.

Більшість (але не обов'язково всі) можливих джерел вказуються у цьому списку. Вони лише є орієнтирами у всесвітній мережі. До інформаційних джерел включають документи з інтернету, дані про експертів, з якими можна зв'язуватися засобом електронної пошти або конференції у реальному часі. Оскільки подається повна інформація про джерела, студент не залишається сам на сам з безмежними ресурсами Інтернету.

Завдання, що пропонувалися студентам для роботи над міні проектами WebQuest також розподілялися та надавалися студентам відповідно до запропонованої вище схеми.

Наведемо приклади короткострокових міні проектів, який за своєю структурою є WebQuest (завдання подані у узагальненому вигляді, але реалізовувались за описаною схемою). Так, в межах вивчення теми “My House” в курсі «Практика усного та писемного мовлення (англ.)» студентам пропонувалося наступне завдання:

Інструкція: підготуйте WebQuest за наступним завданням.

You are an estate agent in Great Britain. You should persuade your clients to buy a house. To make your speech persuasive use photographs and other promotional materials. The list of web-sites you may use is added.

Тривалість проекту: 2 академічні години самостійної роботи.

Форма роботи: індивідуальна.

Форма оформлення результатів: виступ з промовою у супроводі слайд-шоу.

В курсі «Практична граматики (англ.)» можна запропонувати студентам WebQuest, а саме “[Matching Verb Tenses and Adverbs – A Good Idea?](#)”. Опишемо його детально.

Вступна частина (викладач представляє загальні відомості про завдання і надає певну фонову інформацію): The majority of grammar texts or websites include lists of adverbs that can be or "should" be used with certain verb tenses. For example, *already* and *for ... (years/months/a long time/etc.)*, among a number of others, are frequently listed in the present perfect tense lesson as good choices of adverbs to use.

Frequency adverbs such as *every day*, *always*, or *often* are almost exclusively taught with the present simple tense.

No matter what the original pedagogical rationale may be, this has resulted in a misleading picture of what verb tense is and how it works in the English language.

Many of our students are under the perception that frequency adverbs such as "every day" should always accompany the present simple tense, as in "John swims every day," or, the adverb "already" demands the present (or past) perfect tense, as in "I have already emailed him." However, a simple observation tells us this simply doesn't hold up in reality. For example, native speakers of English can easily say,

"John has been swimming *every day*," or "I *already* use Facebook." The choice is driven by meaning and context, not the mere presence of temporal adverbs.

For this reason, the current task aims to encourage you to investigate and discover the "direct matching relationship" (or lack thereof) between verb tense and adverbs.

Інструкція: Read the following exchange between a Russian and an English speaker on the use of the Present Perfect tense and the adverb *already*: <http://www.eclecticenglish.com/board/viewtopic.php?t=66> Who do you agree with? Do you think adverbs should determine which verb tense(s) we choose? If you disagree with each other or are not 100% sure about the answer, you are ready for your own research. Conduct your own research on verb tense and adverbs.

1. Do a search on the web using any search engines of your choice (e.g., Google search, Yahoo search) for verb tenses that can be used with each of the following adverbs.

- *always* (except with present simple)
- *every day* (except with present simple)
- *already* (except with present perfect)
- *for ...* (except with present perfect)

2. Select the best examples for your presentation. Do not repeat any verb tense for each adverb (Each verb tense should only appear once under each adverb.)

3. Present your results/examples to the rest of the class. Summarize your findings. What is your conclusion? What have you learned from this process? How has what you have learned through this task changed or how may it affect your approach to learning English verb tenses?

5. Be ready to submit an electronic copy of your findings after the presentation.

Tips and Guidelines

•Brainstorm ideas for different ways to search for good results. Below are a few examples. Can you think of others?

- *key phrase* search → "is always", "has always", "had always"
- use of *truncation* → "for * years", "working * every day"

•Avoid including inappropriate content in your examples.

•Do not use newspaper headlines. (Newspaper headlines often contain irregular uses of verb forms.)

Тривалість проекту: 3 академічні години самостійної роботи.

Форма роботи: індивідуальна.

Форма оформлення результатів: виступ з промовою у супроводі слайд-шоу.

У ході роботи ми надавали студентам рекомендації щодо проведення роботи. Викладач пояснював як організувати та представити зібрану інформацію; поясняв критерії оцінювання.

Отже, нами була описана система роботи з формування компетенції в англійському монологічному мовленні у студентів мовних спеціальностей засобами проектної роботи. Різноманітні види роботи, що представлені в усіх описаних завданнях, підвищували активність засвоєння матеріалу та забезпечували позитивний психологічний вплив на студентів, які прагнули виконати завдання якомога краще та почувалися більш впевнено та розкуто в момент виконання завдань. Крім того, такі прийоми навчання посилювали мотивацію вивчення іноземної мови в цілому, а також прагнення до самовдосконалення саме в англійському монологічному мовленні.

У процесі вивчення курсів «Практика усного і писемного мовлення (англ.)» та «Практична граматики (англ.)» для студентів молодших курсів можемо запропонувати реалізацію таких англомовних проектів, як-от:

- презентаційні проекти (круглі столи, англомовний клуб, вистави, концерти тощо);

- творчо-дослідні проекти (інформаційні повідомлення, тематичні стіннівки тощо);
- міжпредметні проекти (лінгвокраїнознавчі, літературознавчі та перекладознавчі квести та вікторини тощо);
- інтернет-проекти (інтернет-конференції, інтернет-спілкування Skype з метою збору та обміну інформації тощо).

4.5. Навчання монологічного мовлення з використанням кейс технології . Система вправ.

Щоб досягнути успіху у використанні кейс-технології на уроках АМ, потребуються певні умови: достатнє засвоєння учнями навчального матеріалу; задовільний рівень сформованості комунікативних вмінь та навичок. Не менш важливою умовою використання технологій під час занять є вікова та психологічна підготовка учнів працювати з завданнями, адекватно аналізувати та сприймати надану інформацію.

Так наприклад виходячи з особливостей юнацтва, буде доречним запропонувати учням 10 класу такі теми для обговорення, які мають соціальну спрямованість, наприклад: «Family Relationship», «People and society», «Make Up Your Mind».

Наведемо приклад відповідної вправи.

Imagine that these photos belong to your album. Choose one of them to present it to your friend. After 1 minute 30 minutes, you present the chosen photo. Your answer does not exceed 2 minutes (12–15 sentences). Presenting the chosen photo, don't forget to mention: where and when it was taken; who or what is represented therein; what is happening; why you want to keep it in your album; why you decided to show it to your friend. Make your presentation as a cohesive and logical monologue. Start your answer by saying: «I chose photo N ° ...»

Так, актуальними для учнів 10 класу вважаємо теми: «Communication Technologies», «New Horizons».

Наведемо приклад відповідної вправи.

You are «a leader of your school band». The members of the band and you have just returned from the International Music Festival, that took place in New York. Your task is to use 3 photos and to tell to the local TV show presenter (your partner) about your band and the festival.

Tell about:

- some peculiarities and details of the events in the pictures;*
- the place of the events (area);*
- how you managed to take the pictures.*

Як наслідок, знання набувають цінності для учня. Для нього стає необхідним усвідомлення та розуміння сутності освітнього матеріалу та власна оцінка мовленнєвих навичок. Учень прагне до самовдосконалення, набуває змін його характер пізнавальних інтересів та починається процес інтелектуалізації таких когнітивних процесів, як увага, пам'ять, уява, мислення, мовлення.

Можна запропонувати і таку комунікативну вправу:

- look at the photo and answer some questions. What do you see? What do you think is the theme of the advertisement?

- read the slogan: «women care only about their cars». What does it mean?

Compare stereotypes about parenting roles and the distribution of childcare skills In England and Ukraine.

What do you think?

- imagine another humorous ad that would highlight parents` stereotypes.

Учень профільної школи потребує сумлінної особистісної діяльності, яка повинна здійснюватися в рамках шкільної освіти. Навчання може придбати нового особистого значення і стати для нього діяльністю стосовно самоосвіти та саморозвитку. Почуття зрілості - це сприймання підлітка себе

як дорослої людини, і цей момент є головною та важливою психологічною характеристикою учня.

Темами, що найкраще зможуть відобразити психологічні та вікові особливості формування свідомості школярів, можуть стати: «Teenagers` world», «Youth Movement».

Наведемо приклад відповідної вправи.

You have decided to take break dance lessons and are looking for information about this activity. After 1 minute 30 minutes of reflection, you put five direct questions to ask: the price of the lessons; the school address; the duration of a module; the need to have a special outfit; if the lessons take place in the evening. You will have 20 seconds to ask each question.

В нашій країні використання кейс-технології відбувається відносно недовго, тоді як на Заході і в США використовується досить давно. Через те, що українські вчителі АМ тільки ознайомлюються та починають працювати з цією технологією, виникає багато питань щодо організації освітнього процесу на основі кейс-технології та коректного формулювання тих чи інших завдань, тому виникають питання щодо інтерпретації та правильного тлумачення понять. Тому, необхідно розібратися з понятійним апаратом «кейс-технології».

Кейс - технологія, на думку більшості сучасних дослідників, є аналіз конкретної ситуації, яка змушує нас підняти пласт набутих знань і застосувати його на практиці. Таким чином, кейс-технологія трактується як кейс-метод в контексті нових педагогічних технологій.

В методиці викладання іноземних мов поняття «кейс-технологія» визначено як «сучасна інтерактивна технологія навчання школярів, заснована на аналізі проблемних ситуацій, що поєднує в собі різні форми діяльності і спрямована не тільки на придбання знань учнями, а й на формування у них нових якостей і вмінь».

На уроках АМ кейс-технологія дозволить активізувати навчання, розвивати аналітичні та комунікативні здібності, допомагає навчитися обробляти великі обсяги інформації, розробляти критичне та проблемне мислення і формувати універсальні навчальні дії; спрямовані не стільки на розвиток певних знань, скільки на формування стійких навичок, а також на формування загального комунікативного та інтелектуального потенціалу вчителя і учня.

Застосування кейс-технології на уроках АМ також актуально завдяки використанню комп'ютерної графіки, відео і аудіозаписів, використанню технологій 3D – моделювання тощо.

При роботі з кейсом пропонують дотримуватися наступного алгоритму:

1. Розробка ситуації (кейса) з пройденого матеріалу.

Кейс містить інформацію, яку учні повинні проаналізувати; на основі висновків щодо проаналізованого, знайти рішення і потім довести правильність свого вибору.

2. Презентація матеріалів учням.

3. Самостійне обговорення проблеми учнями.

Ситуація спочатку аналізується кожним учнем самостійно, потім обговорюється в парах або малих групах, що складаються з 3-х або 4-х чоловік, де кожен учасник вносить свій внесок у вирішення проблеми, і в кінці, в ході загальної дискусії після розгляду всіх альтернатив і обґрунтувань, робиться спроба прийняття єдиного рішення.

4. Презентація учнівських робіт.

5. Завершальний етап - оцінка учнівських робіт за такими критеріями:

а) знання лексичного матеріалу;

б) грамотна побудова граматичних конструкцій, тобто вміння правильно і грамотно будувати речення;

в) активність учнів в обговоренні кейса.

Перевагою кейс-технології є те, що вона не передбачає однозначного вирішення проблеми, способи її вирішення учнями можуть різко відрізнятися один від одного. Учасник завжди може придумати свій неповторний варіант рішення.

Кейс має в собі такий зміст:

- 1) проблемна ситуація (будь-який випадок, момент, спогад з життя);
- 2) зміст ситуації (історичний аспект, часова ланка, опис дій її учасників);
- 3) коментування проблеми;
- 4) завдання для розгляду та вирішення кейсу;
- 5) додаткова інформація.

Виділяють навчальні, ілюстративні та практичні кейси. За обсягом, вони поділяються на: міні-кейси (1-2 сторінки); стислі (3-5 сторінок); повні (20-25 сторінок).

Наступний критерій – це цілі та завдання навчання, за яким розрізняють кейси для:

- навчання розв'язання проблем типового характеру;
- навчання розв'язання завдань нетипового характеру;
- навчання принципам аналізу та надання оцінки певної ситуації; ілюстрування проблеми; рішення або концепції в цілому.

За способом демонстрування інформації, кейси повинні бути ретроспективними або оповідальними (*retrospective or narrative*) і вимагати прийняття рішення (*decision-forcing*).

Стосовно сутності питань, закладених у кейси, виділяють таку класифікацію:

- 1) кейс-потреба(загострена проблема, у якій її задоволення стримується певними чинниками);
- 2) кейс-вибір (необхідний вибір одної альтернативи з двох);
- 3) кейс-криза (різке погіршення справ у певній системі, яка приводить до руйнування);

- 4) кейс-конфлікт (спроби протилежних сторін здобути обмежений ресурс);
- 5) кейс-боротьба (протиборство двох сторін відповідно до їхніх тактики та стратегії);
- б) кейс-інновація – нововведення, яке, з'являючись, змінює звичний спосіб життя.

Стосовно контексту дидактичних принципів мультимедії, інтеракції та модулів, таке навчання є повним («justenough»), актуальним («just-in-time») та персоналізованим («justforme»).

Як висновок, потрібно підкреслити, що застосування кейс-технології позитивно сприяє на розвиток учнів профільної школи стосовно набуття іншомовних мовленнєвих вмінь і навичок у контексті кейс-технології, їх покращення та застосування у процесі розв'язання поставлених завдань. Таким чином, кейс-технологія має суттєвий потенціал у формуванні англomовної компетентності в монологічному мовленні в учнів як профільної школи так і студентів вишів.

Технологія кейсів в навчальному процесі порівняно проста і має такі етапи роботи:

- 1) знайомство з ситуацією, її особливостями;

При вивченні учнів з ситуацією, представленої в кейсі, перш за все, необхідно:

Визначити проблемні питання кейсу та зрозуміти, який шлях найбільш підходить для вирішення; вибрати та обробити інформацію, яка необхідна для аналізу, з'ясувати, які негативні моменти можуть створити певні труднощі при опрацюванні.

- 2) виявлення головних проблем і чинників, що можуть реально вплинути на ситуацію;
- 3) індивідуальна або групова робота учнів з матеріалами кейса;

4) робота в невеликих групах (по 5-6 чоловік), щоб домовитися про бачення ключової проблеми і її рішень;

5) презентація і експертиза результатів роботи невеликих груп на загальному обговоренні (в рамках заняття).

Для ефективного формування англомовної компетентності в монологічному мовленні з використанням кейс-технології в учнів профільної школи, пропонуємо систему вправ, яка була розроблена на основі таких тем шкільної програми з англійської мови 10 класу як: «Family Relationship»; «Art and Media».

Ця розробка включає в себе кейси, укладені відповідно до перелічених етапів формування англомовної компетентності в монологічному мовленні:

- перший етап - «observe», який передбачає діяльність учнів, яка обмежена по своїм характером. Особливу увагу на даному етапі приділяється розвитку точного аналізу та уважності при ознайомленні з завданням. Матеріал обов'язково ілюструється фотографією або відеоматеріалом;

- другий етап - «think», виконання завдань на якому вчить учнів швидко робити вибір головного з поданої інформації та формулювати відповідь на основі фразових компонентів;

- третій етап - «imagine», на якому учні повинні бути практично повністю вільні у використанні мови. У них є можливість повністю персоналізувати мову, можуть експериментувати, пробувати включити більш складні.

Завдання цих етапів спрямоване на набуття соціокультурних знань; вміння розпізнати аспекти стереотипів гендерного характеру в рекламі; робити порівняльний аналіз зарубіжних стереотипів та вітчизняних; відокремлювати схожі моменти та відмінності; дати критичну оцінку подібних стереотипів тощо, осмислити питання взаємовідносин батьків та дітей.

В кожному кейсі презентується назва, тип, завдання кейсу; ілюстративні матеріали, посилання на аудіо чи відеоматеріали; питання

множинного вибору або без відповідей взагалі. В кейсах представлена ситуація, зміст якої учні повинні розібрати, зрозуміти та проаналізувати. Є групові завдання, є індивідуальні.

Відповідно до змісту комплексної розробки, кейси розподіляються на такі групи:

1) група кейсів, які спрямовані на формування певних частин висловлювання. Кейси першої групи у більшості своїй носять умовно комунікативний рецептивно-репродуктивний характер. Це вправи на зорове та слухове сприймання інформації та продукування самостійних відповідей учнів на основі тестів. Прикладом може слугувати такі кейси:

Advertising1

Type: receptive – reproductive; conditionally – communicative.

Source : <https://www.youtube.com/watch?v=KtUJRQVW0NQ>

I.OBSERVE:

Watch the video and answer the questions.

1. What type of document is this?

a) a trailer b) a report c) an advertisement

2. In your opinion, for which product or service?
 - a) a tourism agency b) a means of cleaning c) a clothing store
3. Who are the characters seen on the screen?
 - a) friends b) a big family c) unknown people
4. What is the object seen on the screen?
 - a) hurricane spin broom b) hurricane dust ball c) hurricane spin rag
5. Who tells us about the product?
 - a) the man b) the woman
6. Who needs to clean the house, according to the video?
 - a) the man b) the woman c) everyone d) nobody
7. What are the qualities of the product presented?
8. What image of the women is featured in the video?
 - a) the women cook b) the housewives c) the fatal woman
9. Who is the target audience for this advertisement?
 - a) men b) women c) everyone
10. Who do you think should clean the house? Why?

2. Advertising 2

Type: receptive – reproductive; conditionally – communicative.

Source: <https://www.youtube.com/watch?v=1O8yoZitoOk>

I. OBSERVE:

Watch the video and answer the questions.

1. What type of document is this?
 - a) a trailer b) a report c) an advertisement
2. Who are the characters seen on the screen?
3. What is the woman doing?
 - a) watch TV
 - b) prepare dinner
 - c) work with lap-top
4. What is the object seen on the screen?
 - a) a snowball
 - b) a dustball
 - c) a balloon
5. What is the product or service presented?
 - a) a cleaning cloth
 - b) a classic broom
 - c) a new type broom
6. The woman doesn't care about the dust.
 - a) True
 - b) False
7. What is the problem in the video?
 - a) the woman is very lazy person.
 - b) the woman is tired of cleaning the house.
 - c) the woman found out that the dust mites live in her house.
8. What are the qualities of the product presented?
9. One of the advantages of the product is:
 - a) it smells very good
 - b) it leaves a nice aroma at home
 - c) duster extends to 3 feet to get all that gross stuff

10. What image of the woman are featured in the video?

- a) a woman cook
- b) a good housewife
- c) a bad mother

3. Advertising 3

Type : receptive-reproductive; non-communicative

La marque **1** LE MOINS CHER

Moins cher
— que le —
Hard Discount

www.Champion.fr

Dans votre magasin Champion
Rue de la République, 20000
41 300 La Chapelle sur Loire
du mardi au dimanche de 10h à 19h
pour connaître les 300 articles 1€,
visitez le magasin ou appelez
notre service client.

Aujourd'hui c'est difficile de maîtriser son budget.
Avec la marque N°1, moins chère que le hard discount**,
Champion vous permet de choisir parmi plus de 4000 produits
de tous les jours pour faire encore plus d'économies.
Et parce que Champion s'engage sur la qualité, si vous n'êtes
pas satisfait, vous êtes remboursé immédiatement sur place.

Avec Champion, c'est plus facile
de conserver son train de vie.

Champion
Plus facile la vie

N°Azur 0 810 05 5000
Prix d'un appel local

SMITH MACKENZIE BROS

I. OBSERVE:

1. Who do you see in the photo?
 2. Where is the advertising action happening?
 3. What brand is presented?
 4. What idea is suggested?
-) Don't spend a lot on food
 - b) Save on food if the family is large

c) It is possible to buy good quality products at reasonable prices

6. Who is the target audience for this advertisement?

a) poor families

b) families with children

c) housewives

7. What stereotype is put forward?

a) women are good housewives

b) women are good mothers

c) women are beautiful and attractive

2) група кейсів, які спрямовані на формування змістовного висловлювання. Кейси другої групи, загалом, також носять умовнокомунікативний та рецептивно-репродуктивний характер. Окрім зорового та слухового сприймання інформації та продукування самостійних відповідей учнів на основі тестів, присутні завдання, які потребують більш широкого пояснення та більшої кількості вживаних фраз, речень.

Прикладом може слугувати такі кейси:

1. Advertising1

Type: receptive – reproductive; conditionally – communicative.

Source: <https://www.youtube.com/watch?v=S8HNIg6TBUY>

I. OBSERVE:

- Watch the video and answer the questions.

1. What type of document is this?
 - a) a trailer
 - b) a report
 - c) an advertisement
2. Who are the characters seen on the screen?
3. Name all the objects seen on the screen.
4. What are the women seen on screen doing?
5. What is the slogan of the advertisement?
6. Who is the advertisement for?
 - a)men
 - b)women
 - c)everyone

II. THINK:

- Interpret the actions seen on the screen.

7. Women are looking for new recipes.
 - a) True
 - b) False
8. This is an advertisement for a household appliance.
 - a) True

b)False

9. This is an advertisement for several household appliances.

a) True

b) False

10. What image of the woman is featured in the video?

a) a woman cook

b) a housewife

c) an independent woman

III) IMAGINE:

- Imagine such an advertisement for the same type of product by putting in a situation an emancipated woman.

Consider the following.

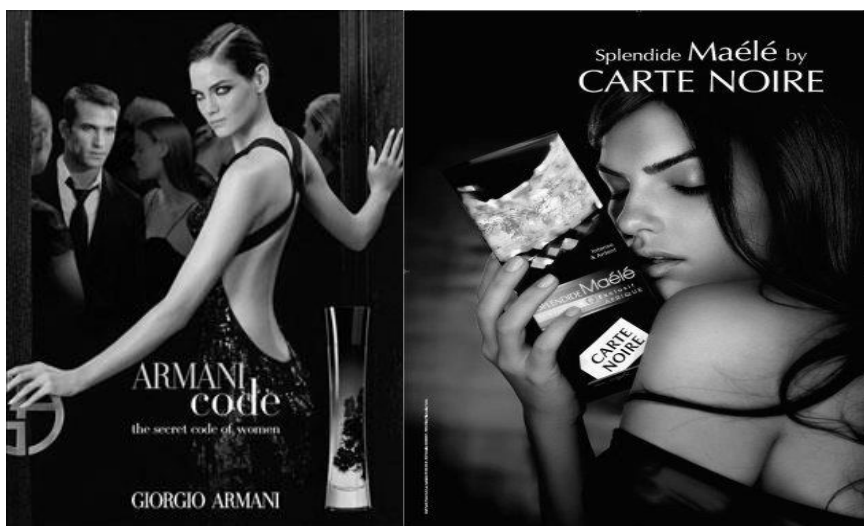
1. The name of the brand.
2. The advertising scenario.
3. The message to be transmitted
4. The advantages of the product.
5. The advertising slogan: short, simple and catchy.
6. The target audience.

2. Advertising 2

Type: productive; non– communicative.

I. OBSERVE / II. THINK

Look at the photos and answer the questions by filling in the grid:

Questions	Image 1	Image 2
What is the product presented?		
Who do you see in the photo?		
How does the woman look like? Describe its appearance.		
What qualities of a woman does the advertisement show?		
What effect does the advertisement create?		
Who is the advertisement for? Explain why.		

II. IMAGINE:

- Imagine another advertisement for a product of your choice that would explore the stereotype of a fatale woman.

1.2. Representations of man in advertising

Brainstorming

- Answer these questions.

- 1) What is a gender stereotype? Give a definition in one sentence.
- 2) Make a list of stereotypes about men.
- 3) Which of them do you find absurd? Why?

3) група кейсів, які спрямовані на формування повноцінного

висловлювання. Кейси третьої групи, загалом, носять комунікативний та рецептивно-репродуктивний характер. Окрім зорового та слухового сприймання інформації та продукування самостійних відповідей учнів на основі тестів та завдання, які потребують більш широкого пояснення та більшої кількості вживаних фраз, речень, вони мають завдання групового обговорення та надання розгорнутих відповідей.

Саме тому, з'являється мотивування учня висловлюватися, яке спонукає його до участі у колективній англomовній діяльності.

Прикладом може слугувати такі кейси:

1. Advertising 1

L'INSTANT FRAICHEUR NIVEA BABY

SANS PARABEN
SANS ALCOOL
SANS COLORANT

PLUS TARD, TU SERAS PEUT-ÊTRE PILOTE OU MÉDECIN.
EN ATTENDANT C'EST SÛR,
TU SERAS BIEN DANS TA PEAU.

LA VIE EST PLEINE D'IMPRÉVUS.
Alors, c'est bien de pouvoir compter sur l'eau douce nettoyante de NIVEA Baby pour nettoyer en douceur, rafraîchir et hydrater la peau délicate de votre bébé. Sa formule extra-douce au calendula aide à protéger du dessèchement.
AVEC NIVEA BABY, L'AVENTURE COMMENCE EN BEAUTÉ.
Réductions, jeux, conseils : inscrivez-vous sur www.NIVEA.fr/baby

La garantie sécurité NIVEA Baby. Tous les produits NIVEA Baby sont développés en collaboration avec des dermatologues et des pédiatres.

Type: productive; non– communicative.

I. OBSERVE:

1. Who do you see in the photo?
2. Do you think the baby is a boy or a girl? Why?

3. What is the dominant color?
4. Read the text: "Later you might be a pilot or a doctor. Until then, that's for sure you will feel good about yourself. What do you think about that?"

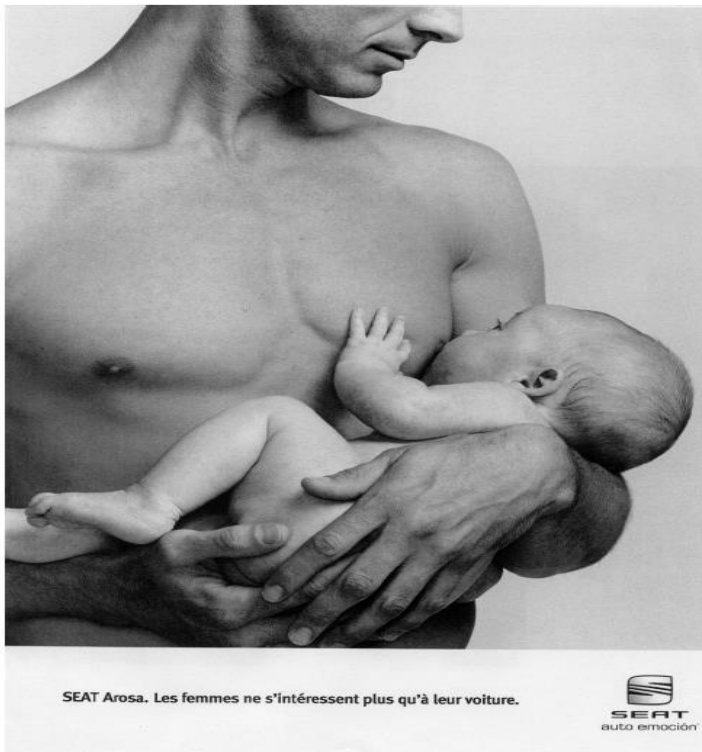
II. THINK:

5. What do you think of the choice of professions?
6. Explain the phrase "feel good about yourself". What meaning does this expression have in publicity?
7. What stereotypes about men does this advertisement use?

III. IMAGINE:

- Imagine such an advertisement for girls. What colors would you choose? Why? What would you choose as professions?

2. Advertising 2

Type: productive; non– communicative.

I. OBSERVE:

1. Look at the photo. What do you see? What do you think is the theme of the advertisement?
2. Read the slogan. What does it mean? Choose the right sentence:

- a) Women don't care about their car at all.
 - b) Women are only interested in their car.
 - c) Women are ultimately interested in their cars.
3. What idea is suggested by the author?
- a) The reversal of the roles of men and women
 - b) The important role of fathers in the process of raising children
 - c) The distribution of household chores as a couple.
4. Who is the target audience for this ad?
- a) men b) women c) everyone
5. What is the tone of the advertisement?
- a) sad b) serious c) humorous

II. THINK

- 6. Normally, who takes care of the baby more, the father or the mother?
- 7. What is the role of mothers? Why?
- 8. What is the role of dads? Why?
- 9. Compare stereotypes about parenting roles and the distribution of childcare skills In England and Ukraine. What do you think?

III. IMAGINE:

- Imagine another humorous ad that would highlight parents` stereotypes

4.6. Методичні рекомендації для навчання монологічного мовлення з використанням кейс-технології

Головну роль в організації роботи з кейсами сьогодні грають активні методи навчання, які засновані не тільки на процесах сприйняття, пам'яті, логіки, уваги, а і на творчому продуктивному мисленні, поведінці, спілкуванні. Одним з найбільш важливих активних методів викладання і організації індивідуальної роботи є «case-study», яке вже давно і активно

використовується в американських і європейських університетах в області підготовки фахівців для широкого кола професійної діяльності. Основна діяльність викладача при впровадженні кейс-технологій в освітній процес зосереджена на розробці індивідуальних кейсів призначених для навчального аналізу. В умовах великого обсягу навчального матеріалу ефективними виявляються: а) сюжетна організація занять і їх фрагментів; б) побудова навчальних текстів як моделі мовної поведінки в певних ситуаціях.

Завдання вчителя - ретельно обирати ситуації, які будуть основою в кейсі. Дотого ж, відомо, що кейс-технологія передбачає використання спеціально підготовленої навчальної інформації і, крім цього, спеціальну технологію застосування цих матеріалів в освітньому процесі. При розробці кейса для вирішення проблем, необхідно пам'ятати наступне:

- це креативна робота, але вона вимагає дисципліни і суворої уваги до виконання сформульованої задачі;

- кейс створюється з конкретною метою, але його текст і неповторність залежать від авторського почерку розробника кейса;

- кейс використовується для визначення умінь учня інтерпретувати, аналізувати, об'єднувати, систематизувати навчальний матеріал, критично мислити, об'єктивно оцінювати отриману інформацію.

Є цілий ряд проблем і питань, які необхідно враховувати для вирішення конкретних ситуацій, наприклад:

- комплексний підхід до підбору методів і форм навчання;
- пошук, створення та використання різних методичних прийомів щодо забезпечення ефективності індивідуальної роботи;
- створення системи моніторингу, узагальнення його результатів в системі особистісного зростання учня; вдосконалення системи контролю та оцінювання;
- підвищення педагогічної майстерності викладачів.

Дія вчителя при застосуванні кейс - методу включає два етапи:

- 1) розробка кейса, який представляє з себе складну творчу роботу, що здійснюється за межами аудиторії і включає науково-дослідницьку, методичну діяльність вчителя;
- 2) створення методики застосування кейса в навчальному процесі. Повний процес розробки кейса заснований на вмінні працювати з інформаційними технологіями, що дозволяє актуалізувати науково-дослідницьку діяльність вчителя, а при створенні методики застосування кейса в навчальному процесі - методичну. Структура будь-якого кейса складається з наступних елементів: текст (значущі дані про оточуючих факторах); подія (це конкретна річ, яка нас цікавить, і як вона пов'язана з питанням дослідження); факти (об'єктивна інформація); рішення (варіативна частина кейса, яка може містити рефлексію, коментарі, сценарій).

Для створення кейса викладачеві важливо дотримуватися структури і послідовності типових кроків: формулювання теми і питання дослідження; пошук об'єкта дослідження - конкретної ситуації; планування кейс - дослідження, збір та аналіз матеріалу; пошук рішення, обговорення можливих варіантів вирішення проблеми.

При оцінюванні результатів роботи над кейсом, вчитель стикається з вагомою проблемою: як це зробити об'єктивно. Адже потрібно оцінити роботу кожного учасника, його активність і оригінальність, а також оцінити його знання. П'ятибальна система оцінювання не дозволяє цього зробити, тому пропонується стобальна система, яка є більш гнучкою і дозволяє правильно оцінити рівень підготовки кожного учня. Так, для отримання підсумкової позначки «5» учням необхідно набрати 85-100 балів, для отримання «4» - 70-84 балів, а «3» - менше 70 балів. Всі зароблені бали заносяться в таблицю. Перемагає та група, яка набере більшу кількість балів.

Критерії оцінювання кейса:

1. Вміння і навички мови (вживання тематичної лексики, вміння аргументувати і робити висновки, використання кліше, грамотність мови);
2. Зміст (розкриття теми, вміння відповідати на запитання і задавати їх аргументовано);
3. Організація (дотримання регламенту, активність, спілкування виключно англійською мовою).

4.7. Критерії оцінювання іншомовного монологічного мовлення студентів

Методика викладання іноземних мов впродовж багатьох десятиліть намагається розробити єдиний загальнопринятий список критеріїв оцінювання іншомовної комунікативної компетенції студентів.

Відображення точного рівня володіння іноземною мовою, в першу чергу, залежить від критеріїв, які оцінюють певний рівень сформованості мовленнєвої діяльності студентів та валідності процедур, за якими ці критерії відбираються.

Вирішенням даної проблеми займалися такі науковці, як: Н.Ф. Бориско, С.Ю. Ніколаєва, О.Б. Тарнопольський, Л.В. Шипицо, Є.В. Мусницька та ін. Більшість методистів виділяють якісні та кількісні показники при оцінюванні рівня володіння усним іншомовним мовленням.

До якісних показників можемо віднести:

- дотримання жанрово-структурної організації мовлення – відповідність організації мовлення студента вибраному ним жанрові презентації інформації, тобто присутність всіх структурних елементів даного жанру висловлювання в мовленнєвому продукті студента.
- змістова відповідність заданої тематики – ступінь реалізації комунікативного наміру;
- цілісність та зв'язність – семантична та логічна зв'язність

висловлювання студента;

- повнота розкриття тематики – повне висвітлення головної та другорядних ідей у висловлюванні;

- мовленнєва коректність – лексико-граматична правильність та доцільність вжитих мовних засобів реалізованим ознакам тексту.

- здатність наводити аргументи з різних джерел

До кількісних показників відносять:

- темп мовлення;

- швидкість;

- обсяг говоріння – відповідність обсягу висловлювання студента мінімально встановленому обсягу висловлювання даного жанру .

О.С. Парнюгін до вище згаданих критеріїв відносить насиченість мовлення (використання різноманітних мовних засобів) та адекватність вибору мовних одиниць відповідно до жанру висловлювання.

Іноземні дослідники, зокрема G. Brown та G. Yule, виділяють інформативність висловлювання та фонетичну правильність вимови (наскільки мовлення студента наближене до мовлення носія іноземної мови, що вивчається) .

За S. Thornbury існує два види оцінювання мовлення студентів: холістичне та аналітичне оцінювання. Перше зводиться до однієї загальної оцінки висловлювання студента, в той час як аналітичне оцінювання базується на оцінюванні студента по кожному з критеріїв мовлення. Серед критеріїв, як основи оцінювання іншомовного мовлення студента, S. Thornbury наводить наступні: граматико-лексична правильність; зв'язність висловлювання; правильність вимови; «інтерактивність» комунікації (взаємодія з публікою чи іншими учасниками комунікативного процесу) .

Проаналізувавши іншомовні джерела, а саме критерії оцінювання, що використовуються в стандартизованих тестах Cambridge FCE, Cambridge IELTS та TOEIC speaking test, оцінювання студентів базується з

аналізуванням наступних блоків:

- мовленнєва коректність (інтонаційна, фонетична, лексична, граматична);
- повнота викладу інформації;
- відповідність висловлювання заданій темі;
- темп мовлення;
- рівень володіння лексико-граматичною базою;
- здатність взаємодіяти з аудиторією.

Розглянемо наприклад оцінювання мовлення на рівні В₁, тому доцільним є брати до уваги вимоги, що розроблені відповідно до даного рівня володіння іноземним мовленням.

Беручи за основу Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти, наукові праці Ю.А. Петрусевич та О.П. Дацків, а також вище згадані критерії.

В таблиці наведено сім основних критеріїв оцінювання з максимальною шкалою в 4 бали по кожному з них. Максимальна кількість балів, що може бути отримана студентом, становить 28 балів.

Критерії	Обґрунтування	Оцінка
1. Відповідність змісту тематиці мовлення	Зміст висловлювання повністю відповідає темі.	4
	Висловлювання на достатньому рівні відповідає темі.	3
	Зміст висловлювання частково відповідає тематиці.	2
	Висловлювання майже або зовсім не відповідає темі і не розкриває суті.	1
2. Повнота викладу	Тематика висловлювання повністю розкрита в змісті. Вдале оперування інформацією, як головною так і другорядною. Наведення завжди релевантних прикладів. Повне висвітлення	4

	головної та висловлення власної думки з теми, аргументування сказаного.	
	Розкриття більшої частини компонентів змісту висловлювання. Оперування головною та другорядною інформацією з теми, наведення доречних прикладів, власної точки зору та її аргументування.	3
	Розкриття половини компонентів змісту висловлювання. Не завжди вдале оперування головною інформацією. У більшості випадків наведення доречних прикладів. Висловлення власної думки, частково аргументуючи її.	2
	Розкриття декількох компонентів змісту висловлювання. Наведення не завжди релевантних прикладів з теми. Висловлювання власної точки без аргументації. Оперування лише загальною інформацією.	1
3. Цілісність/зв'язність	Чітке структурування мовлення та цілісності думок, відсутність «розривів» між думками. Кожне наступне речення продовжує думку та основну тему висловлювання. Використання великої кількості засобів міжфразового зв'язку.	4
	Структурування мовлення, використання достатньої кількості засобів міжфразового зв'язку. Планомірність переходу однієї думки до іншої. Присутність 1-2 «розривів» між думками.	3
	Структурування мовлення. Наявність достатньої кількості «розривів» думок. Речення не завжди плавно продовжують думку попереднього висловлювання. Використання обмеженої кількості засобів міжфразового зв'язку.	2
	Мовлення структуроване та зв'язне лише в окремих випадках. Вираження незавершеності думок. Речення не пов'язані засобами міжфразового зв'язку.	1

<p>4. Мовленнєва коректність (фонетична, лексична, граматична, інтонаційна)</p>	<p>Розсудливе і правильне використання лексичних одиниць та граматичних структур, набору найчастіше вживаних зворотів та моделей. Правильність інтонування відповідно до типу речень. Правильність вимови звуків, приголосних, розстановки наголосу в словах.</p>	<p>4</p>
	<p>Розсудливе і правильне використання лексичних одиниць, граматичних структур, набору найчастіше вживаних зворотів та моделей. Незначне відхилення інтонування речень, присутність незначних обмовок.</p>	<p>3</p>
	<p>Не завжди доречне використання лексичних одиниць. Помилки у використанні граматичних структур. Не завжди правильне інтонування речень, присутнє неправильне наголошування присутнє неправильне наголошування часті обмовки.</p>	<p>2</p>
	<p>Не збережена граматична і лексична коректність вживання лексичних одиниць та граматичних структур. Неправильне використання найбільш вживаних зворотів та моделей. Відсутнє інтонування речень. Відсутність збереження вимови звуків, приголосних мови, що вивчається.</p>	
<p>5. Насиченість мовлення</p>	<p>Використання великої кількості мовленнєвих засобів і володіння достатнім словниковим запасом, для того щоб висловитись із деяким ваганням та підбираючи слова на задану тему. Використання ускладнених граматичних структур, вставних слів, складнопідрядних та складносурядних речень.</p>	<p>4</p>
	<p>Використання достатньої кількості мовленнєвих засобів та граматичних структур. Використання складнопідрядних та складносурядних речень з перевагою останніх. Достатній рівень словникового запасу, щоб висловитись із даної теми.</p>	

	Використання задовільної кількості мовленнєвих засобів, перевага використання простих граматичних структур. Незначна кількість складнопідрядних речень. Недостатній обсяг словникового запасу з теми.	2
	Складнощі висловлювання через недостатній словниковий запас з теми. Вживання лише простих, іноді ускладнених, розповідних речень, широковживаних лексичних одиниць та простих граматичних структур.	1
6. Темп/швидкість мовлення	Може висловлюватись зрозуміло в середньому темпі, навіть якщо паузи для граматичного і лексичного планування та виправлення занадто очевидні.	4
	Швидкість та невимушеність в незначній мірі знижені за рахунок лінгвістичних проблем.	3
	Швидкість та темп мовлення значно знижені, мовлення з паузами в середині речень.	2
	Вагання, велика кількість пауз. Швидкість мовлення повільна.	1
7. Обсяг говоріння	17-20 речень (загальний обсяг монологічного висловлювання 13-20 речень)	4
	14-16 повних речень	3
	11-13 повних речень	2
	До 10 повних речень	1

Література

1. Арванітопуло Е. Г. Проектна методика навчання англійської мови на старшому ступені ліцею : автореф. дис. На здобуття ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 / Арванітопуло Е. Г. Київ, 2006. 22 с.
2. Бориско Н.Ф. Критерії оцінки усного монологічного висловлювання в процесі навчання іноземної мови інтенсивним методом / Н.Ф. Бориско // Методика викладання іноземних мов. 1988. №17. С. 46–50.
3. Бориско Н.Ф. Обучение устной монологической речи с использованием видеофонограммы в интенсивном курсе на начальном этапе языкового вуза: дис. канд. пед. наук / Н.Ф. Бориско. Киев, 1987. 226 с.
4. Бігич О.Б. Кейсова і подкаст технології формування міжкультурної компетентності: колективна монографія. О. Б. Бігич, Д. А. Руснак, В.В.Стрілець, Т. І. Коробейнікова, О. В. Ярошенко, В. Д. Ігнатенко, заг. і наук. ред. О. Б. Бігич. Київ: Вид. центр КНЛУ, 2017. 160 с
5. Бігич, О. Б., Бориско, Н. Ф., Борецька, Г. Е. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика. Київ. 2013.
6. Каменська І. Б. Критерії сформованості англомовної лінгвістичної компетенції в усному мовленні майбутніх вчителів: автореф. дис... на здобуття ступеня канд. пед. наук : спец. 37.091.33 / І. Б. Каменська. Ялта, 2007. 20 с.
7. Каменська І. Б. Модель формування англомовної лінгвістичної компетенції в усному мовленні майбутніх вчителів / І. Б. Каменська // Вісник Черкаського університету. Серія Педагогічні науки. 2009. № 165. С. 96–100.
8. Кардаш Л. В. Специфіка монологічного мовлення: психологічний та лінгвістичний аспекти. Наукові записки Національного університету «Острозька академія», 2015. 5 с.

9. Костюченко К.Є. Особливості навчання монологічного мовлення на заняттях з англійської мови у ВНЗ / К.Є. Костюченко // Наукові записки. 2015. №136. С. 463-468.
10. Кузнєцова Н.Ю. Розвиток вмінь усного монологічного мовлення студентів немовних вузів на основі професійно-спрямованих текстів (на прикладі англійської мови) / Н.Ю. Кузнєцова // Молодий вчений. 2014. № 11. С. 174-180.
11. Ніколаєва С.Ю. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / С.Ю. Ніколаєва. Київ: Ленвіт, 2003. 273с.
12. Ніколаєва С.Ю. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. лінгв. ун-тів і фак. ін. мов вищ. навч. закладів / За ред. С.Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2013. 590 с.
13. Ніколаєва С. Ю., Шерстюк О. М. Рівні володіння іншомовним мовленням. Іноземні мови. 2000. №2. С. 69-72.
14. Пасов Є. І. Вимоги до вправ для навчання говорінню. «Іноземні мови». 1977, №2. С. 24-30.
15. Петрусевич Ю.А. Контроль та оцінювання англійського монологічного мовлення майбутніх учителів / Ю.А. Петрусевич //Вісник КНЛУ. Серія: Педагогіка та психологія. 2012. №21. С. 211-219.
16. Пехота О. М. Освітні технології [Навч.-метод. посіб.] / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін.; За заг. ред. О. М. Пехоти. Київ: А.С.К., 2001. 256 с.
17. Проектна методика як ефективний засіб вивчення іноземної мови. – Режим доступу: <http://naub.oa.edu.ua/2012/proektna-metodyka-yak-efektyvnyj-zasib-vyvchennya-inozemnoji-movy/>
18. Скалкін В. Л. Навчання монологічному висловлюванню. Київ «Радянська школа». 1983. С. 120.

19. Семенюк О. А. Основи теорії мовної комунікації: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / О.А. Семенюк, В.Ю. Паращук. Київ: Академія, 2010. 240 с.
20. Ставицька І. В. Формування іншомовної компетентності магістрантів машинобудівних спеціальностей засобами мультимедіа: дис. кандидата пед. наук : 13.00.04 / Ірина Василівна Ставицька. Київ, 2015. 238 с.
21. Сурмін Ю. П. Кейс-метод: становлення та розвиток в Україні. Ю. П. Сурмін. Вісник НАДУ № 2. Київ, 2015. С. 19-28.
22. Сурмін Ю. П. Створення кейса: практичні поради. Ю. П. Сурмін, О. І. Сидоренко. Київ: Навч.-метод. центр «Консорціум із удосконалення Сучасні педагогічні технології та методика їх застосування у вищій школі: [навч.-метод. посібник для студентів та магістрантів вищої школи]. Львів: Вид. центр ім. І. Франка. 2003. 55 с.
23. Сучасні технології навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх і вищих навчальних закладах: Колективна монографія. С. Ю. Ніколаєва, Г.Е. Борецька, Н. В. Майєр, О. М. Устименко, та інші:[за ред. С.Ю.Ніколаєвої; техн. ред. І. Ф. Соболевої]. Київ: Ленвіт. 2015. 444 с. менеджмент-освіти в Україні». 2012. 48 с.
24. Тарнопольський О.Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти / О.Б. Тарнопольський. –К.: Фірма "Інкос", 2006. 248 с.
23. Таран З. Трансформація ролі педагога в управлінні творчими та практико орієнтованими проектами / З. Таран // Відкритий урок. 2004. № 5/6. С. 18-20.
25. Устименко О.М. Навчання іншомовного монологічного мовлення в аспекті компетентнісного підходу / О.М. Устименко // Іноземні мови. 2013. №2. С. 3-12.
27. Формування мовленнєвої монологічної компетенції студентів філологічного факультету на основі текстів до спеціальності / Н. Сіваєва, С.

Кухарьонук // [Волинь - Житомирщина](#). 2002. № 9. С. 254-258. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vg_2002_9_55

28. Шевченко О. П. Педагогічні умови використання кейс-методу в процесі вивчення гуманітарних дисциплін у вищих технічних навчальних закладах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04. Олена Петрівна Шевченко. Луганськ. 2011. 22 с.

29. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково дослідницької діяльності. Київ. 2003. С. 91-96.

30. Ярошенко О. В. Класифікація кейсів для навчання діалогічного мовлення майбутніх викладачів іноземної мови. О. В. Ярошенко. Вісник КНЛУ. Серія: Педагогіка та психологія. 2015. Вип. 24. С. 89-96

31. Altman R. The Video Connection: Integrating Video into Language Teaching by Rick Altman / R. Altman. Boston: Houghton Mifflin Company, 1989. 184 p.

32. Brown G. Teaching the Spoken Language / Gillian Brown, George Yule. – Cambridge Language Teaching Library. Cambridge University Press, 2001. 163 p.

33. Ciornei S. Authentic texts in teaching English / S. Ciornei, A. Dina // Procedia – Social and Behavioral Sciences. 2015. № 180. p. 274-279.

34. Harmer J. The Practice of Language Teaching / J. Harmer. Boston: MA: Heinle and Heinle, 2004. 384 p.

35. Herreid, C. F., N. A. Schiller, K. F. Herreid, and C. Wright. 2011. In case you are interested: results of a survey of case study teacher. J. Col. Sci. Teach. 40(4):76–80.

36. Herreid, C. F. 1994. Case studies in science—a novel method of science education. J. Col. Sci. Teach. 23(4):221–229.

37. Herreid, C. F. 2003. The case of the dividing cell. National Center for Case Study Teaching in science Case Collection. University of Buffalo. [Online.] http://sciencecases.lib.buffalo.edu/cs/files/mitosis_meiosis.pdf

38. Hutchinson Tom. Introduction to Project Work / Tom Hutchinson. Oxford University Press, 1991. 23 p.
39. Lonergan J. Video in Language Teaching / J. Lonergan. Cambridge: Cambridge University Press, 1984.136 p.
40. Peacock M. The effect of authentic materials on the motivation of EFL Learners / M. Peacock // ELT Journal. 1997. №51. P. 144-156.
39. Phillips Diane. Projects with Young Learners / Diane Phillips, Sarah Burwood, Helen Dunford. Oxford University Press, 1999. 180 p.
- Ribé Ramon, Vidal Núria. Project Work. Step by Step / Ramon Ribé, Núria Vidal – Heineman English Language Teaching, 1993. 70 p.
41. Rubenstein L. Using TED Talks to inspire thoughtful practice/ L. Rubenstein // The Teacher Educator. 2012. №47. P. 261-267.
42. Stempleski S. Short takes: Using Authentic Video in the English Class / S. Stempleski. – Hunter College of the City University of New York, 1987.17 p.
43. Taibi D. Exploring TED talks as linked data for education / D. Taibi, S. Chawla, S. Dietze // British journal of educational technology. 2015. № 46. p. 1092-1096.
44. Takaesu A. TED Talks as an extensive listening resource for EAP students / A. Takaesu // Language education in Asia. 2013. №4. P. 150-162.

Додаток

Мовні кліше для навчання монологічного мовлення

Agreement / Addition / Similarity	
<i>in the first place</i> <i>not only ... but also</i> <i>as a matter of fact</i> <i>in addition</i> <i>coupled with</i> <i>first, second, third</i> <i>in the light of</i> <i>not to mention</i> <i>to say nothing of</i> <i>equally important</i>	<i>identically</i> <i>uniquely</i> <i>moreover</i> <i>as well as</i> <i>together with</i> <i>of course</i> <i>likewise</i> <i>comparatively</i> <i>similarly</i> <i>furthermore</i>

Opposition / Limitation / Contradiction	
<i>although this may be true</i> <i>in contrast</i> <i>different from</i> <i>of course ..., but</i> <i>on the other hand</i> <i>on the contrary</i> <i>at the same time</i> <i>in spite of</i> <i>even so / though</i> <i>be that as it may</i> <i>then again</i> <i>above all</i>	<i>besides</i> <i>as much as</i> <i>even though</i> <i>although</i> <i>instead</i> <i>whereas</i> <i>despite</i> <i>conversely</i> <i>otherwise</i> <i>rather</i> <i>nevertheless</i> <i>regardless</i>

Cause / Condition / Purpose	
<i>in the event that</i> <i>granted (that)</i> <i>as / so long as</i> <i>on (the) condition (that)</i> <i>for the purpose of</i> <i>with this intention</i>	<i>in the hope that</i> <i>to the end that</i> <i>in order to</i> <i>provided that</i> <i>given that</i> <i>only / even if</i>

Examples / Support / Emphasis	
<p><i>in other words</i> <i>to put it differently</i> <i>for one thing</i> <i>as an illustration</i> <i>in this case</i> <i>for this reason</i> <i>to put it another way</i> <i>that is to say</i> <i>with attention to</i> <i>by all means</i> <i>important to realize</i> <i>another key point</i> <i>first thing to remember</i> <i>most compelling evidence</i> <i>must be remembered</i> <i>to point out</i></p>	<p><i>explicitly</i> <i>specifically</i> <i>significantly</i> <i>particularly</i> <i>in general</i> <i>in particular</i> <i>in detail</i> <i>for example</i> <i>for instance</i> <i>to demonstrate</i> <i>to emphasize</i> <i>to repeat</i> <i>to clarify</i> <i>to explain</i> <i>to enumerate</i> <i>with this in mind</i></p>

Effect / Consequence / Result	
<p><i>as a result</i> <i>under those circumstances</i> <i>in that case</i> <i>for this reason</i> <i>in effect</i></p>	<p><i>therefore</i> <i>thereupon</i> <i>forthwith</i> <i>accordingly</i> <i>henceforth</i></p>

Conclusion / Summary / Restatement	
<p><i>as can be seen</i> <i>generally speaking</i> <i>in the final analysis</i> <i>all things considered</i> <i>as shown above</i> <i>in the long run</i> <i>given these points</i> <i>as has been noted</i> <i>in a word</i> <i>for the most part</i> <i>after all</i></p>	<p><i>on balance</i> <i>altogether</i> <i>overall</i> <i>ordinarily</i> <i>usually</i> <i>by and large</i> <i>to sum up</i> <i>on the whole</i> <i>in any event</i> <i>in either case</i> <i>all in all</i></p>

Етапи побудови монологу

Structuring

When delivering a structured monologue, one of the ways to begin your presentation is to outline its structure, using one of the following following phrases:

I've divided my presentation / speech into three (main) parts.

In my presentation/speech I'll focus on three major issues.

Effective Openings

In order to grab the attention of the audience you may employ one of the following devices:

Rhetorical questions;

Interesting facts;

Stories and scenarios;

Problems to think about;

Quotations.

Rhetorical questions

Is market research important for product development?

Do we really need time management seminars?

Interesting facts

According to an article I read recently, ...

Did you know that ... ?

I'd like to share an amazing fact / figure with you.

Stories and Scenarios

Let me tell you what happened to me ...

Suppose ...

Imagine ...

How would you go about it?

Imagine you had to

What would be your first step?

Going back

As I said / mentioned earlier, ...

Let me come back to what I said before ...

Let's go back to what we were discussing earlier.

As I've already explained, ...

As I pointed out in the first section, ...

Stating something as a fact

Do not be afraid to state some information as a well-known fact, if it is justified by the subject of discussion. However, you should be very careful when applying one of the following phrases:

As everyone knows ...

It is generally accepted that ...

There can be no doubt that ...

It is a fact that ...

Nobody will deny that ...

Everyone knows that ...

Giving Your Opinion

There exist a variety of ways how to express your opinion when speaking English. The choice of an expression to be used in the particular situation depends on how strong your opinion is, i.e. how sure you are about a particular thing.

Giving Your Opinion

Neutrally I think...

I feel that...

In my opinion...

As far as I'm concerned...

As I see it...

In my view I tend to think that...

From my point of view...

Giving a Strong Opinion

I'm absolutely convinced that...

I'm sure that...

I strongly believe that...

I have no doubt that...

There is no doubt that ...

I am absolutely certain that ...

Expressing Uncertainty

I definitely doubt if that ...

I am not sure that ...

I am not certain that ...

As far as I know ...

It is very doubtful whether ...

Giving reasons

These standard phrases are useful in a variety of situations, when you are asked to explain something providing additional information or giving the reasons.

The reason for this is (that) ...

I base my argument on ...

I tell you all this because ...

Rephrasing Expressions

Sometimes we say things that other people don't understand, or we give the wrong impression. If you are asked to explain or clarify your idea, do not use the same expressions and/or phrases, try to reformulate it starting your answer using one of the following phrases:

What I meant to say was ...

Let me rephrase that...

Let me put this another way...

Perhaps I'm not making myself clear...

The basic idea is...

One way of looking at it is...

Another way of looking at it is...

What I want to say is...

Indicating the end of your talk

I'm now approaching / nearing the end of my presentation.

Well, this brings me to the end of my presentation.

That covers just about everything I wanted to say about ...

As a final point, I'd like to ...

Finally, I'd like to highlight one key issue.

Drawing conclusions and summing up

The obvious conclusion is ...

Last but not least ...

The only alternative (left) is ...

The only possible solution/conclusion is ...

In conclusion we can say that ...

To cut a long story short, ...

Just to give you the main points again, ...

Навчальне видання

О. М. ТРУБІЦИНА Т. Є. ЄРЕМЕНКО

Навчання монологічного мовлення англійською мовою

з навчальної дисципліни

«Методика навчання основної іноземної мови» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта(Мова і література (англійська))»

Навчальний посібник

Підписано до друку 29.06.23. Формат 60×90 1/16.

Печать офсетна. Папір типографський № 3.

Тираж 50 примірників.